МІНІСТЭРСТВА АДУКАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
УСТАНОВА АДУКАЦЫІ
“БРЭСЦКІ ДЗЯРЖАЎНЫ УНІВЕРСІТЭТ ІМЯ А.С. ПУШКІНА”

Репозиторий БрГУ

ВУЧЭБНА–МЕТАДЫЧНЫ КОМПЛЕКС ПА ДЫСЦЫПЛІНЕ “ГІСТОРЫЯ БЕЛАРУСІ”

У дзвюх частках

Частка 1

Брэст
БрДУ імя А.С. Пушкіна
2009

УДК 94(476)(075)
ББК 63.3(Беи)

Аўтары:
Н.П. Галімава, П.І. Гарбуль, У.В. Здановіч

Р э ц э н з е н т ы:
кандыдат гістарычных навук, дацэнт Н.М. Кавалёва
кандыдат гістарычных навук, дацэнт А.М. Вабішчэвіч

Репозиторий БрГУ

Гісторыя Беларусі : вучэбна-метадычны комплекс у 2 ч. / Н.П. Галімава [і інш.]; пад агульнай рэд. У.В. Здановіча. – Ч. 1 : – Брэст : Выд–ва БрДУ, 2009. – 128 с.

Выданне змяшчае праграму курса “Гісторыя Беларусі”, прыкладны тэматычны план, тэматыку і планы семінарскіх заняткаў, асноўную і дадатковую літаратуру, крыніцы, асноўныя паняцці, спіс знакамітых асоб, неабходнае абсталяванне для практычных занятак.

Прызначана для студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў Беларусі дзённай і завочнай форм навучання, выкладчыкаў і настаўнікаў усіх, хто цікавіцца гісторыяй.

УДК 94(476)(075)
ББК 63.3(Беи)

УА
БрДУ, 2009

ЗМЕСТ

1	Тлумачальная запіска	4
2	Прыкладны тэматычны план	6
3	Змест вучэбнага матэрыялу	8
4	Планы семінарскіх заняткаў	22

Репозиторий БрГУ

ТЛУМАЧАЛЬНАЯ ЗАПІСКА

Айчынная гісторыя – вобласць гістарычных ведаў, якая займаецца даследаваннем заканамернасцей і асаблівасцей гісторыі Беларусі са старажытных часоў да нашых дзён у кантэксце еўрапейскай і сусветнай гісторыі, станаўлення дзяржаўнасці Беларусі, распрацоўкай тэорыі і методыкі вывучэння гістарычных працэсаў, гістарыяграфіі і крыніцазнаўства па даследуемых праблемах.

Курс «Гісторыя Беларусі» выкладаецца на працягу першага – чацвёртага году навучання (2–8 семестры). Усяго на вывучэнне дысцыпліны адводзіцца 780 гадзін, з іх аўдыторных – 320 гадзін (лекцыйных – 184 , семінарскіх – 136). У першай частцы вучэбна-метадычнага комплексу змешчаны праграма курса, планы семінарскіх заняткаў, літаратура, абсталяванне для іх правядзення. Для студэнтаў першага курса разлічаны тэмы – 1–7, другога – 8–26, трэцяга – 27–40, чацвёртага – 41–58.

Мэта вывучэння курса заключаецца ў набыцці студэнтамі максімальнай інфармацыі аб асноўных вехах, з'явах, падзеях, імёнах айчыннай гісторыі; у разуменні імі ўзаемапранікненняў, узаемаўплываў народаў, што адбываліся на сумежжы цывілізацый Захаду і Усходу; у фарміраванні гарманічнай творчай, з навукова-гуманістычным светапоглядам, сацыяльна завостранай асобы.

Задачы курса ў тым, каб навучыць студэнтаў знаходзіць прычынна-выніковыя сувязі гістарычных працэсаў і падзей; вызначаць фактары, якія абумовілі змест, характар, асаблівасці рэгіянальнага развіцця; крытычна аналізаваць мінулае і праводзіць яго сувязь з сучаснасцю.

Структура комплекса грунтуецца на вызначэнні і адборы галоўных паняццяў, ідэй, тэндэнцый, фактаў, дат, імён і іншых элементаў гістарычных ведаў і накіравана на тое, каб раскрыць сутнасныя элементы і праявы эканамічных адносін і важнейшых рыс гаспадарчага развіцця; дэмагеаграфічнай характарыстыкі і сацыяльнай стратыфікацыі грамадства; асноўных палітычных падзей і іх уплыву на дзяржаўна-прававую эвалюцыю; канфесійнага і этнакультурнага развіцця; найкаштоўнейшых здабыткаў духоўнага жыцця народа.

Змест комплекса адпавядае сучасным дасягненням гістарычнай навукі.

У выніку вывучэння дысцыпліны студэнт павінен:

ведаць:

• асноўныя тэорыі грамадскага развіцця, асаблівасці фармацыйнага і цывілізацыйнага падыходаў да вывучэння гісторыі Беларусі;

• этапы фарміравання беларускага народа ў розныя гістарычныя перыяды;

• гістарычныя мадэлі мадэрнізацыі грамадства і дзяржавы, савецкі

вопыт мадэрнізацыі і цывілізацыйнага развіцця беларускага грамадства;

• дасягненні ў развіцці матэрыяльнай і духоунай культуры і культурна-гістарычную спадчыну беларускага народа;

• этапы станаўлення форм дзяржаўнасі на тэрыторыі Беларусі;

• месца і ролю беларускіх зямель у геапалітычных працэсах у розныя гістарычныя перыяды;

умець:

• прымяняць фармацыйны і цывілізацыйны падыходы да вывучэння гісторыі пры характарыстыцы асаблівасцей гістарычнага развіцця беларускага народа;

• характарызаваць умовы і вынікі фарміравання беларускага народа ў розныя гістарычныя перыяды;

• аналізавацьпрацэс станаўлення беларускай дзяржаунасці;

• характарызаваць геапалітычнае становішча беларускіх зямель.

Репозиторий Б

ПРЫКЛАДНЫ ТЭМАТЫЧНЫ ПЛАН

	Назва тэмы заняткаў	семінарскія занятткі
1	2	3
1.	Каменны век на тэрыторыі Беларусі	2
2.	Бронзавы век на тэрыторыі Беларусі	2
3.	Жалезны век на тэрыторыі Беларусі	2
4.	Этнічная сітуацыя на землях Беларусі ў раннім сярэднявеччы	2
5.	Узнікненне дзяржаўнасці на беларускіх землях	4
6.	Беларускія землі ў XII–XIII стст.	6
7.	Гаспадарка і грамадскі лад беларускіх зямель у IX-XIII стст.	4
8.	Утварэнне Вялікага княства Літоўскага	2
9.	Унутрыпалітычнае жыццё гаспадарства ў другой палове XV ст.	2
10.	Палітычны лад. Органы ўлады і кіравання ў ВКЛ	2
11.	Знешняя палітыка ВКЛ. XIII - першая палова XVI стст.	2
12.	Развіццё феадальных адносін у XIV-XV стст.	2
13.	Станаўленне фальварачна-паншчыннай гаспадаркі	2
14.	Развіццё гарадоў, рамяства і гандлю ў ВКЛ	2
15.	Асноўныя крыніцы беларуска-літоўскага права	2
16.	Утварэнне беларускай народнасці	2
17.	Утварэнне Рэчы Паспалітай	2
18.	Статут 1588 г. – аснова заканадаўства ВКЛ	2
19.	Контррэфармацыя і Брэсцкая царкоўная унія	2
20.	Рэфармацыйны рух на Беларусі	2
21.	Антыфеадальная барацьба ў канцы XVI–пачатку XVIII ст.	2
22.	Знешняе становішча Рэчы Паспалітай у канцы XVI – пачатку XVIII ст.	2
23.	Становішча сельскай гаспадаркі Беларусі ў XVII–XVIII ст.	2
24.	Развіццё гарадоў і мястэчак Беларусі ў XVII–XVIII ст.	2
25.	Беларусь у перыяд заняпаду Рэчы Паспалітай	2
26.	Падзелы Рэчы Паспалітай	2
27.	Беларускія землі ў апошняй трэці XVIII – пачатку XIX стст.	4
28.	Рэлігійная палітыка Расійскага ўрада на тэрыторыі Беларусі ў апошняй трэці XVIII – першай чвэрці XIX стст.	2
29.	Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў 1801-1825 гг.	4
30.	Нацыянальнае пытанне ў першай чвэрці XIX ст.	2
31.	Грамадска-палітычны рух на беларускіх землях у канцы ХУШ-першай чвэрці XIX ст.	4
32.	Беларусь у перыяд вайны 1812 г.	2
33.	Асвета ў Беларусі ў апошняй трэці ХУШ-першай чвэрці XIX стст.	2
34.	Паўстанне 1830–1831 гг. у Беларусі	2
35.	Палітыка Расійскага ўрада на беларускіх землях у1830–1850–я гады	2

Репозиторий БрГУ

36.	Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў 30-50-ыя гады XIX ст.	2
37.	Грамадска-палітычны рух на беларускіх землях у 30-50-я гады XIX ст.	2
38.	Сялянская рэформа 1861 г. у Беларусі	2
39.	Паўстанне 1863 г. у Беларусі	2
40.	Буржуазныя рэформы 60-70-х гадоў xix ст. і асаблівасці іх правядзення ў Беларусі	4
41.	Сельская гаспадарка Беларусі ў 60–90-я гг. XIX ст.	2
42.	Развіццё прамысловасці Беларусі ў 60–90-я гг. XIX ст.	2
43.	Эвалюцыя рэвалюцыйнага руху на Беларусі ў другой палове XIX стагоддзя	2
44.	Палітычныя партыі і аб’яднанні на Беларусі (канец XIX – пачатак XX).	2
45.	Фарміраванне беларускай нацыі.	2
46.	Рэвалюцыя 1905–1907 гг. у Беларусі. Трэцячэрвеньскі рэжым.	2
47.	Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў пачатку XX ст.	2
48.	Беларусь у гады Першай Сусветнай вайны.	2
49.	Беларусь падчас Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г.	2
50.	Станаўленне беларускай дзяржаўнасці.	2
51.	Сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні ў 20–30-я гг. XX ст.	2
52.	Грамадска-палітычнае і культурнае жыццё БССР у 20–30-я гг. XX ст.	2
53.	Заходняя Беларусь у складзе Польскай дзяржавы (1921–1939 гг.)	2
54.	Абарончыя баі на тэрыторыі Беларусі летам 1941 года	2
55.	Нямецка-фашысцкая акупацыя Беларусі. Падпольны і партызанскі рух на Беларусі.	2
56.	Развіццё БССР у сяр. 1940-х – 1950-х гг.	2
57.	Развіццё БССР у сяр. 1950-х – 1980-х гг.	2
58.	Рэспубліка Беларусь на сучасным этапе развіцця.	2

Репозиторий БрГУ

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА МАТЭРЫЯЛУ

Раздзел 1. Уводзіны ў дысцыпліну “Гісторыя Беларусі”.

Задачы вывучэння курса гісторыі Беларусі. Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый – састаўная частка сусветнай гісторыі. Змест і структура курса.

Раздзел 2. Беларускія землі ў часы першабытнага грамадства, узнікнення дзяржаўнасці і станаўлення феадальных адносін (100 тыс. год да н. э. – сярэдзіна XIII ст.).

Першабытная эпоха на тэрыторыі Беларусі (100–35 тыс. гг. да н.э. – VIII ст. н. э.) Першапачатковае засяленне. Сляды знаходжання першых пасяленцаў, старажытныя стаянкі. Неандэртальцы і краманьёнцы. Насельніцтва тэрыторыі Беларусі ў эпоху бронзы і раннім жалезным веку. З'яўленне індаеўрапейцаў, іх балцкая галіна на беларускіх землях.

Рассяленне славян. Узаемаадносіны з балтамі. Праблема паходжання беларусаў. Сельская абшчына («мір»). Паселішчы і гарадзішчы. Рэлігія і культура крывічоў, дрыгавічоў і радзімічаў.

Раннефеадальныя дзяржаўныя ўтварэнні на беларускіх землях (IX – першая палова XIII ст.). Праблема ўзнікненя дзяржаўнасці Беларусі. Дзяржаўнасць Полацкай зямлі. Утварэнне Тураўскага княства. Арганізацыя кіравання і дзяржаўны лад у землях-княствах. Звычаёвае і пісьмовае права. Пачаткі судаводства.Феадальная раздробленасць. Барацьба з крыжацкай агрэсіяй і нашэсцем мангола-татараў.

Рэлігія і культура. Сінкрэтызм першабытнай культуры. Язычніцкія вераванні на беларускіх землях. Распаўсюджанне хрысціянства і яго роля ў развіцці культуры. Помнікі архітэктуры, пісьменства, прыкладнога мастацтва. Жыццё і дзейнасць рэлігійна-асветніцкіх дзеячаў: Ефрасінні Полацкай, Кірылы Тураўскага, Кліменція Смаляціча, Аўраамія Смаленскага.

Этнічныя працэсы на беларускіх землях. Індаеўрапейскі праэтнас. Асноўныя раёны пражывання фіна-ўграў і ранніх балтаў. Балты і славяне на тэрыторыі Беларусі. Тэорыя балцкага субстрату. Аб'яднанні ўсходніх славян (крывічы, дрыгавічы, радзімічы). Перадумовы ўзнікнення беларускага этнасу.

Ключавыя словы, паняцці: фармацыя, першабытна-абшчынны лад, славяне, балты, сельская абшчына, феадалізм, рэлігія, язычніцтва, хрысціянства, сінкрэтызм, культура, пергамент, агіаграфія, эпіграфіка, апокрыф, архітэктура, дойлідства, дзяржава, нарманская тэорыя, веча, князь, пасаднік, тысяцкі, звычаевае права, судаводства, этнас, этнагенэз, індаеўрапейцы, субстрат.

Раздзел 3. Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае ў XIII – першай палове XVIст.

Утварэнне і ўмацаванне Вялікага Княства Літоўскага. Асноўныя падыходы да праблемы ўтварэння Вялікага Княства Літоўскага. Першыя звесткі пра Літву. Аб'яднаўчыя працэсы ў балта-ўсходне-славянскім рэгіёне ў пачатку XIII ст. Уплыў знешнепалітычнай сітуацыі на ўтварэнне дзяржавы ў верхнім і сярэднім Панямонні. Міндоўг і яго палітыка. Княжанне Войшалка, Трайдзеня, Віценя, Гедзіміна і Альгерда. Уключэнне ў склад ВКЛ Полацкага, Віцебскага, Менскага княстваў і падняпроўскіх зямель. Абвастрэнне ўнутраных супярэчнасцей у Вялікім Княстве Літоўскім у канцы XIV ст. Дынастычная барацьба ў 70-я гг. XIV ст. Княжанне Вітаўта, яго ўнутраная і знешняя палітыка. Барацьба феадальных груповак за ўладу ў 30-я гг. XV ст. Казімір IV і яго палітыка. Палітычныя працэсы на беларускіх землях у канцы ХУ – першай палове ХУІ стст. Значэнне Вялікага Княства Літоўскага ў гісторыі беларускага народа.

Знешняя палітыка Вялікага Княства Літоўскага. Супрацьстаянне з Ордэнам. Давыд Гарадзенскі. «Вялікая вайна». Разгром крыжакоў пад Грунвальдам. Барацьба з мангола-татарамі. Бітва на Сініх Водах. Бітва на рацэ Ворскла і яе значэнне. Падрыхтоўка, заключэнне, змест і вынікі Крэўскай уніі. Знешняя палітыка і войны Вялікага Княства Літоўскага ў першай палове XVI ст. Адносіны Вялікага Княства Літоўскага з Маскоўскай дзяржавай. Набегі крымскіх татар і барацьба з паўднёвым агрэсарам. Бітва пад Клецкам.

Дзяржаўны лад Вялікага Княства Літоўскага. Сталіцы, герб і мова дзяржаўнага справаводства. Органы дзяржаўнай улады і кіравання. Вялікі князь. Гаспадарская рада. Узнікненне вялікага «вальнага» сойма і сфера яго кампетэнцыі. Вышэйшыя службовыя асобы: маршалак земскі, канцлер, падканцлер, падскарбій земскі, гетманы. Дворныя ўраднікі. Сістэма мясцовага кіраўніцтва дзяржавай: удзельныя князі, ваяводы, кашталяны, старосты і дзяржаўцы. Судовая сістэма і асаблівасці яе існавання ў XIV–XV ст. Эвалюцыя дзяржаўнага ладу Вялікага Княства Літоўскага. Агульназемскія прывілеі 1492 і 1506 гг. Увядзенне павятовага сойміка і рэформа вялікага вальнага сойма. Мясцовае кіраванне. Суды і заканадаўства. Статуты Вялікага Княства Літоўскага 1529, 1566 і 1588 гг. Судовая рэформа. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел Вялікага Княства Літоўскага.

Эканамічнае развіццё і сацыяльныя адносіны. Развіццё прадукцыйных сіл у сельскай гаспадарцы. Феадальнае землеўладанне: дзяржаўнае, свецкае і царкоўнае. Магнаты, шляхта, баяры, зямяне. Сялянская гаспадарка і павіннасці сялян, іх юрыдычны стан. «Дымы» і

«дворышчы». Вёскі, сёлы і воласці. Мясцовая адміністрацыя. Гарады і замкі. Склад гарадскога насельніцтва. Рамяство і гандаль. Магдэбургскае права і яго роля ў эканамічным і грамадска-палітычным жыцці гарадоў.

Раздзел 4. Беларускія землі ў другой палове XVI–XVIII стст.

Люблінская унія 1569 г. Унутры і знешнепалітычныя прычыны аб'яднання ВКЛ з Полыпчай. Лівонская вайна.Падрыхтоўка Люблінскага сойма. Дамаганні шляхты і пазіцыя магнатаў у адносінах да новай уніі. Пачатак работы Люблінскага сойма, спрэчкі аб умовах уніі. Далучэнне да Польшчы Падляшша, Валыні, Падолля і Кіеўшчыны. Падпісанне акта аб утварэнні Рэчы Паспалітай, яго змест і значэнне. Барацьба за захаванне самастойнасці ВКЛ. Распрацоўка і прыняцце Статута 1588 г. Стэфан Баторый, яго ўнутраная і знешняя палітыка. Інтэрвенцыя Рэчы Паспалітай у Маскоўскую дзяржаву ў пачатку XVII ст. Барацьба за Смаленск у 30-я гг. XVII ст.

Гарадское жыццё на беларускіх землях. Колькасны рост гарадоў і гарадскога насельніцтва. Знешні воблік і функцыі гарадоў. Унутраная арганізацыя гарадскога жыцця. Супярэчнасці паміж гарадамі і буйнымі землеўладальнікамі. Сацыяльныя ўнутрыгарадскія канфлікты. Цэхавая арганізацыя працы гарадскіх рамеснікаў. Унутраны і знешні гандаль беларускіх гарадоў.

Усталяванне фальваркава-паншчыннай сістэмы і прыгонніцтва на Беларусі. Феадальнае землеўладанне. Адлучэнне земляроба ад зямельнай уласнасці. З'яўленне і распаўсюджванне фальваркаў. Аграрная рэформа сярэдзіны XVI ст. «Валочная памера» і яе сутнасць. Працэс запрыгоньвання сялян. Асноўныя формы антыфеадальнага пратэсту сялян.

Царква і рэлігія на Беларусі. Прывілеяванае становішча каталіцкай царквы ў ВКЛ. Паступовы крызіс праваслаў'я. Рэфармацыйны рух. Контррэфармацыя. Езуіты і іх дзейнасць на Беларусі. Берасцейскі царкоўны сабор, прыняцце уніяцтва і яго сутнасць. Барацьба вакол уніяцкага пытання ў канцы XVI – першай палове XVII ст.

Беларускае Адраджэнне. Сувязь беларускага Адраджэння з заходнееўрапейскім. Гуманізм. Філасофскія ідэалы і погляды на жыццё Ф. Скарыны. Дзеячы Адраджэння. Сістэма адукацыі ў ВКЛ. Свецкая і царкоўная літаратура. Летапісы і мемуары. Грамадска-палітычная і філасофская думка. Горадабудаўніцтва і архітэктура. Выяўленчае мастацтва. Культура Беларусі ў кантэксце славянскай і еўрапейскай культур.

Казацка-сялянскія рухі сярэдзіны XVII ст. і вайна Расіі з Рэччу Паспалітай 1554–1667 гг. Перадумовы сацыяльных канфліктаў сярэдзіны XVII ст. Казацка-сялянская вайна 1648–1651 гг. і яе характар. Прычыны і

пачатак вайны Расіі з Рэччу Паспалітай. Уступленне ў вайну Швецыі. Кейданская унія. Стаўленне насельніцтва Беларусі да вайны. Пералом у ходзе вайны і яе завяршэнне. Андрусаўскі мір. Спусташэнне беларускіх зямель.

Палітычнае бязладдзе і аслабленне Рэчы Паспалітай у канцы XVII – сярэдзіне XVIII ст. Барацьба магнацкіх груповак у Беларусі. Рэч Паспалітая ў Паўночнай вайне і яе вынікі для беларускіх зямель. Умяшальніцтва замежных дзяржаў у справы Рэчы Паспалітай.

Эканамічны крызіс на беларускіх землях і спробы яго пераадолення. Дэмаграфічны і гаспадарчы крызіс у Беларусі у другой палове XVII ст. Спусташэнне беларускіх зямель у ходзе Паўночнай вайны. Палітыка дзяржавы па пераадоленні крызісу. Стабілізацыя эканомікі Беларусі ў сярэдзіне XVIII ст. З'яўленне капіталістычных элементаў у эканоміцы беларускіх зямель.

Культура XVII–XVIII стст. Гістарычныя ўмовы развіцця культуры беларускага народа. Прычыны ўзмацнення паланізацыі феадальнай вярхушкі і яе вынікі. Пераход справаводства ў ВКЛ на польскую мову. Асветніцтва. Своеасаблівасць і супярэчлівасць эпохі асветніцтва на Беларусі. Стан школьнай асветы і выхавання. Развіццё фальклору. Тэатр. Інтэрмедыі. Батлейка. Свецкая і духоўная літаратура. Кнігадрукаванне. Грамадска-палітычная думка. Архітэктура, скульптура і жывапіс. Развіццё прыкладнога мастацтва. Палацава–сядзібныя забудовы.

Ключавыя словы, паняцці: Вялікае княства Літоўскае, Рэч Паспалітая, манаскія ордэны, крыжакі, мангола-татары, Вялікая вайна, казацтва, Крымскае ханства, Лівонія (Інфлянты), агрэсія, манархія, саслоўна-прадстаўнічыя органы, гаспадарская рада, вальны сойм, павятовыя соймікі, канцлер, гетман, падскарбі, маршалак, ваявода, каштэлян, магдэбургскае права, магістрат, лава, рада, прывілеі, валочная памера, прыгоннае права, Статуты, Канстытуцыя, рэфармацыя, контррэфармацыя, канфесіі, унія, канфедэрацыя, дысідэнты, рокаш, паланізацыя, асветніцтва, готыка, раманскі стыль, паперня, скрыпторый, вотчына, памесце,магнаты, шляхта, нобілі, безкаралеўе, вето,унітарная дзяржава, фальварак, батлейка, беларуска-літоўскія летапісы, кнігадрукаванне.

Раздзел 5. Беларусь у складзе Расійскай імперыі.

Падзелы Рэчы Паспалітай. Спробы палітычных рэформаў. Дысідэнцкае пытанне. Барская канфедэрацыя і першы падзел Рэчы Паспалітай. Дзейнасць Чатырохгадовага сейма і Канстытуцыя 3 Мая 1791 г. Другі падзел Рэчы Паспалітай. Паўстанне пад кіраўніцтвам

Т. Касцюшкі і яго ход на Беларусі. Трэці падзел Рэчы Паспалітай і ўключэнне беларускіх зямель у склад Расійскай імперыі.

Палітычнае становішча беларускіх зямель у складзе Расійскай імперыі. Адміністрацыйна-тэрытарыяльны падзел. Змены ў сістэме мясцовага дзяржаўнага кіравання і суда. Насельніцтва (дынаміка колькасці насельніцтва, саслоўная структура, этнаканфесіянальны склад). Саслоўная палітыка. Канфесіянальна-нацыянальнальная палітыка царскага ўрада. Вайна 1812 г. і яе наступствы для Беларусі. Узмацненне палітычнай рэакцыі пасля Венскага кангрэса. Тайныя палітычныя таварыствы ў Беларусі. Паўстанне 1830–1831 гг. у Польшчы, Літве і Беларусі. Шляхецкая абмежаванасць праграмы яго кіраўнікоў. Змены ў палітыцы царызму ў 30-я гады XIX ст. Ліквідацыя уніяцкай царквы. Грамадскі рух у 30-я–50-я гады XIX ст. (кансерватыўная плынь, ліберальны рух).

Сацыяльна–эканамічнае развіццё. Крызіс феадальна-прыгонніцкай сістэмы. Землеўладанне і гаспадарка памешчыкаў. Рост фальваркаў і павіннасцей сялян. Развіццё буйнапамеснай прадпрымальніцкай гаспадаркі. Вотчынная прамысловасць. Пачатак прамысловай рэвалюцыі і яе асблівасці ў Беларусі. Суадносіны дробнай, мануфактурнай і фабрычнай вытворчасці ў канцы 50-х гадоў. Змены ў галіновай структуры прамысловасці ў 1796–1860 гг. Водныя і сухапутныя шляхі зносін. Унутраны і знешні гандаль. Гарады і мястэчкі. Дынаміка колькасці гарадскога насельніцтва ў канцы XVIII–50-х гадах XIX ст. Прычыны рэформаў Кісялёва, іх сутнасць і значэнне. Асноўныя праявы крызісу фальварачна-паншчыннай сістэмы. Падрыхтоўка да адмены прыгоннага права.

Культура Беларусі ў першай палове XIX ст. Адукацыя ў канцы XVIII – пач. XIX ст. Школьная рэформа 1803–1804 гг. Пачатковая і сярэдняя адукацыя. Школьны статут 1828 г. Вышэйшыя навучальныя ўстановы. Развіццё славяназнаўства. Станаўленне беларусазнаўства. Гістарычныя, этнаграфічныя і краязнаўчыя даследаванні. Публікацыі беларускага фальклору ў польскім і расійскім друку. Кнігадрукаванне і перыядычныя выданні. Бібліятэкі. Віды і жанры фальклору. Польскамоўная “краёвая” літаратура. Вытокі і станаўленне новай беларускай літаратуры і літаратурнай мовы. Польскі і расійскі тэатр. Жывапіс. Архітэктура. Прыкладное мастацтва.

Буржуазныя рэформы і контррэформы. Асаблівасці палітыкі царызму ў Беларусі. Аграрныя рэформы другой паловы XIX ст. Ацэнка “Палажэнняў” 19 лютага 1861 г. Асаблівасці рэформы ва ўсходняй і цэнтральна-заходняй Беларусі. Рэалізацыя рэформы 1861 г. Уплыў на яе паўстання 1863 г. Рэформа 1867 г. у дзяржаўнай вёсцы. Вынікі і значэнне аграрна-сялянскіх рэформаў. Феадальныя перажыткі. Рэформы інстытутаў дзяржаўнай улады. Новыя органы ў сістэме мясцовага дзяржаўнага кіравання і суда. Гарадское і

Рэпазіторый БрДУ

сельскае самакіраванне. Асаблівасці палітыкі царызму ў заходніх губернях. Контррэформы. Рэжым выключных законаў у Беларусі.

Развіццё капіталізму і фарміраванне класаў буржуазнага грамадства. Распад дваранскага і рост буржуазнага землеўладанняў. Асаблівасці гэтага працэсу ў Беларусі і іх прычыны. Спецыялізацыя сельскай гаспадаркі Беларусі. Прамысловая рэвалюцыя. Дынаміка дробнатаварнай, мануфактурнай і фабрычнай вытворчасці. Галіновая структура і размяшчэнне прамысловасці. Развіццё транспарту і сродкаў сувязі. Крэдытныя ўстановы. Уплыў адмены прыгоннага права і прамысловай рэвалюцыі на развіццё гарадоў. Прамысловыя мястэчкі. Сацыяльная трансфармацыя беларускага грамадства пад уплывам развіцця прамысловасці, транспарту, гандлю. Фарміраванне пралетарыяту і буржуазіі ў вёсцы і ў горадзе. Іх нацыянальны склад. Дынаміка колькасці рабочых у дробнатаварнай, мануфактурнай і фабрычнай вытворчасці. Галінова-прафесійны склад прамысловых рабочых. Рабочыя адыходнікі. Становішча рабочых і сялян.

Вызваленчыя рухі. Паўстанне 1863–1864 гг. у Польшчы, Літве і Беларусі. “Чырвоныя” і “белыя”, рэвалюцыйныя дэмакраты і шляхецкія рэвалюцыянеры. Пазіцыя К. Каліноўскага. Барацьба за кіраўніцтва паўстаннем. Тактыка паўстанцаў. Прычыны паражэння і значэнне паўстання. Дынаміка, віды і формы, характар сялянскага руху. Народнікі як выразнікі інтарэсаў дробных вытворцаў. Ідэйна-арганізацыйны крызіс народніцтва. Хваляванні і стачкі рабочых. Пачатак прапаганды марксізму. Пераход сацыял–дэмакратаў да масавай агітацыі і ўздым рабочага руху ў другой палове 90–х гадоў. Утварэнне агульнагарадскіх і рэгіянальных рабочых арганізацый сацыял-дэмакратычнага кірунку. І з’езд РСДРП і яго рашэнні.

Культура Беларусі ў другой палове XIX ст. Змены ў сістэме пачатковай і сярэдняй адукацыі паводле школьнай рэформы 1864 г. Тыпы і колькасць школ. Іх праграмы. Падрыхтоўка настаўнікаў. Удзельная вага пісьменнага насельніцтва ў гарадах і сельскай мясцовасці ў канцы XIX ст. Вывучэнне гісторыі, этнаграфіі, фальклору, мовы, матэрыяльнай культуры беларусаў. Краязнаўчыя даследаванні. “Заходнерусізм”. Кнігадрукаванне. Перыядычныя выданні. Беларуская літаратура. Стан беларускамоўнага друку. Мастацтва. Архітэктура.

Нацыятворчыя працэсы ў Беларусі. Этнічная тэрыторыя беларусаў у XIX ст. паводле звестак тагачаснай навуковай літаратуры, картаграфічных матэрыялаў і перапісу насельніцтва 1897 г. Уплыў прыродна-геаграфічных і кліматычных умоў на традыцыйную матэрыяльную і духоўную культуру беларускага народа. Асаблівасці рассялення, заняткаў, саслоўна-класавай структуры і канфесійнага складу беларускага насельніцтва ў параўнанні з мясцовым рускім, польскім і яўрэйскім насельніцтвам. Узмацненне

Рэпазіторый БрДУ

агульнасці гаспадарчага жыцця ў беларускім рэгіёне ў 60–90-я гады. Унутраныя і знешнія міграцыі насельніцтва краю. Фарміраванне беларускай літаратурнай мовы. Праявы этнічнай самасвядомасці. Нацыянальна-культурны рух у XIX ст. і зараджэнне беларускага нацыянальна-палітычнага руху. Уплыў палітыкі царызму, рэлігійнага фактару на працэс фарміравання сучаснай беларускай нацыі. Эвалюцыя поглядаў на праблему фарміравання нацыі.

Ключавыя словы, паняцці: губерні, генарал-губернатарствы, Паўночна-Заходні край, станы, Дзяржаўная дума, трэцечэрвеньская манархія, земствы, нацыя, менталітэт, нацыянальнае пытанне, шавінізм, нацыяналізм, сіанізм, заходнерусізм, саслоўі, пралетарыят, буржуазія, прамысловая рэвалюцыя, аграрнае пытанне, спецыялізацыя, інкарпарацыя, кансерватары, лібералы, палітычныя партыі, рэвалюцыйныя дэмакраты, прапаганда, агітацыя, народніцтва, марксізм, маніфест, сацыял-дэмакратыя, бальшавікі, меншавікі, рэвалюцыя, контррэвалюцыя, нацыянальны рух, рэвалюцыйная сітуацыя, стачка, забастоўка.

Раздзел 6. Беларусь на мяжы XIX–XX ст.

Сацыяльны і нацыянальны склад насельніцтва Беларусі ў пачатку XX ст.; эканамічная і нацыянальная палітыка царызму ў Беларусі. Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы. Стан і развіццё прамысловасці, яе структура і спецыялізацыя. Прамысловы крызіс у Беларусі 1900–1903 гг. Грамадска–палітычнае жыццё Беларусі. Актывізацыя рабочага руху. З'яўленне палітычных партый і арганізацый. Паліцэйскі сацыялізм. Першыя крокі беларускага нацыянальнага руху. Утварэнне і дзейнасць Беларускай сацыялістычнай грамады. Канфесіі на Беларусі азначанага часу.

Рэвалюцыя 1905–1907 гг. Абвастрэнне аграрна-сялянскага, нацыянальнага і рабочага пытанняў на пераломе XIX – пачатку XX ст. і наспяванне ў 1901–1904 гг. рэвалюцыйнай сітуацыі. Ваганні ў палітыцы царызму. “Паліцэйскі сацыялізм”. Разгортванне сіяніскага руху ў Беларусі. Мясцовыя арганізацыі рэвалюцыйных партый. Рабочы і сялянскі рух. Пачатак рэвалюцыі. Вызваленчы рух у студзені – верасні 1905 г. Кастрычніцкая і снежаньская палітычныя стачкі. Кааліцыйныя саветы і камітэты. Завяршэнне партыйнага афармлення трох палітычных лагераў. Наступленне контррэвалюцыі ў канцы 1905 – пачатку 1906 г. Прадстаўнікі ад беларускіх губерняў у Дзяржаўнай думе. Вяснова-летні ўздым рэвалюцыйнага руху ў 1906 г. і роспуск Думы. Актывізацыя дзейнасці ў Беларусі расійскіх і польскіх нацыяналістычных груповак і перамога іх на выбарах у II Дзяржаўную думу. Беларускі нацыянальны рух у перыяд

рэвалюцыі. Трэцечэрвеньскі дзяржаўны пераварот. Вынікі і значэнне рэвалюцыі для Беларусі.

Сацыяльна-эканамічнае развіццё. Рэформы Сталыпіна. Развіццё прамысловасці ў 1900–1913 гг. Пачатак індустрыялізацыі. Структурная і тэхнічная перабудова, паглыбленне спецыялізацыі ў прамысловасці. Акцыянерны капітал і монакапіталістычныя аб'яднанні. Банкаўская справа і крэдытна-фінансавая сістэма. Знешні і ўнутраны гандаль. Транспарт і шляхі зносін. Урбанізацыйныя працэсы. Прычыны, мэты і сутнасць аграрнай рэформы Сталыпіна. Яе вынікі і значэнне. Рост сельскагаспадарчай вытворчасці. Земская рэформа Сталыпіна.

Грамадскі рух у перыяд трэцечэрвеньскага рэжыму. Асаблівасці трэцечэрвеньскага выбарчага закона. Вынікі выбараў у III Дзяржаўную думу ў беларускіх губернях. Вялікадзяржаўны шавінізм у рангу афіцыйнай палітыкі. Становішча ў рэвалюцыйным лагеры. Барацьба "заходнярускіх" і польскіх нацыяналістычных груповак з беларускім нацыянальным рухам. Рабочы і сялянскі рух. Газета "Наша ніва" – ідэйна-арганізацыйны цэнтр беларускага нацыянальнага руху.

Беларусь у гады Першай сусветнай вайны і лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. Увядзенне ваенна-паліцэйскага рэжыму. Мабілізацыя. Адносіны да вайны насельніцтва, палітычных партый і рухаў. Адступленне расійскай арміі. Свянцянскі прарыў. Мілітарызацыя прамысловасці і транспарту. Ваенныя павіннасці насельніцтва. Эвакуацыя і бежанства з Беларусі. Заходняя Беларусь пад нямецкай акупацыяй. Эканамічная і нацыянальна-культурная палітыка акупацыйных уладаў. Беларускі нацыянальны рух у зоне акупацыі. Асаблівасці рабочага і сялянскага руху ў перыяд вайны. Пачатак разлажэння арміі. Стан беларускага нацыянальнага руху на расійскай тэрыторыі. Перамога рэвалюцыі ў Петраградзе і яе ўплыў на ўсходнюю Беларусь. Утварэнне Саветаў рабочых і салдацкіх дэпутатаў і новых органаў улады. Двоеўладдзе ў войску. Губернскія з'езды сялян і іх рашэнні. З'езд беларускіх нацыянальных арганізацый. Адносіны да беларускага нацыянальнага руху расійскіх партый.

Культура Беларусі ў пачатку XX ст. Змены ў сістэме пачатковай і сярэдняй адукацыі. Адкрыццё настаўніцкіх інстытутаў у Віцебску, Магілёве і Мінску і пашырэнне сеткі настаўніцкіх семінарый. Прафесійна-тэхнічнае навучанне. Фарміраванне інтэлігенцыі Беларусі. Даследаванні духоўнай і матэрыяльнай культуры беларусаў, гісторыі Беларусі. Дзейнасць медыцынскіх і сельскагаспадарчых таварыстваў. Перыядычны друк і кнігадрукаванне. Поспехі ў развіцці беларускай літаратуры. Станаўленне беларускага прафесійнага тэатра. Музыка. Выяўленчае мастацтва. Архітэктура.

Рэпозиторий БрГУ

Ключавыя словы, паняцці: менталітэт, нацыянальнае пытанне, шавінізм, нацыяналізм, сіанізм, заходнерусізм, саслоўі, пралетарыят, буржуазія, прамысловая рэвалюцыя, мануфактуры, картэль, сіндыкат, трэст, акцыя, манапалізм, аграрнае пытанне, спецыялізацыя, інкарпарацыя, кансерватары, лібералы, палітычныя партыі, рэвалюцыйныя дэмакраты, прапаганда, агітацыя, народніцтва, марксізм, маніфест, сацыял-дэмакратыя, бальшавікі, меншавікі, рэвалюцыя, контррэвалюцыя, нацыянальны рух, рэвалюцыйная сітуацыя, паліцэйскі сацыялізм, стачка, забастоўка, мілітарызацыя, эвакуацыя, бежанства, двоеўладдзе.

Раздзел 7. Беларусь у часы станаўлення беларускай дзяржаўнасці і міжваенны перыяд (1917–1939 гг.)

Палітычная сітуацыя на Беларусі пасля Лютаўскай рэвалюцыі. Устанаўленне Савецкай улады (сакавік 1917 – сакавік 1918 гг.). Абвастрэнне палітычнай сітуацыі летам 1917 г. Барацьба з карнілаўшчынай. Бальшавізацыя Саветаў. Утварэнне бальшавіцкага ВРК Паўночна-Заходняй вобласці і Заходняга фронту і яго задачы. Нарастанне рэвалюцыйнага крызісу. Ліквідацыя Стаўкі Вярхоўнага Галоўнакамандуючага. Стварэнне Абласнога выканаўчага камітэта Саветаў рабочых, салдацкіх і сялянскіх дэпутатаў Заходняй вобласці і фронту (Аблвыканкамзаха), яго функцыі і дзейнасць. Асаблівасці грамадска-палітычнага жыцця пасля Лютаўскай рэвалюцыі. Актывізацыя дзейнасці палітычных арганізацый і партый, ажыўленне нацыянальнага руху на Беларусі, яго асаблівасці. Адносіны нацыянальных арганізацый да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Першы Усебеларускі з’езд і яго разгон. Выступленне Доўбар-Мусніцкага супраць Савецкай улады. Разрыў Германіяй дагавора аб перамір’і і пераход у наступленне. Брэсцкі мірны дагавор.

Беларусь у гады замежнай інтэрвеніцыі і грамадзянскай вайны (сакавік 1918–1921 гг.). Самавызначэнне беларускага народа. Стварэнне БНР. Стаўленне Германіі да факта абвяшчэння БНР. Галоўная задача, якую ставіла Рада БНР, і немагчымасць яе вырашэння. Палітычны крызіс Рады БНР, прынящце рашэння аб яе самароспуску. Барацьба з германскімі акупантамі. Ануляванне Брэсцкага міранага дагавора. Беларускае пытанне ў палітыцы бальшавікоў. І з’езд КП(б)Б і ўтварэнне Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі Беларусь (ССРБ). Літоўска-Беларуская ССР (ЛітБел). Польска–савецкая вайна. Акупацыя Польшчай часткі Беларусі. Змаганне супраць польскіх акупантаў. Другое абвяшчэнне ССРБ і дэкларацыя аб яе незалежнасці. Заключэнне Рыжскага мірнага дагавора і падзел Беларусі. Трагічныя вынікі вайны.

Рэпазіторый БГУ

Савецкая Беларусь у 20-я гады XX ст. Асаблівасці пасляваеннай сітуацыі ў Беларусі. Абвастрэнне гаспадарчага крызісу. Увядзенне новай эканамічнай палітыкі. Аднаўленне сельскай гаспадаркі і прамысловасці. Развіццё кааперацыі і гандлю. Адносіны да прыватніка. Вынікі аднаўленчага перыяду. Непаслядоўнасць у ажыццяўленні НЭПа і перадумовы яго згортвання. Грамадска-палітычнае жыццё, яго адносная дэмакратызацыя. Вяртанне ўсходніх тэрыторый. Ажыўленне работы Саветаў. Дзейнасць рабоча-сялянскай інспекцыі. Партыя і прафсаюзы. Пагадненні паміж БССР, РСФСР і іншымі савецкімі рэспублікамі. Удзел БССР ва ўтварэнні Саюза ССР. Дагавор аб правах саюзных рэспублік. Канстытуцыя Беларускай ССР 1927 г. Палітыка беларусізацыі. Станаўленне нацыянальнай сістэмы адукацыі. Інстытут беларускай культуры. Палітызацыя культасветнай работы. Станаўленне вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай школы. Развіццё навукі, літаратуры і мастацтва. Распрацоўка беларускай навуковай тэрміналогіі. Кадравая палітыка.

БССР у канцы 20-х – 30-я гады XX ст. Усталявнне адзінай дзяржаўнай уласнасці на сродкі вытворчасці. Згортванне НЭПа і пашырэнне каманднага кіравання гаспадаркай. Ажыццяўленне індустрыялізацыі: характар, дасягненні, выдаткі. Пачатак калектывізацыі. 1929 г. – “год вялікага пералому”. Наступленне на сялянства. Палітаддзелы МТС. Вынікі калектывізацыі. Грамадска-палітычнае жыццё, яго бюракратызацыя. Палітычныя працэсы. Рэпрэсіі. Культурныя пераўтварэнні. Ліквідацыя масавай непісьменнасці. Пашырэнне школьнай адукацыі. Рэарганізацыя Інбелкульта ў Беларускую акадэмію навук. Згортванне беларусізацыі. Рэформа беларускага правапісу. Барацьба з “нацдэмамі”. Першы з’езд пісьменнікаў БССР. Творчасць беларускіх пісьменнікаў у 30-я гады. Вядучыя тэмы выяўленчага мастацтва. Сацыяльная палітыка савецкай улады. Жыццё насельніцтва. Змены ў абліччы гарадоў.

Заходняя Беларусь пад уладай Польшчы. Становішча Заходняй Беларусі. Барацьба за нацыянальнае вызваленне і паляпшэнне ўмоў жыцця. Насаджэнне асадніцтва і паланізацыя. Стан сельскай гаспадаркі. Заняпад прамысловасці. Матэрыяльнае становішча працоўных мас. Партызанскі рух у першыя гады польскага панавання. Нацыянальна-вызваленчы рух. Дзейнасць палітычных партый і арганізацый. Беларуская сялянска-работніцкая грамада. КПЗБ. Супраціўленне наступленню польскай рэакцыі. Праблема стварэння адзінага антыфашсцкага фронту.

Ключавыя словы, паняцці: сацыялістычная рэвалюцыя, савецкая ўлада, саветы дэпутатаў, карнілаўшчына, рэвалюцыйны крызіс, Аблвыканкамзах, Брэсцкі мір, інтэрвенцыя, акупацыя, грамадзянская вайна, БНР, БССР, ЛітБел, СССР, Заходняя Беларусь, ваенны камунізм, новая эканамічная палітыка (НЭП), камандна-адміністрацыйная сістэма,

Рэпазіторый БрДУ

кааперацыя, электрыфікацыя, калектывізацыя, індустрыялізацыя, машынатрактарныя станцыі, дваццаціпяцітысячнікі, культурная рэвалюцыя, беларусізацыя, Інбелькульт, рэпрэсіі, нацдэмы, санацыя, парцэляцыя, камасацыя, асадніцтва, Камуністычная партыя Заходняй Беларусі, Таварыства Беларускай школы, Пасольскі клуб, Беларуская сялянска-работніцкая грамада.

Раздзел 8. Беларусь у гады Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войнаў.

Пачатак Другой сусветнай вайны. Уключэнне Заходняй Беларусі ў склад БССР. Пакт Молатава-Рыбентропа і лёс Заходняй Беларусі. Пачатак Другой сусветнай вайны. Агрэсія нацысцкай Германіі супраць Польшчы. Уступленне савецкіх войскаў на тэрыторыю Заходняй Беларусі. Новы дагавор СССР з Германіяй. Перадача Вільні Літве. Устанаўленне савецкай улады ў Заходняй Беларусі. Гаспадарчыя і культурныя пераўтварэнні.

Акупацыя Беларусі. Нападзенне Германіі на СССР. Абарончыя баі Чырвонай Арміі на тэрыторыі Беларусі. Будаўніцтва абарончых аб’ектаў на ўсходзе Беларусі. Народнае апалчэнне. Вынікі двухмесячных баёў савецкіх войскаў у Беларусі. Акупацыйны апарат кіравання. Палітыка генацыду. Рэалізацыя плана “ОСТ”. Карныя экспедыцыі. Канцэнтрацыйныя лагеры і турмы. Гета. Вываз насельніцтва на работу ў Германію. Калабарацыяністы.

Беларусь у барацьбе з нацысцкай Германіяй. Першыя падпольныя камітэты і партызанскія атрады. Наладжванне дзейнасці арганізацый КП(б)Б ва ўмовах акупацыі. Развіццё партызанскага руху. Баявая дзейнасць партызанскіх фарміраванняў. Развіццё падпольнага руху. Антыфашысцкія патрыятычныя арганізацыі ў заходніх абласцях рэспублікі. Супраціўленне ў гета. Стварэнне і дзейнасць Беларускага штаба партызанскага руху (БШПР). Характар дзейнасці польскай Арміі Краёвай у Заходняй Беларусі, яе ўзаемаадносіны з савецкімі партызанамі. Дапамога савецкага тылу і мясцовага насельніцтва партызанам і падпольшчыкам. Інтэрнацыянальны характар барацьбы з захопнікамі. Страты, нанесеныя акупантам.

Вызваленне Беларусі, заканчэнне Вялікай Айчыннай і Другой сусветнай войнаў. Пачатак вызвалення Беларусі. Сумесныя дзеянні партызан з часцямі Чырвонай Арміі. Беларуская наступальная аперацыя “Баграціён”. Вызваленне Мінска. Поўнае выгнанне нямецкіх войскаў з тэрыторыі БССР. Беларусы-франтавікі. Аднаўленчыя работы ў народнай гаспадарцы і культуры. Заканчэнне Вялікай Айчыннай і Другой сусветнай войнаў. Уклад беларусаў у агульную барацьбу супраць германскіх захопнікаў. Страты Беларусі ў вайне.

Рэпазіторый БрДУ

Ключавыя словы, паняцці: пакт Молатава-Рыбентропа, Другая сусветная вайна, Вялікая айчынная вайна, фашызм, нацызм, абарончыя баі, народнае апалчэнне, генацыд, канцэнтрацыйны лагер, гета, калабарацыянізм, Генеральная акруга, Рух Супраціўлення, партызанскі рух, падпольная барацьба, антыфацысцкія патрыятычныя арганізацыі, Цэнтральны штаб партызанскага руху, Беларускі штаб, рэйкавая вайна, Армія Краёва, нацыяналістычнае падполле, аперацыя “Баграціён”.

Раздзел 9. Беларусь у пасляваенны перыяд (другая палова 40-х – 80-я гг. ХХ ст.)

Пераход да мірнага жыцця (I945–1953 гг.). Пасляваеннае аднаўленне і развіццё Беларусі. Аднаўленне эканомікі і даваеннай мадэлі эканамічнага развіцця. Становішча народнай гаспадаркі ў першыя пасляваенныя гады. Прамысловасць, транспарт, сувязь. Асаблівасці аднаўленчага працэсу. Стварэнне ў рэспубліцы новых галін прамысловасці. Аднаўленне сельскагаспадарчай вытворчасці. Прымусовая калектывізацыя ў Заходняй Беларусі. Калгасна-саўгасная сістэма. Грамадска-палітычнае і культурнае жыццё. Развіццё літаратуры, друку. Рэпрэсіі ў адносінах да рэпатрыяваных, былых ваеннапалонных, а таксама дзеячаў навукі і культуры, іншых грамадзян. Удзел БССР у заснаванні і дзейнасці ААН. Гандлёва-эканамічныя і культурныя сувязі рэспублікі з іншымі краінамі.

Беларусь у перыяд спробаў палітычных і эканамічных рэформаў і іх згортвання (I953–1985 гг.). Спробы лібералізацыі палітычнай сістэмы. Спыненне масавых рэпрэсій і пачатак рэабілітацыі іх ахвяраў. Змяненні ў жыццядзейнасці партыйнай арганізацыі, Саветаў, прафсаюзаў, камсамола рэспублікі. Асноўныя напрамкі і вынікі рэарганізацыі палітычнай сістэмы. Аднаснасць, непаслядоўнасць і незавершанасць рэформаў. Формы праяўлення сацыяльнай актыўнасці працоўных. Рэформы ў эканоміцы і іх вынікі. Новы этап індустрыялізацыі рэспублікі. Рост прамысловай вытворчасці. Змены ў структуры прамысловасці. Павышэнне ўзроўню механізацыі і аўтаматызацыі вытворчасці. Пагаршэнне экалагічнага становішча. Развіццё сельскай гаспадаркі. Стварэнне сістэмы дапамогі калгасам і саўгасам, умацаванне іх матэрыяльна-тэхнічнай базы. Павелічэнне валавай прадукцыі сельскай гаспадаркі. Змены ў сацыяльнай структуры грамадства. Павышэнне прафесійнага і адукацыйнага ўзроўню працоўных. Паляпшэнне матэрыяльнага становішча насельніцтва. Рост нацыянальнага даходу і даходаў грамадзян – заработнай платы, выплат і льгот з грамадскіх фондаў спажывання. Змены ў аплаце працы калгаснікаў. Увядзенне пенсійнага забеспячэння калгаснікаў. Паляпшэнне жыллёвых умоў, бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Рэпазіторый БрДУ

Крызіс адміністрацыйна-каманднай сістэмы і спробы яе рэфарміравання. Дасягненні і распаўсюджанне застойных з'яў у гаспадарцы. Прамысловае развіццё: здабыткі і цяжкасці. Поспехі і супярэчнасці аграрнай вытворчасці. Сацыяльнае становішча народа: планы і рэчаіснасць. Спробы новых падыходаў да сацыяльнай палітыкі. Нарастанне цяжкасцей у сацыяльнай сферы. Праблемы экалагічнага становішча. Здабыткі і праблемы ў развіцці адукацыі, навукі і культуры. Рэформы ў сферы адукацыі, іх непаслядоўны характар. Курс на абнаўленне грамадства. Адсутнасць канцэпцыі пераўтварэнняў. Супярэчнасці індустрыяльнага развіцця. Праблемы аграпрамысловага комплексу. Чарнобыльская катастрофа. Жахлівыя вынікі аварыі. Пазіцыя ўладаў у рабоце па іх ліквідацыі. Рэзкае абвастрэнне экалагічнага становішча. Заняпад сацыяльнай сферы. Крызіснае становішча спажывецкага рынку. Праблемы жылля і сферы паслуг. Дэмакратызацыя грамадскага жыцця. Рост апазіцыйных рухаў. Вяртанне да шматпартыйнасці.

Культурнае жыццё рэспублікі. Формы і метады кіраўніцтва культурай. Увядзенне абавязковай 8-гадовай адукацыі. Развіццё сярэдняй, сярэдняй спецыяльнай і вышэйшай адукацыі. Курс на ўмацаванне сувязі школы з жыццём. Важнейшыя дасягненні ў галіне навукі. Рост творчых саюзаў. Дасягненні ў развіцці беларускай літаратуры, тэатра, музычнага і выяўленчага мастацтваў. Масавая культура і самасвядомасць.

Ключавыя словы, паняцці: аднаўленчы перыяд, калгасна-саўгасная сістэма, рэпатрыяцыя, Арганізацыя аб'яднаных нацый, лібералізацыя, рэабілітацыя, палітычная сістэма, эканамічныя і палітычныя рэформы, механізацыя, матэрыяльна-тэхнічная база, аўтаматызацыя, экалагічнае становішча, нацыянальны даход, грамадскія фонды, творчыя саюзы, застойны перыяд.

Раздзел 10. Беларусь на сучасным этапе развіцця.

Развіццё Рэспублікі Беларусь як незалежнай дзяржавы. Узмацненне руху за нацыянальнае адраджэнне і суверэнітэт Беларусі. Жнівеньскія падзеі 1991 г. Заканадаўчае афармленне дзяржаўнай незалежнасці Рэспублікі Беларусь. Пагадненне ад 8 снежня 1991 г. аб стварэнні Садружнасці Незалежных Дзяржаў (СНД). Міжнароднае прызнанне Рэспублікі Беларусь. Увядзенне прэзідэнцкай формы кіравання краінай. Выбранне першага Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь. Рэферэндумы 1995, 1996, 2004 гг. Беларуская мадэль сацыяльна-эканамічнага развіцця. Знешняя палітыка Рэспублікі Беларусь.

Навука і культура. Уплыў дэмакратызацыі грамадска-палітычнага жыцця на актывізацыю духоўнага патэнцыялу рэспублікі. Прыняцце

Рэпазіторый БрДУ

Закона аб адукацыі і Закона аб культуры 1991 г. Рэформа агульна-адукацыйнай школы, змены ў сістэме падрыхтоўкі спецыялістаў у ВНУ. Інтэграцыя ў міжнародную навуковую супольнасць. Развіццё навукі ў вышэйшай школе. Новы этап у развіцці літаратуры, мастацтва: дасягненні, цяжкасці. Правядзенне музычных фестываляў. Праблемы і перспектывы беларускага культурнага адраджэння.

Ключавыя словы, паняцці: крызіс каманднa-адміністрацыйнай сістэмы, сацыяльная палітыка, перабудова, Чарнобыльская катастрофа, спажывецкі рынак, дэмакратызацыя, апазіцыя, шматпартыйнасць, суверэнітэт, незалежнасць, Садружнасць Незалежных Дзяржаў, саюзная дзяржава, прэзідэнцкая форма кіравання, нацыянальная сімволіка, рэферэндум, беларуская мадэль сацыяльна-эканамічнага развіцця, рыначныя адносіны, канфесіі, дэструктыўныя секты.

Репозиторий БрГУ

ПЛАНЫ СЕМІНАРСКІХ ЗАНЯТКАЎ

Тэма 1. Каменны век на тэрыторыі Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Асаблівасці і перыядызацыя каменнага веку.
2. Палееліт.
3. Мезаліт.
4. Неаліт.
5. Гаспадарчыя заняткі і духоўная культура насельніцтва.

Паняцці: Алтахтоннае насельніцтва, анімізм, археалагічная культура, аўтахтоннае насельніцтва, краманьёнцы, ледавіковы перыяд,неандэртальцы, племя, радавая абшчына, род, стаянка, татэмізм, фетышызм, экспансія.

Персаналіі: І. Арцёменка, У. Будзько, М. Гурын, Э. Загарульскі, У. Ісаенка, А. Калечыц, У. Ксяндзоў, Л. Мітрафанаў, Л. Побаль, К. Палікарповіч, Ю. Попель, М. Чарняўскі.

Абсталяванне: карта "Каменны век на тэрыторыі Беларусі".

Запоўніце табліцу: "Археалагічныя культуры неаліту".

Назва	Лакалізацыя	Характэрныя элементы

Літаратура:

1. Археалогія Беларусі : у 4 т. – Мінск : Бел. навука, 1997 – Т. 1 : Каменны і бронзавы вякі / Э.М. Зайхоўскі [і інш.]. – 424 с.
2. Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыкл. / Беларус. энцыкл. ; рэдкал.: В.В. Гетаў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993. – 702 с.
3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – 351 с.
4. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1. – 656 с.
5. Загорульский, Э.М. Древняя история Белоруссии: Очерки этнич. истории и материальной культуры (до IX в.) / Э.М. Загорульский. – Минск : Изд-во БГУ, 1977. – 136 с.
6. Исаенко, В.Ф. Неолит Припятского Полесья / В.Ф. Исаенко. – Минск : Наука и техника, 1976. – 128 с.
7. Калечиц, Е.Г. Памятники каменного и бронзового веков Восточной Белоруссии / Е.Г. Калечиц. – Минск : Наука и техника, 1987. – 155 с.

Репозиторий БрГУ

8. Калечиц, Е.Г. Первоначальное заселение территории Белоруссии / Е.Г. Калечиц. – Минск : Наука и техника, 1984. – 159 с.

9. Ксензов, В.П. Палеолит и мезолит Белорусского Поднепровья / В.П. Ксензов. – Минск : Наука и техника, 1988. – 131 с.

10. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / М.П. Касцюк [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

11. Поликарпович, К.М. Палеолит Верхнего Поднепровья / К.М. Поликарпович. – Минск, 1968.

12. Чарняўскі, М.М. Неаліт беларускага Панямоння / М.М. Чарняўскі. – Мінск : Навука і тэхніка, 1979. – 143 с.

Тэма 2. Бронзавы век на тэрыторыі Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Асаблівасці і перыядызацыя бронзавага веку.
2. Плямёны бронзавага веку.
3. Гаспадарчыя заняткі.
4. Духоўная культура.

Паняцці: Абрад, амулет, вытворчая гаспадарка, індаеўрапейцы, курган, культ, металургія, міграцыя, энеаліт, правадыр.

Персаналіі: І. Арцёменка, Э. Зайкоўскі, А. Калечыц, М. Чарняўскі.

Абсталяванне: карта “Бронзавы век на тэрыторыі Беларусі”.

Запоўніце табліцу: “Археалагічныя культуры бронзавага веку”.

Назва	Лакалізацыя	Характэрныя элементы

Літаратура:

1. Археалогія Беларусі : у 4 т. – Мінск : Бел.навука, 1997 – Т. 1 : Каменны і бронзавы вякі / Э.М. Зайкоўскі [і інш.]. – 424 с.

2. Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыкл. / Беларус. энцыкл. ; рэдкал.: В.В. Гетаў [і інш.]. – Мінск : БелЭН, 1993. – 702 с.

3. Гістрыя Беларусі : у 6 т. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – Т.1 : Старажытная Беларусь : Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. / рэдкал. М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – 351 с.

4. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1. – 656 с.

Репозиторий БрГУ

5. Загорульский, Э.М. Древняя история Белоруссии: Очерки этнич. истории и материальной культуры (до IX в.) / Э.М. Загорульский. – Минск : Изд–во БГУ, 1977. – 136 с.

6. Исаенко, В.Ф. Неолит Припятского Полесья / В.Ф. Исаенко. – Минск : Наука и техника, 1976. – 128 с.

7. Калечиц, Е.Г. Памятники каменного и бронзового веков Восточной Белоруссии / Е.Г Калечиц. – Минск : Наука и техника, 1987. – 155 с.

8. Калечиц, Е.Г. Первоначальное заселение территории Белоруссии / Е.Г. Калечиц. – Минск : Наука и техника, 1984. – 159 с.

9. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / М.П. Касцюк [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

10. Артёменко, И.И. Культура раннего бронзового века южной полосы лесов Европейской части СССР / И.И. Артёменко // Эпоха бронзы лесной полосы СССР. – М., 1987.

11. Артёменко, И.И. Культура шнуровой керамики / И.И. Артёменко // Эпоха бронзы лесной полосы СССР. – М., 1987.

12. Артёменко, И.И. Племена Верхнего и Среднего Поднепровья в эпоху бронзы / И.И. Артёменко. – М., 1967.

13. Зайковский, Э.М. Неолит и бронзовый век белорусского Подвинья / Э.М. Зайковский. – Минск, 1985.

14. Чарняўскі, М. М. Бронзавы век на тэрыторыі Беларусі / М.М. Чарняўскі. – Мінск : Народная асвета, 1981. – 64 с.

<u>Тэма 3.</u> Жалезны век на тэрыторыі Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Агульная характарыстыка і перыядызацыя жалезнага веку.
2. Супольнасці жалезнага веку.
3. Гаспадарчыя заняткі.
4. Духоўная культура.

Паняцці: Вялікае перасяленне народаў, вялікая патрыярхальная сям'я, ваенная дэмакратыя, гарадзішча, падсечнае земляробства, селішча, пантэон багоў, салярныя знакі, суседская абшчына, старэйшына.

Персаналіі: В. Вяргей, Э. Зайкоўскі, Ю. Кухарэнка, М. Лашанкоў, А. Мядзведзеў, В. Шадыра.

Абсталяванне: карта “Пашырэнне археалагічных культур на тэрыторыі Беларусі”.

Запоўніце табліцу: “Археалагічныя культуры жалезнага веку”.

Назва	Лакалізацыя	Характэрныя элементы

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Археалогія Беларусі : у 4 т. – Мінск : Бел. навука, 1999. – Т. 2 : Жалезны век і ранняе сярэднявечча / А.А. Егарэйчанка [і інш.] ; пад рэд. В.І. Шадыры, В.С. Вяргей. – 502 с.
2. Археалогія Беларусі : у. 4 т. – Мінск : Бел. навука, 1997 – Т. 1 : Каменны і бронзавы вякі / Э.М. Зайкоўскі [і інш.]. – 424 с.
3. Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыкл. / Беларус. энцыкл. ; рэдкал.: В.В. Гетаў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993. – 702 с.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – 351 с.
5. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1.– 656 с.
6. Загорульский, Э.М. Древняя история Белоруссии: Очерки этнич. истории и материальной культуры (до IX в.) / Э.М. Загорульский. – Минск : Изд-во БГУ, 1977. – 136 с.
7. Исаенко, В.Ф. Неолит Припятского Полесья / В.Ф. Исаенко. – Минск : Наука и техника, 1976. – 128 с.
8. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / М.П. Касцюк [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
9. Мельниковская, О.Н. Племена южной Белоруссии в раннем железном веке / О.Н. Мельниковская. – М. : Наука, 1967. – 195 с.
10. Кухаренко, Ю.В. Памятники железного века на территории Полесья / Ю.В. Кухаренко. – М., 1961.
11. Кухаренко, Ю.В. Могильник Брест – Тришин / Ю.В. Кухаренко. – М. : Наука, 1980. – 128 с.

Тэма 4. Этнічная сітуацыя на землях Беларусі ў раннім сярэднявеччы *(2 гадзіны)*

1. Балты і славяне.
2. Зараджэнне дзяржаўнасці ў славян.
3. Усходнеславянскія саюзы плямён.
4. Вытокі беларускага этнасу.

Паняцці: абарыгены, асіміляцыя, балты, варагі, канцэпцыя, князь, каланізацыя, княжанне, летапіс, народнасць, прарадзіма, протадзяржава, протанароднасць, “славінія”, славяне, цывілізацыя, этнагенэз, этнонім.

Персаналіі: Алег, Дрэгавіт, М. Доўнар-Запольскі, М. Ермаловіч, Ігар, Я. Карскі, Я. Карнейчык, П. Кесарыйскі, Крыў, І. Ласкоў, В. Ластоўскі, М. Піліпенка, У. Пічэта, А. Рогалёў, Рурык, В. Сядоў, Г. Штыхаў.

Рэпазіторый БрГУ

Абсталяванне: карты “Важнейшыя плямёны славян”, “Крывічы”, “Дрыгавічы”, “Радзімічы”.

Крыніцы: Повесць временных лет.

Літаратура:

1. Археалогія Беларусі : у 4 т. – Мінск : Бел.навука, 1999. – Т. 2 : Жалезны век і ранняе сярэднявечча / А.А. Егарэйчанка [і інш.] ; пад рэд. В.І. Шадыры, В. С. Вяргей. – 502 с.
2. Археалогія Беларусі : у 4 т. – Мінск : Бел. навука, 1997 – Т. 1 : Каменны і бронзавы вякі / Э.М. Зайкоўскі [і інш.]. – 424 с.
3. Археалогія і нумізматыка Беларусі : энцыкл. / Беларус. энцыкл. ; рэдкал.: В.В. Гетаў [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993. – 702 с.
4. Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов в трёх томах. – Минск : Изд-во Академия наук БССР, 1959. – Т. 1. – 516 с.
5. Вяргей, В.С. Актуальныя праблемы археалогіі славян V–Хстст. у Беларускім Палессі // Актуальныя пытанні гісторыі Беларусі ад старажытных часоў да нашых дзён : зб. артыкулаў. – Мінск : БДУ, 1992. – С. 13–24.
6. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. Ч.1.– 656 с.
7. Гістрыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – 351 с.
8. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь: полацкі і новагародскі перыяды / М. Ермаловіч. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1990. – 366 с.
9. Загарульскі, Э.М. Заходняя Русь: IX–XIII стст. / Э.М. Загарульскі. – Мінск : Універсітэцкае, 1998. – 240 с.
10. Зверуго, Я.Г. Верхнее Понемонье в IX–XIII вв. / Я.Г. Зверуго. – Минск : Наука и техника, 1989. – 207 с.
11. Лысенко, П.Ф. Древний Туров / П.Ф. Лысенко. – Минск : Беларусская навука, 2004. – 180 с.
12. Лысенко, П.Ф. Дреговичи / П.Ф. Лысенко ; под ред. В.В. Седова. – Минск : Наука и техника, 1991. – 242 с.
13. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / М.П. Касцюк [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
14. Перхавко, В.Б. Связи Древней Руси со славянскими странами / В.Б. Перхавко. – М. : Знание, 1987. – 62 с.
15. Рогалёў, А.Ф. Да пытання аб паходжанні крывічоў / А.Ф. Рогалёў // Весці АНБ. Серыя грамадскіх навук. – 1992. – № 1. – С. 116–118.

Репозиторий БрГУ

16. Рыер, Я.Г. Цивилизации средневековья и начало нового времени : опыт структурного анализа : монография / Я.Г. Рыер. – Могилёв : МГУ, 2003. – 154 с.

17. Седов, В.В. Восточные славяне в VI–XIII вв. / В.В. Седов. – М. : Наука, 1982. – 327 с.

18. Седов, В.В. Происхождение и ранняя история славян / В.В. Седов. – М. : Наука, 1979. – 156 с.

19. Седов, В.В. Славяне Верхнего Поднепровья и Подвинья / В.В. Седов. – М. : Наука, 1970. – 200 с.

20. Штыхаў, Г.В. Крывічы / Г.В. Штыхаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 191 с.

21. Этнаграфія беларусаў. Гістарыяграфія, этнагенез, этнічная гісторыя. – Мінск : Навука і тэхніка, 1985. – 215 с.

22. Этнаграфія Беларусі : энцыклапедыя. – Мінск : БелСЭ, 1999. – 575 с.

Тэма 5. Узнікненне дзяржаўнасці на беларускіх землях *(4 гадзіны)*

1–ы занятак

1. Полацкая зямля ў IX – сярэдзіне X стст.
2. Полацкае княства ў 970–х – 1003 гг.: Ад Рагвалода да Ізяслава.
3. Полацкае княства перыяду Брачыслава Ізяславіча.
4. Полацкае княства часоў Усяслава Брачыславіча.

2-і занятак

1. Тураўская зямля, яе роля і месца ў сістэме Старажытнай Русі.
2. Раннефеадальны перыяд Тураўскага княства (да 988 г.)
3. Тураўскае княства ў 988–1113 гг.

Паняцці: баяры, водзь, “воласць”, дружына, дынастыя, дзяржава, “зямля”, гандлёвы шлях “з варагаў у грэкі”, полаўцы, хазары.

Персаналіі: Аскольд, Брачыслаў Ізяславіч, Ізяслаў, Рагвалод, Рагнеда, Уладзімір Святаславіч, Святаполк Уладзіміравіч, Усяслаў Чарадзей, Яраслаў Мудры, Яраславічы.

Абсталяванне: карты “Старажытныя землі Беларусі ў XI–XIII стст.”, “Кіеўская Русь у IX – пачатку XII стст.”

Крыніцы: Повесць временных лет.

Запоўніце табліцу: “Полацкія князі X–XI стст.”

Імя князя	Час кіравання	Вынікі дзейнасці

Рэпазіторый БрДУ

Літаратара:

1. Алексеев, Л.В. Смоленская земля в IX–XIII вв. : Очерки истории Смоленщины и Восточной Белоруссии / Л.В. Алексеев. – М., 1980.

2. Алексеев, Л.В. Полоцкая земля в IX–XIII вв.: Очерки истории Северной Белоруссии / Л.В. Алексеев. – М. : Наука, 1966. – 294 с.

3. Арлоў, У.А. Таямніцы полацкай гісторыі / У.А. Арлоў. – Мінск : Полымя, 2002. – 464 с.

4. Беларускія летапісы і хронікі : Пераклад са старажытнарускай, старабеларускай і польскай / уклад. У. Арлоў ; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

5. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. – Минск : Изд-во Академии наук БССР, 1959. – Т. 1. – 516 с.

6. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1. – 656 с.

7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Эксперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – 351 с.

8. Греков, Б. Д. Киевская Русь / Б.Д. Греков. – Л. : Госполитиздат, 1953. – 567 с.

9. Дакументы і матэрыялы па гісторыі Беларусі ў сярэднія вякі (VI–XV стст.). – Мінск : Народная асвета, 1998. – 191 с.

10. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь: полацкі і навагародскі перыяды / М. Ермаловіч. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1990. – 366 с.

11. Загарульскі, Э.М. Заходняя Русь: IX–XIII стст. : вучэбны дапаможнік / Э.М. Загарульскі. – Мінск : Універсітэцкае, 1998. – 240 с.

12. Заяц, Ю.А. Менская зямля : этапы фарміравання / Ю.А. Заяц // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 4.

13. Лысенко, П.Ф. Туровская земля IX–XIII вв. / П.Ф. Лысенко. – Минск : Белорусская наука, 2001. – 268 с.

14. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / М.П. Касцюк [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

15. Тарасаў, С.В. Чарадзей сёмага веку Траяна: Усяслаў Полацкі / С.В. Тарасаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 67 с.

16. Татищев, В.Н. История Российская : в 7 т. / В.Н. Татищев. – М. ; Л. , 1963. – Т. 2.

17. Фроянов, И.Я. Киевская Русь: Очерки социально-экономической истории / И.Я. Фроянов. – Л. : Изд. ун-та, 1974. – 160 с.

18. Штыхаў, Г. Вытокі беларускай дзяржаўнасці / Г. Штыхаў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 25–33.

19. Штыхаў, Г.В. Старажытныя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі / Г.В. Штыхаў. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2002. – 94 с.

Репозиторий БрГУ

20. Штыхов, Г. Города Полоцкой земли (IX–XIII вв.) / Г. Штыхов. – Минск : Наука и техника, 1978. – 160 с.

21. Штыхов, Г.В. Древний Полоцк, IX–XIII вв. / Г.В. Штыхов. – Минск : Наука и техника, 1975. – 135 с.

<u>Тэма 6</u>. Беларускія землі ў XII–XIII стст. *(6 гадзін)*

1-й занятак

1. Палітычнае становішча Полацкай зямлі ў пачатку XII ст. Узвышэнне Менска.
2. Паход на Полацкую зямлю і высылка яе князёў у Візантыю.
3. Раздрабленне Полацкай зямлі. Утварэнне і палітычнае жыццё княстваў–удзелаў (Полацкага, Менскага, Ізяслаўскага, Друцкага, Віцебскага, Барысаўскага, Лагойскага, Лукомскага).

2-і занятак

1. Тураўскае княства пад уладай Кіева.
2. Аднаўленне самастойнасці тураўскага княства.
3. Падзел тураўскага княства.
4. Землі Пасожжа. Пасожскія воласці Смаленскай (Крычаўская, Мсціслаўская, Прупойская) і Чарнігаўскай (Чачэрская, Гомельская, Рэчыцкая) земляў.

3-і занятак

1. Землі Сярэдняга Пабужжа.
2. Землі Панямоння.
3. Дзяржаўны лад зямель – княстваў.
4. Барацьба з іншаземнымі захопнікамі.

Паняцці: Аукштайты, веча, воласць, дзесятнік, земгалы, з’езды князёў, іга, ключнік, куршы, крыжакі, латгалы, лівы, мечаносцы, мужы, ордэн, прусы, пасаднік, сотнік, тысяцкі, тэўтоны, удзелы-княствы, цівун.

Персаналіі: Альберт, Вячка, Глебавічы (сыны менскага князя Глеба Усяславіча – Валадар, Расціслаў, Усявалад), Даніла Галіцкі, Койдан, Расціслаў Мсціславіч, Уладзімір, Усевалад, Манамахавічы (сыны Уладзіміра Манамаха – Вячаслаў, Раман, Юрій Даўгарукі), Ізяславічы (сыны Ізяслава Яраславіча – Святаполк, Яраполк), Усяславічы (сыны Усеслава Чарадея – Барыс, Глеб, Давыд, Рагвалод, Раман, Расціслаў, Святаслаў), Юрый Яраславіч, Юр’евічы (сыны тураўскага князя Юрыя Яраславіча – Глеб, Іван, Святаполк, Яраполк, Яраслаў).

Абсталяванне: карта “Старажытныя землі Беларусі ў XI–XIII стст.”

Репозиторий БрГУ

Крыніцы: Повесць временных лет.

Запоўніце табліцу: “Арганізацыя ўлады ў Полацкім княстве”.

Галіна ўлады	Кампетэнцыя

Літаратура:

1. Алексеев, Л.В. Смоленская земля в IX–XIII вв.: Очерки истории Смоленщины и Восточной Белоруссии / Л.В. Алексеев. – М., 1980.

2. Алексеев, Л.В. Полоцкая земля в IX–XIII вв.: Очерки истории Северной Белоруссии / Л.В. Алексеев. – М. : Наука, 1966. – 294 с.

3. Арлоў, У.А. Таямніцы полацкай гісторыі / У.А. Арлоў. – Мінск : Полымя, 2002. – 464 с.

4. Беларускія летапісы і хронікі : пераклад са старажытнарускай, старабеларускай і польскай / уклад. У. Арлоў ; прадм. В. Чамярыцкага. – Мінск : Беларускі кнігазбор, 1997. – 432 с.

5. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. – Минск : Изд-во Академии наук БССР, 1959. – Т. 1. – 516 с.

6. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : вучэбны дапаможнік / А.Ф. Вішнеўскі. – Мінск : ВП “Экаперспектыва”, 2000. – 319 с.

7. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1. – 656 с.

8. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Эксперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – 351 с.

9. Греков, Б.Д. Киевская Русь / Б.Д. Греков. – Л. : Госполитиздат, 1953. – 567 с.

10. Гуревич, Ф.Д. Древний Новогрудок / Ф.Д. Гуревич. – Л. : Наука, 1981. – 160 с.

11. Гуревич, Ф.Д. Древности Белорусского Понемонья / Ф.Д. Гуревич. – М. ; Л. : Изд-во АН, 1962. – 222 с.

12. Дакументы і матэрыялы па гісторыі Беларусі ў сярэднія вякі (VI–XV стст.). – Мінск : Народная асвета, 1998. – 191 с.

13. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь: полацкі і навагародскі перыяды / М. Ермаловіч. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1990. – 366 с.

14. Загарульскі, Э.М. Заходняя Русь: IX–XIII стст. : вучэбны дапаможнік / Э.М.Загарульскі. – Мінск : Універсітэцкае, 1998. – 240 с.

15. Загорульский, Э.М. Генеология полоцких Изяславичей / Э.М. Загорульский. – Минск : Изд-во “ВУЗ–ЮНИТИ”, 1994. – 30 с.

16. Заяц, Ю.А. Заславль в эпоху феодализма / Ю.А. Заяц. – Минск : Наука и техника, 1995. – 207 с.

Репозиторий БрГУ

17. Заяц, Ю.А. Менская зямля: этапы фарміравання / Ю.А. Заяц // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 4.

18. Каробушкіна, Т.М. Насельніцтва Беларускага Пабужжа X–XIII стст. / Т.М. Каробушкіна. – Мінск : Беларуская навука, 1999. – 128 с.

19. Кніга жыцій і хаджэнняў: пераклад са старажытнарускай, старабеларускай і польскай / уклад., прадмова і каментарыі А. Мельнікава. – Мінск : Мастацкая літаратура, 1994. – 503 с.

20. Левко, О.Н. Средневековые территориально-административные центры северо-восточной Беларуси / О.Н. Левко ; НАН Беларуси, Ин-т истории. – Минск : Белорусская наука, 2004. – 279 с.

21. Лысенко, П.Ф. Берестье / П.Ф. Лысенко. – Минск : Наука и техника, 1985. – 399 с.

22. Лысенко, П.Ф. Туровская земля IX–XIII вв. / П.Ф. Лысенко. – Минск : Белорусская наука, 2001. – 268 с.

23. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

24. Насевіч, В.Л. Генеалагічныя табліцы старадаўніх княжацкіх і магнацкіх беларускіх родаў XII–XVIII стагоддзяў / В.Л. Насевіч. – Мінск : БелЭн, 1993. – 49 с.

25. Рукавишников, А.В. Об организации власти в Полоцке в конце XII–XIII вв. / А. В. Рукавишников // Вопросы истории. – 1999. – № 3.

26. Тарасаў, С.В. Чарадзей сёмага веку Траяна: Усяслаў Полацкі / С.В. Тарасаў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 67 с.

27. Татищев, В.Н. История Российская : в 7 т. / В.Н. Татищев. – М. ; Л. , 1963. – Т. 2.

28. Ткачоў, М.А. Старажытны Мсціслаў / М.А. Ткачоў, А.А. Трусаў. – Мінск : Полымя, 1992. – 40 с.

29. Фроянов, И.Я. Киевская Русь: Очерки социально-экономической истории / И.Я. Фроянов. – Л. : Изд. ун-та, 1974. – 160 с.

30. Штыхаў, Г. Вытокі беларускай дзяржаўнасці / Г. Штыхаў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 25–33.

31. Штыхаў, Г.В. Старажытныя дзяржавы на тэрыторыі Беларусі / Г.В. Штыхаў. – Мінск : ВТАА “Права і эканоміка”, 2002. – 94 с.

32. Штыхов, Г. Города Полоцкой земли (IX–XIII вв.) / Г. Штыхов. – Минск : Наука и техника, 1978. – 160 с.

33. Штыхов, Г.В. Древний Полоцк, 1X–XIII вв. / Г. Штыхов. – Минск : Наука и техника, 1975. – 135 с.

34. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэбны дапаможнік / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 270 с.

Репозиторий БрГУ

Тэма 7. Грамадскі лад і гаспадарка на беларускіх землях у IX–XIII стст. *(4 гадзіны)*

1-й занятак

1. Эканамічныя ўклады.
2. Генезіс феадальных адносін.
3. Сельская гаспадарка і промыслы.
4. Сельская абшчына.

2-й занятак

1. Гарады.
2. Рамяство і гандаль.
3. Звычаёвае права, закон і суд.
4. Органы ўлады і кіравання.

Паняцці: Абшчыннае землеўладанне, аброк, білон, баярын, бяссінтэзны шлях развіцця, бенефіцый, весь,верв, віра, грыўня, дамен, дырхем, дынарый, звычаёвае права, закупы, ізгоі "людзі", "мір", "Руская праўда", слабада, смерды, феод, халопы, чэлядзь, эканамічны ўклад.

Персаналіі: Расціслаў, Уладзімір Манамах, Яраслаў Мудры.

Абсталяванне: карта "Кіеўская Русь у 1Х – пачатку XII ст."

Крыніцы: Руская праўда; Праўда 1229 г.

Запоўніце табліцу: "Асноўныя катэгорыі залежных ад феадала сялян".

Катэгорыі сялян	Форма і ступень залежнасці

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. – Минск : Изд-во Академии наук БССР, 1959. – Т. 1. – 516 с.

2. Вішнеўскі, А. Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі : вучэбны дапаможнік / А.Ф. Вішнеўскі. – Мінск : ВП "Экаперспектыва", 2000. – 319 с.

3. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый : у 2 ч. / І.П. Крэнь [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1.– 656 с.

4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000. – Т. 1 : Старажытная Беларусь: Ад першапачатковага засялення да сярэдзіны XIII ст. – 351 с.

5. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. – Мінск, 1997. – Т. 1 : Ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка [і інш.] ; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. – 431 с.

6. Гурин, М.Ф. Кузнечное ремесло Полоцкой земли IX–XIII вв. / М.Ф. Гурин. – Минск : Наука и техника, 1987. – 149 с.

7. Дакументы і матэрыялы па гісторыі Беларусі ў сярэднія вякі (VI–XV стст.). – Мінск : Народная асвета, 1998. – 191 с.

8. Дворниченко, А.Ю. Эволюция городской общины и генезис феодализма на Руси / А.Ю. Дворниченко // Вопросы истории. – 1988. – № 1.

9. Загарульскі, Э.М. Заходняя Русь: IX–XII стст. : вучэбны дапаможнік / Э.М. Загарульскі. – Мінск : Універсітэцкае, 1998. – 240 с.

10. Заяц, Ю.А. Менская земля: этапы фарміравання / Ю.А. Заяц // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 4.

11. Лысенко, П.Ф. Туровская земля IX–XIII вв. / П.Ф. Лысенко. – Минск : Белорусская наука, 2001. – 268 с.

12. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

13. Тимощук, Б.А. Восточнославянская община в VI–X вв. / Б.А. Тимощук. – М., 1990.

14. Фроянов, И.Я. Киевская Русь: Очерки социально-экономической истории / И.Я. Фроянов. – Л. : Изд. ун-та, 1974. – 160 с.

15. Штыхаў, Г.В. Шматукладнае грамадства 1X–XI стст. і пытанні перыядызацыі раннесярэднявяковай гісторыі Беларусі / Г.В. Штыхаў // Актуальныя пытанні гісторыі Беларусі ад старажытных часоў да нашых дзён : зб. артыкулаў. – Мінск : БДУ, 1992. – С. 41–53.

16. Штыхов, Г.В. Города Полоцкой земли (IX–XIII вв.) / Г.В. Штыхов. – Минск : Наука и техника, 1978. – 160 с.

17. Эканамічная гісторыя Беларусі : вучэбны дапаможнік / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. –2-е выд., дап. і пераапрац. – Мінск : НКФ “Экаперспектыва”, 1995. – 432 с.

18. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вучэбны дапаможнік / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 270 с.

<u>Тэма 8</u>. Утварэнне Вялікага Княства Літоўскага *(2 гадзіны)*

1. Крыніцы па гісторыі ВКЛ. Асноўныя канцэпцыі генэзісу ВКЛ (польская, расійская, савецкая і айчынная гістарыяграфія).
2. Палітычная сітуацыя ў Панямонні ў канцы XII − пачатку XIII стст. Перадумовы і шляхі ўтварэння беларуска-літоўскай дзяржавы.
3. «Наваградскі перыяд» ВКЛ: Міндоўг, Войшалк, Шварн, Трайдзень.

Паняцці: Вялікае Княства Літоўскае, генэзіс, гістарыяграфія, кунігас, летапіс, хроніка, летувісы, літоўцы, панямонне.

Персаналіі: Войшалк, Міндоўг, Трайдзень, Шварн.

Репозиторий БрГУ

Абсталяванне: карта Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае (ХІУ–ХУ стст.).

Крыніцы: Беларуска-літоўскія летапісы і хронікі.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч ; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Арлоў, У. Таямніцы Полацкай гісторыі / У. Арлоў. – 2-е выд., дапрац. – Мінск : Полымя, 2002. – 463 с.
3. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал.рэд.) [і інш.] ; маст. З.Э. Герасімовіч. – Мінск : БелЭН, 2005–2006. – Т. 1. – 687 с.
4. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе Вялікага Княства Літоўскага, другая палова XIII – першая палова XVII стст. : вучэб. дапаможнік для студ. гіст. спецыяльнасцей устаноў, забяспечваючых атрыманне выш. адукацыі / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : Магілёўскі дзярж. ун-т, 2003. – 311 с.
5. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.
6. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Валікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.
7. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь: Полацкі і Навагрудскі перыяд / М. Ермаловіч ; прадмова М. Ткачова. – 2-е выд. – Мінск : Маст. літ., 2001. – 366 с.
8. Краўцэвіч, А. Да праблемы генэзісу ВКЛ / А. Краўцэвіч // Беларускі гістарычны агляд. – 1998. – № 12. – Т. 5., сш. 2 (9). – С. 448−455.
9. Краўцэвіч, А. Фарміраванне канцэпцыі генэзісу ВКЛ у польскай гістарыяграфіі / А. Краўцэвіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1998. − № 1. – С. 47−55.
10. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
11. Насевіч, В. Пачаткі Вялікага княства Літоўскага: падзеі і асобы / В. Насевіч. – Мінск : Полымя, 1993. – 160 с.
12. Петрыкаў, П.Ц. Гістарыяграфія ВКЛ / П.Ц. Петрыкаў // Весці АН РБ. Сер. гум. навук. – 1993. − № 3. – С. 51−54.
13. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.
14. Сіцько, З. «…ясней ад перлаў і золата кароны» (да 750-годдзя каранацыі Міндоўга) / З. Сіцько // Беларускі гістрычны часопіс. – 2003. − № 5. – С. 9−17.

Репозиторий БрГУ

15. Тарасаў, К. Памяць пра легенды / К. Тарасаў. – Мінск : Полымя, 1994. – 270 с.

16. Чаропка, В. Імя ў летапісе / В. Чаропка. – Мінск : Полымя, 1994. – 559 с.

17. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

18. Чаропка, В. Уладары Вялікага княства / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2002. – 608 с.

19. Юхо, Я. Канцэпцыя фарміравання ВКЛ / Я. Юхо // Беларускі гістрычны часопіс. – 2003. − № 9. – С. 10−16.

20. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

21. Чаропка, В. Паходжанне і радавод Вялікіх князёў літоўскіх / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – 2001. – № 5. – С. 13–16.

22. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

23. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст.: у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

24. Гісторыя Беларусі : падручнік : у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

25. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

26. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

27. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Белар. навука, 2004. – 444 с.

28. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі: Ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

29. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

30. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

31. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Репозиторий БрГУ

Тэма 9. Унутрыпалітычнае жыццё гаспадарства ў другой палове XV ст. *(2 гадзіны)*

1. Дзейнасць Віценя і Гедыміна.
2. ВКЛ у часы Альгерда і Кейстута. Росквіт ВКЛ. Вітаўт.
3. Грамадзянская вайна 30–х гадоў XV ст.
4. Становішча ў дзяржаве пасля смерці Жыгімонта.
5. Жыгімонт "стары". Змова М. Глінскага і "Курыная вайна".

Паняцці: гаспадарства, грамадзянская вайна, дзяржава, змова, курыная вайна, мяцеж, унутранная палітыка.

Персаналіі: Альгерд, Аляксандр Чартарыйскі, Аляксандр, Вітаўт, Віцень, Гедымін, Даўгірд і Лелюша, Жыгімонт II Аўгуст, Жыгімонт Кейстутавіч, Казімір Ягелончык, Кейстут, Міхал Глінскі, Свідрыгайла, Ягайла, Ян Забярэзінскі, Ян Ольбрахт.

Абсталяванне: карта Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае (XIУ–XУ стст.).

Крыніцы: Гарадзельская унія, Канстытуцыя Аляксандра, Крэўская унія, Прывілей Казіміра, Статут 1529 г., Судзебнік Казіміра.

Запоўніце табліцу: "Князі ВКЛ"

Імя князя	Час кіравання	Вынікі дзейнасці

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Весялкоўскі, Ю. Княжанне Альгерда і Кейстута / Ю. Весялкоўскі. – Беласток, 1998. – Ч. 1 : Нарысы гісторыі Беларусі. – С. 139–144.
3. Вольф, Ю. Князі на абшарах ВКЛ ад канца XIV ст. / Ю. Вольф // Спадчына. – 1992. – № 4–6 ; 1993. – № 1–6 ; 1994. – № 2, 5.
4. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.] ; маст. З.Э. Герасімовіч. – Мінск : БелЭН, 2005–2006. – Т. 1. – 687 с.
5. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.

Репозиторий БрГУ

6. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

7. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст.: у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

8. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

9. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе Вялікага Княства Літоўскага, другая палова XIII – першая палова XVII стст. : вучэб. дапаможнік для студ. гіст. спецыяльнасцей устаноў, забяспечваючых атрыманне выш. адукацыі / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : Магілёўскі дзярж. ун-т, 2003. – 311 с.

10. Дойлід, Г. Альгерд / Г. Дойлід // Краязнаўчая газета. – 2006. – № 4 (студз.). – С. 4.

11. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

12. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.

13. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь. Віленскі перыяд / М. Ермаловіч. – Мінск : Бацькаўшчына, 1994. – 91 с.

14. Ермаловіч, М.І. Па слядах аднаго міфа / М.І. Ермаловіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1991. – 98 с.

15. Ермаловіч, М.І. Старажытная Беларусь : Свідрыгайла і Жыгімонт, іх антаганізм і падабенства / М.І. Ермаловіч // Маладосць. – 1996. – № 7. – С. 181–192.

16. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

17. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

18. Козбярук, У. Гедымін у летапісах / У. Козбярук // Спадчына. – 1992. – № 5.

19. Лойка, П.А. Палітычная барацьба ў Вялікім княстве Літоўскім, Рускім, Жамойцкім IV – першай паловы XV ст.: вытокі і вынікі / П.А. Лойка // Старонкі гісторыі Беларусі. – Мінск, 1992. – С. 74–81.

20. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

21. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

22. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

Рэпазіторый БрГУ

23. Цярохін, С. Таямніцы Крэўскай уніі / С. Цярохін // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 3. – С. 7–10.

24. Чаропка, В. Бітва на рацэ Ворскле: передумовы, ход, вынікі / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 33–41.

25. Чаропка, В. Віцень / В. Чаропка // Спадчына. – 1991. – № 6. – С. 89–94.

26. Чаропка, В. Гедымін / В. Чаропка // Спадчына. – 1992. – № 1. – С. 85–89.

27. Чаропка, В. Зазірнем у дакументы: Грамадзянская вайна 1431–1437 гг. у ВКЛ / В. Чаропка // З гісторыяй на "Вы". – Мінск, 1994. – С. 138–165.

28. Чаропка, В. Князь, ваяр, манах / В. Чаропка // Спадчына. – 1990. – № 1. – С. 37–39.

29. Чаропка, В. Улюбёнец лёсу. Ягайла / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 8. – С. 38–46.

30. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.]; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288 с.

31. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

32. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 10.</u> Палітычны лад. Органы ўлады і кіравання ў ВКЛ *(2 гадзіны)*

1. Прэрагатывы вялікага князя літоўскага.
2. Цэнтральныя органы кіравання ў ВКЛ. Кампетэнцыя вышэйшых дзяржаўных службоўцаў. Паўнамоцтвы Паны – рады. Роля Вальнага Сойму.
3. Органы мясцовага кіравання ў ВКЛ, іх значэнне.
4. Гарадское самакіраванне.

Паняцці: анексы, ваявода, войт, гетман, камендант, кансалідацыя, канцлер, кашталян, лава, магдэбургскае права, магістрат, маршалак, мечнік, падскарбі, падчашы, рада, сабакар, сельскі войт, сенат, сотнік (дзесятнік), стараста, стольнік. трыбунал, цэнтралізацыя.

Персаналіі: Альгерд, Аляксандр, Вітаўт, Віцень, Гедымін, Жыгімонт ІІ Аўгуст, Жыгімонт Кейстутавіч, Казімір Ягелончык, Кейстут, Міхал Глінскі, Свідрыгайла, Ягайла, Ян Забярэзінскі, Ян Ольбрахт.

Абсталяванне: карта Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае (ХІУ–ХУ стст.).

Крыніцы: Гарадзельская унія, Канстытуцыя Аляксандра, Крэўская унія, Прывілей Казіміра, Статут 1529 г., Судзебнік Казіміра.

Рэпазіторый БрДУ

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі, 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч ; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

3. Варонін, В. Палітычны лад Полацкага ваяводства ў першай палове XVI ст. / В. Варонін // Беларускі гістарычны агляд. – 1998. – Чэрвень. – Т. 5, сш. 1 (8). – С. 27–67.

4. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах (Са старажытных часоў да нашых дзён) / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 320 с.

5. Вялікае княства Літоўскае : энцыкл. : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

6. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.

7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

8. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст.: у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

9. Грыцкевіч, А. Гарадское самакіраванне ў Менску паводле прывілею на Магдэбургскае права 1499 г. / А. Грыцэвіч // Спадчына. – 1999. – № 3. – С. 37–44.

10. Доўнар-Запольскі, М.В. Асновы дзяржаўнасці Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск, 1992.

11. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

12. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.

13. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь. Віленскі перыяд / М. Ермаловіч. – Мінск : Бацькаўшчына, 1994. – 91 с.

14. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.), М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

15. Ігнатоўскі, У.М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / У.М. Ігнатоўскі. – Мінск : Беларусь, 1991. – 190 с.

16. Келер, В. "Саксонскае Зярцала" (з бібліятэкі герцыга Аўгуста ў Вальфенбютэль (ФРГ) / В. Келер // Беларускі гістарычны часопіс. – 1997. – № 3. – С. 36–40.

Репозиторий БрГУ

17. Келер, В. Магдэбургскае права / В. Келер // Спадчына. – 1997. – № 5. – С. 90–102.

18. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

19. Кузнецов, И.Н. История государства и права Беларуси : пособие для студ. высш. учеб. заведений / И.Н. Кузнецов, В.А. Шелкопляс. – Минск : Тесей, 2004. – 320 с.

20. Мартос, А. Беларусь в исторической государственной и церковной жизни / А. Мартос. – Минск : Изд-во Белорусского экзархата, 2000. – 351 с.

21. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал. : М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

22. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

23. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

24. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад. агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

25. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

26. Юхо, Я.А. Гісторыі дзяржавы і права Беларусі : вуч. дапаможнік : у 2 ч. / Я.А. Юхо. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – Ч. 1. – 352 с.

27. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 270 с.

28. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 11</u> Знешняя палітыка ВКЛ. XIII - першая палова XVI стст.
(2 гадзіны)

1. Геапалітычнае становішча ВКЛ у XIII–XIV стст. Адносіны ВКЛ да крыжакоў. Бітва пры Грунвальдзе.
2. Змена геапалітычнай сітуацыі ў XV–першай палове XVI стст. Саперніцтва ВКЛ і Маскоўскай дзяржавы.
3. Развіццё адносін паміж ВКЛ, Залатой Ардой і Крымскім ханствам.
4. Месца і роля ВКЛ у Еўропе: стасункі, здабыткі, страты.

Паняцці: Берасцейская ваенна-палітычная нарада 1409 года, бітва на р. Ворскла, бітва на р. Вядроша, бітва на р. Сінія Воды, бітва пры Мохачы, Востраўскае пагадненне, Вялікае вайна, Грунвальдская бітва, Залатая Арда, Клецкая бітва, Крымскае княства, Кулікоўская бітва, Салінскі дагавор, Торуньскі мір, харугва, ярлык.

Рэпазіторый БрДУ

Персаналіі: Васіль III, Іван III, Менглі-Гірэй, Міхал Глінскі, Саід-Ахмед, Ульрыз фон Юнгінген.

Абсталяванне: карта Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае (XIУ–XУ стст.).

Запоўніце табліцу "Знешнепалітычныя адносіны ВКЛ"

Ворагі ВКЛ	Дата	Падзея	Вынікі
Крыжакі			
Татары			
Маскоўскае княства			

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі, 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Арлоў, У. Паходы вялікага князя літоўскага Альгерда на Маскву. 1368–1372 // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 5–6. – С. 23–24.
3. Багадзяж, М. Князь – ратаборац : пра гетмана ВКЛ Канстанціна Астрожскага (1460–1530) / М. Багадзяж // Маладосць. – 1993. – № 3. – С. 194–201.
4. Вялікае княства Літоўскае : энцык. у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005 – 2006.
5. Гайдук, М. Паратунак / М. Гайдук. – Мінск : Юнацтва, 1993. – 367 с.
6. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.
7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.
8. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
9. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.
10. Грицкевич, А. Частновладельческие города Белоруссии XVI–XVIII вв. : социально-экономическое исследование городов / А. Грицкевич. – Мінск : Наука и техника, 1975. – 248 с.
11. Грыцкевіч, А. Бітва пад Оршай 8 верасня 1514 г. / А. Грыцкевіч // Спадчына. – 1992 г. – № 6. – С. 2–11.
12. Грыцкевіч, А. Гісторыя геапалітыкі ВКЛ у XIII–XVI стст. / А. Грыцкевіч // Спадчына. – 1994. – № 2. – С. 1–2.
13. Гужалоўскі, А. Войска ВКЛ: апошнія старонкі гісторыі / А. Гужалоўскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 4. – С. 48–52.

Репозиторий БрГУ

14.Дзярновіч, А. Адносіны ВКЛ з нямецкімі дзяржавамі ў канцы XV – першай палове XVI стст / А. Дзярновіч // Беларуская мінуўшчына. – 1994. – № 2. – С. 7–11.

15.Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

16.Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.

17.Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь. Віленскі перыяд / М. Ермаловіч. – Мінск : Бацькаўшчына, 1994. – 91 с.

18.История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

19.Кахановіч, У. "Скажы, хто твой сябр і я скажу, хто ты" (ці як складаўся хаўрус Масковіі Крымскага ханства / У. Канановіч // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 5–6.

20.Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

21.Краўцэвіч, А. Тэўтонскі ордэн : ад Іерусаліма да Грунвальда / А. Краўцэвіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1993. – 46 с.

22.Лёсік, Я. Бітва пад Грунвальдам у апісанні хронікі Быхаўца, Длугаша, Бельскага і інш. / Я. Лёсік // Спадчына. – 1996. – № 4. – С. 142–164.

23.Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

24.Насевіч, В. Пачаткі Вялікага княства Літоўскага: падзеі і асобы / В. Насевіч – Мінск : Полымя, 1993. – 160 с.

25.Сагановіч, Г.М. Войска ВКЛ у XVI–XVII стст. / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – 79 с.

26.Сагановіч, Г.М. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

27.Сагановіч, Г.М. Ад Крэва да "Вялікай вайны" / Г.М. Сагановіч // Спадчына. – 2000. – № 1. – С. 102–116.

28.Сідарэнка, Б. Старадубская вайна (Вайна Вялікага княства Літоўскага з Маскоўскай дзяржавай 1534–1537 гг.) // Беларускі гістарычны часопіс. – 1998. – № 1. – С. 37–47.

29.Тарас, А.Е. Войны Московской Руси с ВКЛ и РП в XIV–XVII вв. / А.Е. Тарас. – Мінск : Харвест, 2006. – 799 с.

30.Тарасаў, К. Памяць пра легенды / К. Тарасаў. – Мінск : Полымя, 1994. – 270 с.

31.Чаропка, В. Імя ў летапісе / В. Чаропка. – Мінск : Полымя, 1994. – 559 с.

32.Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

Репозиторий БрГУ

33. Чаропка, В. Уладары Вялікага княства / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2002. – 608 с.

34. Чаропка, В. Бітва на рацэ Ворскле: перадумовы, ход, вынікі / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 33–41.

35. Чаропка, В. Удзел войска ВКЛ у Грунвальдскай бітве / В. Чаропка // Беларускі гістарычны часопіс. – 2000. – № 2. – С. 14–23.

36. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

<u>Тэма 12</u>. Развіццё феадальных адносін у XIV-XV стст. *(2 гадзіны)*

1. Формы землеўладання і землекарыстання ў XIV-XV стст. Катэгорыі землеўласнікаў
2. Сялянская гаспадарка.
3. Катэгорыі сялянства. Промыслы. Павіннасці сялян.
4. Прававое становішча магнатаў, шляхты і сялян. Пачатак юрыдычнага афармлення прыгоннага права.

Паняцці: бабылі, баярын, гвалт, двор, дворышча, дзякло, каморнікі, кутнікі, магнат, “непахожыя”, нобілі, “пахожыя”, прышлыя,талака, халупнікі.

Крыніцы: Гарадзельскі прывілей, Земскі прывілей Казіміра, Статуты ВКЛ, Судзебнік Казіміра.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

3. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

4. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.

5. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

6. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

Репозиторий БрГУ

7. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

8. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.] ; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Бел. навука, 1997. – Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. – 431 с.

9. Голубеў, В.Ф. Сялянскае землеўладанне і землекарыстанне на Беларусі XVI–XVIII стст. – Мінск, 1992.

10. Грицкевич, А. Частновладельческие города Белоруссии XVI–XVIII вв. : социально-экономическое исследование городов / А. Грицкевич. – Мінск : Наука и техника, 1975. – 248 с.

11. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

12. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.

13. Ермаловіч, М. Старажытная Беларусь. Віленскі перыяд / М. Ермаловіч. – Мінск : Бацькаўшчына, 1994. – 91 с.

14. История Беларуси в документах и материалах. – Минск : Амалфея, 2000. – 672 с.

15. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

16. Ігнатоўскі, У.М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / У.М. Ігнатоўскі. – Мінск : Беларусь, 1991. – 190 с.

17. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

18. Козловский, П.Г. Крестьяне Белоруссии во второй половине XVII–XVIII вв. / П.Г. Козловский. – Минск : Наука и техника, 1969. – 203 с.

19. Копысский, З.Ю. Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVI – первой половине XVIII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1975. – 192 с.

20. Копысский, З.Ю. Экономическое развитие городов Белоруссии XVI–XVII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1966. – 227 с.

21. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

22. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

23. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

24. Спиридонов, М.Ф. Закрепощение крестьянства Беларуси (XV–XVI вв.) / М.Ф. Спиридонов. – Минск : Наука и техника, 1993. – 223 с.

Репозиторий БрГУ

25. Спиридонов, М.Ф. Закрепощение крестьянства Беларуси (XV–XVI вв.). Мінск, 1993.

26. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл. ; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

27. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288 с.

28. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

29. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

30. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 13</u>. Станаўленне фальваррачна-паншчыннай гаспадаркі *(2 гадзіны)*

1. Рэформа каралевы Боны.
2. “Устава на валокі”. Яе сутнасць.
3. Рост феадальнага землеўладання і прывілеяў шляхты.
4. Катэгорыі сялянства і іх павіннасці пасля правядзення аграрнай рэформы.
5. Вынікі правядзення аграрнай рэформы 1557 г.

Паняцці: агароднікі, асочнікі, асадныя, валока, морг, панцырныя баяры, права прапінацыі, стральцы, сяляне-слугі, цяглыя.

Персаналіі: Жыгімонт І, Жыгімонт ІІ Аўгуст, каралева Бона.

Крыніцы: Гарадзельскі прывілей, Земскі прывілей Казіміра, Статуты ВКЛ, Судзебнік Казіміра, Устава на валокі.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі, 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск. : Выш. школа, 2006.– 416 с.

3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

4. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

5. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

Репозиторий БрГУ

6. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

7. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

8. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

9. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

10. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

11. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

12. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Репозиторий БрГУ

Тэма 14. Развіццё гарадоў, рамяства і гандлю ў ВКЛ. *(2 гадзіны)*

1. Спосабы ўтварэння гарадоў. Дзяржаўныя і прыватнаўласніцкія гарады ў ВКЛ. Роля мястэчак.
2. Сацыяльна-эканамічнае развіццё гарадоў. Асноўныя тэндэнцыі развіцця рамяства. Катэгорыі рамеснікаў.
3. Магдэбургскае права і яго ўплыў на эканамічнае развіццё гарадоў і мястэчак.
4. Знешні і ўнутраны гандаль у ВКЛ.

Паняцці:“таварыш”, вандроўка, гільдыя, імунітэт, інстрыгатары, куны, ліхвяры, магдэбургскае права, партачы, трубач, харугва, цэх, цэхмайстар, шафар, шэдэўр, юрыдыкі.

Абсталяванне: карта Вялікае Княства Літоўскае, Рускае і Жамойцкае (XIУ–XУ стст.).

Крыніцы: Грамата на магдэбургскае права, Статуты ВКЛ.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі, 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

3. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

4. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск. : Выш. школа, 2006. – 416 с.

5. Гісторыя Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: К.І. Шабуня (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1973. – Т. 1. – 632 с.

6. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

7. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

8. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

9. Грицкевич, А. Частновладельческие города Белоруссии XVI–XVIII вв. : социально-экономическое исследование городов / А. Грицкевич. – Мінск : Наука и техника, 1975. – 248 с.

10. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

11. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

12. Ігнатоўскі, У.М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / У.М. Ігнатоўскі. – Мінск : Беларусь, 1991. – 190 с.

13. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

14. Копысский, З.Ю. Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVI – первой половине XVIII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1975. – 192 с.

15. Копысский, З.Ю. Экономическое развитие городов Белоруссии XVI–XVII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1966. – 227 с.

16. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

17. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

18. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

19. Спиридонов, М.Ф. Закрепощение крестьянства Беларуси (XV–XVI вв.) / М.Ф. Спиридонов. – Минск : Наука и техника, 1993. – 223 с.

20. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл. ; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

Репозиторий БрГУ

21. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288 с.

22. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад. агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

23. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

24. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 15.</u> Асноўныя крыніцы беларуска-літоўскага права *(2 гадзіны)*

1. Звычаёвае права.
2. Пісьмовае права: першыя граматы, акты, прывілеі. Прывілей 1447 г.
3. Судзебнік Казіміра 1468 года – першы збор законаў беларуска-літоўскай дзяржавы.
4. Статут 1529 года.

Паняцці: віра, дуалізм, звычаёвае права, кансерватызм, партыкулярызм, прывілей, статут, судзебнік.

Крыніцы: “Руская праўда”, “Смаленская гандлёвая праўда”, Прывілей 1447 года, Статут 1529 года, Судзебнік Казіміра 1468 года.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

3. Вішнеўская, І.У. Палітычная і прававая думка Беларусі на мяжы еўрапейскіх цывілізацый (IX – пачатак XXI стст.) / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2007. – 296 с.

4. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах (Са старажытных часоў да нашых дзён) / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 320 с.

5. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржаы і права Беларусі / А.Ф. Вішнеўскі. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 319 с.

6. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

Репозиторий БрГУ

7. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.

8. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

9. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2004. – Т. 3 : Беларусь у часы Рэчы Паспалітай (XVII–XVIII стст.) / Ю. Бохан [і інш.]. – 344 с.

10. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2004. – Т. 2 : Беларусь у перыяд Вялікага Княства Літоўскага / Ю. Бохан [і інш.]. – 688 с.

11. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

12. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

13. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

14. Ермаловіч, М. Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае / М. Ермаловіч. – Мінск : Беллітфонд, 2003. – 444 с.

15. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

16. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

17. Кузнецов, И.Н. История государства и права Беларуси : пособие для студентов высш. учеб. заведений / И.Н. Кузнецов, В.А. Шелкопляс. – Минск : Тесей, 2004. – 320 с.

18. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

19. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

20. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

21. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл.; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

22. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

23. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

Репозиторий БрГУ

24. Юхо, Я.А. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я.А. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 270 с.

25. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска–літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Тэма 16. Утварэнне беларускай народнасці *(2 гадзіны)*

1. Прычыны і ўмовы складвання беларускай народнасці.
2. Пытанне паходжання беларускай народнасці ў гістрычнай літаратуры XIX ст.
3. Тэорыі этнагенэзу беларусаў у пачатку XX ст. Я. Карскі, А. Шахматаў. Волатаўская і крывічская тэорыі.
4. Пытанне паходжання беларусаў у працах савецкіх гісторыкаў. У. Пашута, П. Абэцэдарскі, Я. Грынблат і інш.
5. Сучасныя тэорыі.
6. Развіццё этнічнай самасвядомасці ў XIII-XVI стст.

Паняцці: волаты, дрыгавічы, крывічы, менталітэт, народнасць, радзімічы, самасвядомасць, этнагенэз, этнас.

Персаналіі: А. Шахматаў, В. Ластоўскі, Г. Штыхаў, І. Ласкоў, М. Піліпенка, П. Урбан, П. Шафарык, П. Абэцэдарскі, У. Пашута, Я. Грынблат, Я. Карскі.

Запоўніце табліцу **"Тэорыі паходжання беларускай народнасці"**

Аўтар тэорыі	Час яе з'яўлення	Асноўны сэнс

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі, 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.
3. Блинова, Т.Б. Иезуиты в Белоруссии / Т.Б. Блинова. – Мінск : Беларусь, 1990. – 110 с.
4. Вялікае княства Літоўскае : энцыкл. у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

Репозиторий БрГУ

5. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск. : Выш. школа, 2006. – 416 с.
6. Гісторыя Беларусі : у 5 т. / рэдкал.: К.І. Шабуня (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1973. – Т. 1. – 632 с.
7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.
8. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
9. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.
10. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.
11. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.
12. Ігнатоўскі, У.М. Кароткі нарыс гісторыі Беларусі / У.М. Ігнатоўскі. – Мінск : Беларусь, 1991. – 190 с.
13. Імя тваё “Белая Русь”. – Мінск : Полымя, 1991. – 319 с.
14. Ковкель, И. И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.
15. Котлярчук, А. Шведы ў гісторыі і культуры беларусаў / А. Котлярчук. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2002. – 296 с.
16. Ласкоў, І. Нашчадкі таямнічае Літвы / І. Ласкоў // Полымя. – 1991. – № 8. – С. 204–228.
17. Ласкоў, І. Племя пяці родаў / І. Ласкоў // Літаратура і мастацтва. – 1989. – 18 лістапада.
18. Марозава, С.В. Уніяцкая царква ў этнакультурным развіцці Беларусі (1596–1839 гг.) / С.В. Марозава. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 352 с.
19. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
20. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.
21. Пилипенко, М. Возникновение Белоруссии : новая концепция / М. Пилипенко. – Минск : Беларусь, 1991. – 142 с.
22. Рогалев, А.Ф. Белая Русь и белорусы (в поисках истоков) / А.Ф. Рогалев. – Гомель, 1994. – 266 с.
23. Тарасаў, К. Памяць пра легенды / К. Тарасаў. – Мінск : Полымя, 1994. – 270 с.
24. Урбан, П. Старажытныя ліцвіны: мова, паходжаньне, этнічная прыналежнасьць / П. Урбан. – Мінск : Тэхналогія, 2003. – 216 с.

Рэпазіторый БрДУ

Тэма 17. **Утварэнне Рэчы Паспалітай** *(2 гадзіны)*

1. Адносіны паміж ВКЛ і Польшчай у XIII – першай палове XIV стст. Крэўская унія.
2. Сацыяльна-эканамічныя і знешнепалітычныя перадумовы ўтварэння Рэчы Паспалітай.
3. Люблінскі сойм і яго рашэнні. Умовы аб`яднання Кароны Польскай і ВКЛ.

Паняцці**:** інкарпарацыя, канфедэрацыя, Рэч Паспалітая, унітарная дзяржава, унія, федэрацыя.

Персаналіі**:** Жыгімонт II Аўгуст, Мікалай Радзівіл Чорны, Мікалай Радзівіл Руды, Ян Геранім Хадкевіч.

Абсталяванне: карты Ваенныя дзеянні на беларускіх землях падчас Лівонскай вайны; Утварэнне Рэчы Паспалітай.

Крыніцы**:** акт Крэўскай уніі, акт Люблінскай уніі.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.
3. Белоруссия в эпоху феодализма: сб. документов и материалов : в 3 т. Т. 1. – Минск, 1959.
4. Вялікае княства Літоўскае : энцык. у 2 т. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
5. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск. : Выш. школа, 2006. – 416 с.
6. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.
7. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
8. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.
9. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе ВКЛ. Другая палова XIII – першая палова XVII стст. – Магілёў : МДУ імя А.П. Куляшова, 2003. – 312 с.

Репозиторий БрГУ

10. Дмитрачков, П.Ф. К вопросу о Люблинской унии и образовании РП / П.Ф. Дмитрачков // Беларуская думка. – 2006. – № 6. – С. 139–148.

11. Дмитрачков, П.Ф. К вопросу о предпосылках Люблинской унии / П.Ф Дмитрачков // Куляшоўскія чытанні : матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі 11–12 снежня 2003 г. – у 2ч. – Ч. 2. – Магілёў, 2004. – С. 115–118.

12. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

13. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

14. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

15. Лашкевіч, С. Знешнепалітычныя інтарэсы шляхты ВКЛ і механізмы іх рэалізацыі ў 60–70-я гг. XVI ст. / С. Лашкевіч // Бел. журнал международного права – 2004. – № 2. – С. 62–64.

16. Лойка, П. Ад Крэва да Любліна / П. Лойка // Беларуская мінуўшчына. – 1997. – № 4. – С. 9–12.

17. Лойка, П. Незалежнасць пасля Люბліна, або магнацка-шляхецкая беларусізацыя (XVI–XVIII стст.) / П. Лойка // Спадчына. – 1991. – № 5. – С. 11–16.

18. Мартос, А. Беларусь в исторической государственной и церковной жизни / А. Мартос. – Минск : Изд-во Белорусского экзархата, 2000. – 351 с.

19. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

20. Падокшын, С.А. Унія ў кантэксце дзяржаўнасці і культуры Беларусі XIV–XVII стст. // Падокшын, С.А. Беларуская думка у кантэксце гісторыі і культуры. – Мінск, 2003. – С. 225–230.

21. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

22. Сагановіч, Г. Гісторыя Беларусі: год за годам. 1413. Гарадзельская вунія / Г. Сагановіч // Беларуская мінуўшчына. – 1994. – № 2. – С. 15–16.

23. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

24. Тарас, А.Е. Войны Московской Руси с ВКЛ и РП в XIV–XVII вв. – Мінск : Харвест, 2006. – 799 с.

25. Цярохін, С. Таямніцы Крэўскай уніі / С. Цярохін // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 3. – С. 7–10.

26. Чарняўскі, М. Гісторыя Беларусі ў ілюстрацыях. Люблінская драма / М. Чарняўскі // Маладосць. – 1993. – № 12. – С. 242–246.

27. Чаропка, В. «Братэрская любоў" / В. Чаропка // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 1. – С. 7–10.

Репозиторий БрГУ

28. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

29. Чаропка, В. Люблінская ўнія / В. Чаропка // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 2. – С. 31–34.

30. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад. агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

31. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

32. Юхо, І. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі (Крэўская і Гарадзельская уніі ВКЛ з Польшчай) / І. Юхо // Полацк. – 1993. – № 2. – С. 15–20.

33. Юхо, Я. А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 18.</u> Рэфармацыйны рух на Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Лютэранскія абшчыны на Беларусі.
2. Ідэі кальвінізма. Мікалай Радзівіл Чорны.
3. Антытрынітарызм і сацыніянства.
4. Асаблівасці рэфармацыі на Беларусі.

Паняцці: антытрынітарыі, дагматы, езуіты, ерась, інквізіцыя, кальвінізм, кальвінскі збор, канфесія, кірха, лютэранства, міністр, рэфармацыя, секулярызацыя.

Персаналіі: А. Волан (Волян), Авраам Кульва, Васіль Цяпінскі, Мікалай Радзівіл Чорны, Павел з Візны, Сымон Будны, Цыпрыян Базылік, Язэп Даманеўскі,Якуб з Калінаўкі, Ян Ліцыній Намыслоўскі.

Абсталяванне: карты Рэлігійнае становішча ў ВКЛ у другой палове XVI ст. Традыцыйнае хрысціянства і рэфармацыя.

Запоўніце табліцу «Рэфармацыя на беларускіх землях”

Асноўныя плыні рэфармацыі на Беларусі	Іх сутнасць і характэрныя рысы	Прадстаўнікі	Вынікі

<u>Літаратура:</u>

1. Акінчыц, С. Беларуская рэфармацыя / С. Акінчыц // Народная воля. – 2003. – 31 кастр. – С. 2.

2. Акінчыц, С. Час ўзнёсласці / С. Акінчыц // Новы час. – 2003. – № 4 (9). – С. 7–8.

Репозиторий БрГУ

3. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

4. Васюк, Г. В. Общественно-политическая и конфессиональная обстановка в Речи Посполитой в 80–90-е гг. XVI в. / Г.В. Васюк // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 1992. – № 3. – С. 22–24.

5. Герасімовіч, К. Рэфармацыя і контрэфармацыя ў Заходняй Еўропе. Іх асаблівасці ў ВКЛ / К. Герасімовіч // Гісторыя : праблемы выкладання. – 2005. – № 6. – С. 35–44.

6. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск. : Выш. школа, 2006. – 416 с.

7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

8. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

9. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я. К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

10. Грыцкевіч, А. Мікалай Радзівіл Чорны / А. Грыцкевіч // Краязнаўчая газета. – 2005. – № 6. – С. 7.

11. Грыцкевіч, А. Рэфармацыя і яе ўплыў на развіццё грамадскіх адносін і культуры Беларусі XVI–XVIII ст. / А. Грыцкевіч // Краязнаўчая газета. – 2006. – № 14, 15 (крас.). – С. 4.

12. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе ВКЛ. Другая палова XIII – першая палова XVII стст. / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : МДУ імя А.П. Куляшова, 2003. – 312 с.

13. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

14. Іванова, Л. Рэфармацыйны рух на Беларусі / Л. Іванова // Беларускі гістарычны часопіс. – 1997. – № 2. – С. 54–72.

15. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

16. Котлярчук, А. Праваслаўе у ВКЛ (XIII–XVII ст.) / А. Котлярчук // Запіскі культурна-гістарычнай калегіі імя К. Астрожскага. – Брэст, 2002. – С. 21–30.

17. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

18. Станіслаўскі, Ф. Мара пра незалежнасць / Ф. Станіслаўскі // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 3. – С. 11–12, 51.

Репозиторий БрГУ

19. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі. / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

20. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

21. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

22. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

23. Ялінская, М. Школы праваслаўных брацтваў у сярэднявечнай Беларусі / М. Ялінская // Спадчына. – 1992. – № 1. – С. 51–55.

Тэма 19. Контррэфармацыя і Брэсцкая царкоўная унія *(2 гадзіны)*

1. Канфесійнае становішча на беларускіх землях да сярэдзіны XVI ст.
2. Контррэфармацыя на Беларусі. Дзейнасць ордэна езуітаў. Праваслаўныя брацтвы.
3. Перадумовы, падрыхтоўка і заключэнне Брэсцкай царкоўнай уніі.
4. Шляхі рэалізацыі Брэсцкай уніі. Стаўленне да ўніяцкай царквы розных сацыяльных груп. Значэнне ўніі ў гісторыі Беларусі.

Паняцці: акадэмія, анафема, калегіум, каталіцтва, мітраполія, навіцыяты.патрыярхія, праваслаўе, Фларэнтыйская ўнія, царкоўная ўнія.

Персаналіі: Афанасій Філіпові, Іосіф Руцкі, Іпацій Пацей, Іясафат Кунцэвіч, Кірыла Цярлецкі, Міхаіл Рагоза, Мялецій Сматрыцкі, Пётр Скарга.

Абсталяванне: карта Уніяцтва ў Беларусі ў канцы XVI – першай палове XVII ст.

Крыніцы: Условия соединения Католической и Православной церкви Речи Посполитой, принятые И. Потеем и К. Терлецким в Риме от 23 декабря 1595 г.; Соборная грамота Киевского митрополита Михаила Рогозы и православных епископов с низшими духовными властями о вступлении их в союз с римскою церковью от 8 октября 1596г.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Брэсцкая ўнія 1596 г.: гісторыя і культура / навук. рэд. С. А. Яцкевіч – Брэст, 1996. – 41 с.

Репозиторий БрГУ

3. Васілюк, С. Не “адзіная” і не “самая”: Брэсцкая царкоўная унія / С. Васілюк // Літаратура і мастацтва. – 1995. – 26 мая. – С. 16.

4. Васюк, Г.В. Общественно-политическая и конфессиональная обстановка в Речи Посполитой в 80–90-е гг. XVI в. / Г.В. Васюк // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 1992. – № 3. – С. 22–24.

5. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

6. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.

7. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

8. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

9. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе ВКЛ. Другая палова XIII – першая палова XVII стст. / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : МДУ імя А.П. Куляшова, 2003. – 312 с.

10. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

11. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

12. Котлярчук, А. Праваслаўе у ВКЛ (XIII–XVII ст.) / А. Котлярчук // Запіскі культурна-гістарычнай калегіі імя К. Астрожскага. – Брэст, 2002. – С. 21–30.

13. Кутузава, Н.А. Праблема ўлады ў рэлігійнай палеміцы Беларусі у першай палове XVII ст. / Н.А. Кутузава // Весці АН Беларусі. Сер. гуманітарных навук. – 1994. – № 1. – С. 26–33.

14. Левшун, Л. Религиозно-культурная ситуация в ВКЛ на рубеже веков (XVI–XVII вв.) / Л. Левшун // Левшун, Л. История восточнославянского книжного слова XI–XVII вв. – Мінск, 2001. – С. 265–277.

15. Любы, А.У. Царкоўная ўнія і адносіны да яе канфесій і дзяржаўцаў у ВКЛ (1430–1440) / А.У. Любы // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 2005. – № 1. – С. 3–6.

16. Марозава, С. Берасцейская ўнія і этнічная свядомасць беларусаў / С. Марозава // Беларускі гістарычны агляд. – 1996. – Т. 3, сш. 2. – С. 159–183.

17. Падокшын, С.А. Унія. Дзяржаўнасць. Культура : Філасофска-гістарычны аналіз / С.А. Падокшын. – Мінск : Беларуская навука, 2000. – 111 с.

18. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

Рэпазіторый БрДУ

19. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

20. Туронак, Ю. Фармаванне сеткі рыма-каталіцкіх парафіяў у Беларусі (1387–1781 гг.) / Ю. Туронак // Беларускі гістарычны агляд. – 1995. – Т. 2, сш. 2. – С. 173–195.

21. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

22. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

23. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 20.</u> Статут 1588 г. – аснова заканадаўства ВКЛ *(2 гадзіны)*

1. Развіццё прававой думкі ў ВКЛ у XVI ст.
2. Дзяржаўнае (канстытуцыйнае) права паводле Статута 1588 г. Прававыя нормы, якія супярэчаць Люблінскай уніі 1569 г.
3. Грамадзянскае права.
4. Крымінальное права.

Паняцці: выканаўчая ўлада, грамадзянскае, заканадаўчая ўлада, кадыфікацыя, канстытуцыйнае, канстытуцыя, крымінальнае права, права, прававая сістэма, прэзумпцыя невіноўнасці, статут.

Персаналіі: Стэфан Баторый, Жыгімонт III Ваза, Леў Сапега, Астафій Валовіч.

Крыніцы: Статут 1588 г.

Літаратура:

1. Авакян, Г.С. Творцы і натхніцелі трох статутаў ВКЛ / Г.С. Авакян // Авакян, Г.С. Палітычныя мысліцелі і гуманісты Беларусі. – Мінск, 2002. – С. 22–31.

2. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч ; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

3. Болбас, В., Сычова, І. З чым лічылася Еўропа? / В. Болбас // Беларуская думка. – 2002. – № 8. – С. 91–96.

4. Бяспалы, Ю. Прынцып справядлівасці ў статутах ВКЛ / Ю. Бяспалы // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 9. – С. 13–16.

Репозиторий БрГУ

5. Вішнеўская, І.У. Палітычная і прававая думка Беларусі на мяжы еўрапейскіх цывілізацый (IX – пачатак XXI стст.) / І.У. Вішнеўская. – Мінск : Тэсей, 2007. – 296 с.

6. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі ў дакументах і матэрыялах (Са старажытных часоў да нашых дзён) / А.Ф. Вішнеўскі, Я.А. Юхо. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 320 с.

7. Вішнеўскі, А.Ф. Гісторыя дзяржаы і права Беларусі / А.Ф. Вішнеўскі. – Мінск : Акад. МУС Рэсп. Беларусь, 2003. – 319 с.

8. Вялікае княства Літоўскае : энцыкл. : у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

9. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск: Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

10. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.

11. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

12. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

13. Далідовіч, Г. Леў Сапега і статут 1588 г. / Г. Далідовіч // Літаратура і мастацтва. – 2003. – 10 кастр. – С. 15.

14. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

15. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

16. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

17. Саверчанка, І.В. Канцлер ВКЛ: Леў Сапега / І.В. Саверчанка. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 63 с.

18. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

19. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл. ; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

20. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

21. Шалькевіч, В.Ф. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / В.Ф. Шалькевіч. – Мінск : Маладзежнае навуковае супольніцтва, 2002. – 248 с.

Репозиторий БрГУ

22. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.]; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

23. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

24. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 21.</u> Антыфеадальная барацьба ў канцы XVI – пачатку XVIII ст. *(2 гадзіны)*

1. Барацьба народных мас супраць феадальнага і нацыянальна–рэлігійнага прыгнёту:

а) барацьба супраць валочнай памеры;

б) казацка–сялянскі рух С. Налівайкі;

в) гарадскія паўстанні (барацьба жыхароў Магілёва, Полацка).

2. Казацка-сялянская вайна 1648–1651 гг. на поўдні і паўднёвым захадзе Беларусі. Яе вынікі.

Паняцці: «liberum veto», «каэквацыя правоў», акупацыя, Аліўскі мір, Андрусаўскі перамір`е, анексія, Ашмянскі з`езд, Вечны мір, Гадзяцкая дамова, грамадзянская вайна, інтэрвенцыя, канфедэрацыя, Кейданская ўнія, Паўночны саюз.

Персаналіі: Агінскія, Аўгуст ІІ, Вішнявецкія, Пацы, Радзівілы, Сапегі, Станіслаў Ляшчынскі.

Абсталяванне: карты Беларусь у гады Паўночнай вайны 1700–1721 гг., Казацка–сялянская вайна 1648–1651 гг. на Беларусі; вайна Расіі і Рэчы Паспалітай 1654–1667 гг.

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов : в 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960.

Запоўніце табліцу «Ваенныя падзеі з удзелам Рэчы Паспалітай у XVII – пачатку XVIII ст.»

Назва і час вайны	Асноўныя баявыя дзеянні	Вынікі

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

Репозиторий БрГУ

2. Асіноўскі, С. Як казакі Беларусь ваявалі (казацкія узрушэнні канца XVI – першай паловы XVII ст.) / С. Асіноўскі // Архивы и делопроизводство. – 2003. – № 4. – С. 110–122.

3. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.

4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

5. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

6. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

7. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.] ; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. – Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. – 431 с.

8. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка і інш. – Мінск, 1997. – 431 с.

9. Грицкевич, А. Частновладельческие города Белоруссии XVI–XVIII вв.: социально-экономическое исследование городов / А. Грицкевич. – Мінск : Наука и техника, 1975. – 248 с.

10. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

11. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

12. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

13. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

14. Пушкін, І. “…праз агонь у попел і тло” (Беларусь у Паўночнай вайне Расіі са Швецыяй) / І. Пушкін // Беларуская мінуўшчына. – 1994. – № 3. – С. 23–24.

15. Сагановіч, Г.М. Войска ВКЛ у XVI–XVII стст. / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – 79 с.

16. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

17. Сагановіч, Г. Першая грамадзянская (1648–1651) / Г. Сагановіч // Навіны. – 1999. – 24 сак. – С. 4.

Репозиторий БрГУ

18. Тарас, А.Е. Войны Московской Руси с ВКЛ и РП в XIV–XVII вв. / А.Е. Тарас. – Мінск : Харвест, 2006. – 799 с.

19. Тихомиров, А. Внешнеполитический механизм и организация дипломатической службы ВКЛ и РП в 1569–1795 гг. / А. Тихомиров // Белорусский журнал международного права. – 1998. – № 3. – С. 52–61.

20. Ткачоў, М. Вайна Расіі з Рэччу Паспалітай 1654–1667 гг. / М. Ткачоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 83–90; № 2. – С. 56–64.

21. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

22. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў(гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

23. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 22.</u> Знешняе становішча Рэчы Паспалітай у канцы XVI – пачатку XVIII ст. *(2 гадзіны)*

1. Агульная характарыстыка становішча Рэчы Паспалітай у канцы XVI – пачатку XVII ст.
2. Вайна Расіі з Рэччу Паспалітай 1654–1667 гг.: прычыны, характар, вынікі.
3. Паўночная вайна на Беларусі.

Паняцці: «liberum veto», «каэквацыя правоў»,акупацыя, Аліўскі мір, Андрусаўскі перамір`е, анексія, Ашмянскі з`езд, Вечны мір, Гадзяцкая дамова, грамадзянская вайна, інтэрвенцыя, канфедэрацыя, Кейданская ўнія, Паўночны саюз.

Персаналіі: Агінскія, Аўгуст II, Вішнявецкія, Пацы, Радзівілы, Сапегі, Станіслаў Ляшчынскі,

Абсталяванне: карты Беларусь у гады Паўночнай вайны 1700–1721 гг. ,Казацка–сялянская вайна 1648–1651 гг. на Беларусі; вайна Расіі і Рэчы Паспалітай 1654–1667 гг.;

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов : в 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960.

Запоўніце табліцу «Ваенныя падзеі з удзелам Рэчы Паспалітай у XVII–пачатку XVIII ст.»

Назва і час вайны	Асноўныя баявыя дзеянні	Вынікі

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Асіноўскі, С. Як казакі Беларусь ваявалі (казацкія узрушэнні канца XVI – першай паловы XVII ст.) / С. Асіноўскі // Архивы и делопроизводство. – 2003. – № 4. – С. 110–122.

3. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.

4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

5. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

6. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917–2002 гг. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

7. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

8. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

9. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

10. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

11. Пушкін, І. "…праз агонь у попел і тло" (Беларусь у Паўночнай вайне Расіі са Швецыяй) / І. Пушкін // Беларуская мінуўшчына. – 1994. – № 3. – С. 23–24.

12. Сагановіч, Г.М. Войска ВКЛ у XVI–XVII стст. / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1994. – 79 с.

13. Сагановіч, Г.М. Невядомая вайна : 1654–1667 / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Навука і тэхніка, 1995. – 144 с.

14. Сагановіч, Г.М. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г.М. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

15. Сагановіч, Г.М. Першая грамадзянская (1648–1651) / Г.М. Сагановіч// Навіны. – 1999. – 24 сак. – С. 4.

16. Сідарэнка, Б. Старадубская вайна (1534–1537 гг.) / Б. Сідарэнка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1998. – № 1.

17. Тихомиров, А. Внешнеполитический механизм и организация дипломатической службы ВКЛ и РП в 1569–1795 гг. / А. Тихомиров // Белорусский журнал международного права. – 1998. – № 3. – С. 52–61.

Репозиторий БрГУ

18.Ткачоў, М. Вайна Расіі з Рэччу Паспалітай 1654–1667 гг. / М. Ткачоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 1. – С. 83–90; № 2. – С. 56–64.

19.Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

20. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

21.Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

22.Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Тэма 23. Развіццё гарадоў і мястэчак Беларусі ў XVII–XVIII ст. *(2 гадзіны)*

1. Гарады і гарадское насельніцтва. Цэхавыя аб`яднанні.
2. Гандаль.
3. Рэформы А.Тызенгаўза

Паняцці: Агінскі канал, бурмістры, войт, гарадская рада, горад, Каралеўскі канал, ленвойт, магістрат, мануфактура, мястэчка, партачы, фундуш, цэхі, цэхмістр, штука, юрыдыкі.

Персаналіі: А. Тызенгаўз, І. Храптовіч.

Абсталяванне: карты Эканоміка Беларусі ў XVI – першай палове XVII ст.; гарады і мястэчкі Беларусі ў XVI – першай палове XVII; Эканоміка Беларусі ў XVIII ст.

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов: В 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960.

Запоўніце табліцу "Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі"

Сфера	Дынаміка развіцця, асноўныя напрамкі і характэрныя рысы у XVII – першай палове XVIII стст.	Дынаміка развіцця, асноўныя напрамкі і характэрныя рысы ў другой палове XVIII ст.
Гарадское жыццё		
Рамесная і мануфактурная вытворчасць		
Гандаль		
Транспарт		
Сельская гаспадарка		

Рэпозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов : в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

3. Вялікае княства Літоўскае : энцыкл. у 2 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.

4. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я. К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.

5. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

6. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

7. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

8. Голубеў, В.Ф. Сялянскае землеўладанне і землекарыстанне на Беларусі. XVI–XVIII стст. / В.Ф. Голубеў – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 175 с.

9. Грицкевич, А. Частновладельческие города Белоруссии XVI–XVIII вв. : социально-экономическое исследование городов / А. Грицкевич. – Мінск : Наука и техника, 1975. – 248 с.

10. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе Вялікага Княства Літоўскага, другая палова XIII – першая палова XVII стст. : вучэб. дапам. для студ. гіст. спецыяльнасцей устаноў, забяспечваючых атрыманне выш. адукацыі / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : Магілёўскі дзярж. ун-т, 2003. – 311 с.

11. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе ВКЛ. Другая палова XIII–першая палова XVII стст. / П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : МДУ імя А.П. Куляшова, 2003. – 312 с.

12. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

13. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

14. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э.С. Ярмусик. – 5–е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

Репозиторий БрГУ

15. Копысский, З.Ю. Социально-политическое развитие городов Белоруссии в XVI – первой половине XVIII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1975. – 192 с.

16. Копысский, З.Ю. Экономическое развитие городов Белоруссии XVI–XVII вв. / З.Ю. Копысский. – Минск : Наука и техника, 1966. – 227 с.

17. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

18. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

19. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

20. Соловьёв, Н. Из истории предпринимательства: Белорусские мануфактуры XVIII века / Н. Сагановіч // Коммерсант Беларуси. – 1994. – № 12. – С. 3.

21. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл. ; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

22. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

23. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

24. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Тэма 24. Становішча сельскай гаспадаркі Беларусі ў XVII–XVIII ст. *(2 гадзіны)*

1. Памешчыцкая гаспадарка. Вотчынная мануфактура.
2. Сялянская гаспадарка. Катэгорыі сялян і іх становішча.
3. Рэформы І.Храптовіча.

Паняцці: Агінскі канал, Каралеўскі канал, латыфундыі, магнаты, мануфактура, мястэчка, прыёмныя землі, сяляне-слугі, фальварак, фундуш, эканомія.

Персаналіі: А. Тызенгаўз, І. Храптовіч.

Абсталяванне: карты Эканоміка Беларусі ў XVI–першай палове XVII ст.; гарады і мястэчкі Беларусі ў XVI–першай палове XVII; Эканоміка Беларусі ў XVIII ст.

Рэпазіторый БрДУ

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов: В 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960.

Запоўніце табліцу “Асноўныя тэндэнцыі сацыяльна-эканамічнага развіцця Беларусі”

Сфера	Дынаміка развіцця, асноўныя напрамкі і характэрныя рысы у XVII – першай палове XVIII стст.	Дынаміка развіцця, асноўныя напрамкі і характэрныя рысы ў другой палове XVIII ст.
Рамесная і мануфактурная вытворчасць		
Гандаль		
Транспарт		
Сельская гаспадарка		

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
2. Вялікае княства Літоўскае : энцыклапедыя. у 2 т. / рэдкал. : Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
3. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я. К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006.– 416 с.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.
5. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
6. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.] – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.
7. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. Т. 1 : Гісторыя сялянства беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка [і інш.]. – Мінск, 1997. – 431 с.
8. Голубеў, В.Ф. Сялянскае землеўладанне і землекарыстанне на Беларусі. XVI–XVIII стст. / В. Ф. Голубеў. – Мінск : Навука і тэхніка, 1992. – 175 с.
9. Дзмітрачкоў, П.Ф. Беларусь у складзе ВКЛ. Другая палова XIII–першая палова XVII стст. П.Ф. Дзмітрачкоў. – Магілёў : МДУ імя А.П. Куляшова, 2003. – 312 с.
10. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

Репозиторий БрГУ

11. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

12. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.

13. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

14. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

15. Соловьёв, Н. Из истории предпринимательства: Белорусские мануфактуры XVIII века / Н. Соловьёв // Коммерсант Беларуси. – 1994. – № 12. – С. 3

16. Статут Вялікага княства Літоўскага 1588 : Тэксты. Даведнік. Каментарыі / Бел. сав. энцыкл. ; рэдкал.: І.П. Шамякін (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелСЭ, 1989. – 573 с.

17. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

18. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

19. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска–літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Тэма 25. Беларусь у перыяд заняпаду Рэчы Паспалітай *(2 гадзіны)*

1. Грамадска–палітычнае развіццё Рэчы Паспалітай у XVIII ст.
2. Дысідэнцкае пытанне.
3. Барацьба магнацкіх груповак за ўладу.

Паняцці: "генеральная кангрэгацыя", «liberum veto», дысідэнцкае пытанне, канстытуцыя, канфедэрацыя, рокаш.

Персаналіі: Іахім Храптовіч, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, Тадэвуш Касцюшка, Якуб Ясінскі.

Абсталяванне: карта Падзелы Рэчы Паспалітай.

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма. Сборник документов и материалов :в 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960, Канстытуцыя 3 мая 1791 г.

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Аніпяркоў, В. Апошні гетман ВКЛ. Таргавіцкі шлях Шымана Касакоўскага / В. Аніпяркоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 9. – С. 44–52.

2. Анішчанка, Я.К. Міжканфесійныя канфлікты ў Беларусі Анішчанка, Я.К. Інкарпарацыя: Літоўская правінцыя ў падзелах РП / Я. К. Анішчанка. – Мінск : Хурсік, 2003. – 469 с.

3. Напярэдадні першага падзелу РП / Я.К. Анішчанка // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1995. – № 3. – С. 51–59.

4. Анішчанка, Я.К. Паўстанне 1794 г. / Я.К. Анішчанка // Полымя. – 1995. – № 5. – С. 225–241.

5. Анішчанка, Я.К. Сакрэты смаленскага следства (следства па справе кіраўнікоў паўстання 1794 г.) / Я.К. Анішчанка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 1. – С. 53–56.

6. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

7. Белоруссия в эпоху феодализма : сб. документов и материалов: в 3 т. / редкол.: А.И. Азаров, А.М. Карпачев, Е.И. Карнейчик. – Мінск : Изд-во Акад. наук БССР, 1959. – Т. 1 : С древнейших времен до середины XVII в. – 516 с.

8. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.

9. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.

10. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

11. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

12. Гісторыя сялянства Беларусі : у 3 т. / Я.К. Анішчанка, Г.Я. Галенчанка, В.Ф. Голубеў [і інш.] ; пад рэд. В.І. Мялешкі [і інш.]. – Мінск : Беларуская навука, 1997. – Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. – 431 с.

13. Грыцкевіч, А. Паўстанне 1794 г. : перадумовы, ход і вынікі / А. Грыцкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 1. – С. 39–47.

14. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

15. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

Репозиторий БрГУ

16. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

17. Козловский, П.Г. Крестьяне Белоруссии во второй половине XVII–XVIII вв. / П.Г. Козловский. – Минск : Наука и техника, 1969. – 203 с.

18. Макарова, Т.И. Конституция РП 3 мая 1791 г. / Т.И. Макарова // Веснік Беларускага універсітэта. Сер. 3. – 1991. – № 2. – С. 55–58.

19. Никитин, М.Г. К вопросу о добровольном присоединении белорусской шляхты к Тарговицкой конфедерации (1792) / М.Г. Никитин // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 1995. – № 1. – С. 15–18.

20. Палуцкая, С. Апошні сейм РП / С. Палуцкая // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 4. – С. 2–5.

21. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

22. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

23. Скворонек, Е. Удары с трёх сторон : Разделы Польши как составная часть европейской истории / Е. Скворонек // Родина. – 1994. – № 12. – С. 36–40.

24. Спиридонов, М.Ф. Закрепощение крестьянства Беларуси (XV–XVI вв.) / М.Ф. Спиридонов. – Минск : Наука и техника, 1993. – 223 с.

25. Стогн. Паўстанне і вайна 1794 г. у Літоўскай правінцыі : Дакументы. – Мінск : Пейта, 2002. – 207 с.

26. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

27. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

28. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

29. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

<u>Тэма 26</u>. Падзелы Рэчы Паспалітай *(2 гадзіны)*

1. Першы падзел Рэчы Паспалітай. Рэформы ў дзяржаве пасля першага падзелу. Чатырохгадовы сейм. Канстытуцыя 3 мая 1791 г.
2. Другі падзел Рэчы Паспалітай. Паўстанне Тадэвуша Касцюшкі.
3. Трэці падзел Рэчы Паспалітай.

Паняцці: “генеральная кангрэгацыя”, «liberum veto», «нямы сойм», дысідэнцкае пытанне, канвенцыя, канстытуцыя, канфедэрацыя, Паланецкі універсал, рокаш.

Репозиторий БрГУ

Персаналіі: Іахім Храптовіч, Міхаіл Агінскі, Станіслаў Аўгуст Панятоўскі, Тадэвуш Касцюшка, Тамаш Ваўжэцкі, Юльян Нямцэвіч, Якуб Ясінскі.

Абсталяванне: карта Падзелы Рэчы Паспалітай.

Крыніцы: Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов : в 3 т. Т. 2. – Мінск, 1960, Канстытуцыя 3 мая 1791 г.

Літаратура:

1. Аніпяркоў, В. Апошні гетман ВКЛ. Таргавіцкі шлях Шымана Касакоўскага / В. Аніпяркоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 9. – С. 44–52.
2. Анішчанка, Я.К. Інкарпарацыя: Літоўская правінцыя ў падзелах РП / Я.К. Анішчанка . – Мінск : Хурсік, 2003. – 469 с.
3. Анішчанка, Я.К. Міжканфесійныя канфлікты ў Беларусі напярэдадні першага падзелу РП / Я.К. Анішчанка // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1995. – № 3. – С. 51–59.
4. Анішчанка, Я.К. Паўстанне 1794 г. / Я.К. Анішчанка // Полымя. – 1995. – № 5. – С. 225–241.
5. Анішчанка, Я.К. Сакрэты смаленскага следства (следства па справе кіраўнікоў паўстання 1794 г.) / Я.К. Анішчанка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 1. – С. 53–56.
6. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2-е выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.
7. Вялікае княства Літоўскае : энцыкл. у 2 т. / рэдкал. : Г.П. Пашкоў (гал. рэд) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 2005–2006.
8. Гісторыя Беларусі : падручнік для студ. : у 2 ч. / пад рэд. Я.К. Новіка [і інш.]. – 2-е выд. – Ч. 1 : Ад старажытных часоў па люты 1917 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2006. – 416 с.
9. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005.
10. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
11. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я. К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.
12. Грыцкевіч, А. Аўгуст III // Культура. – 1994. – 29 чэрвеня.
13. Грыцкевіч, А. Паўстанне 1794 г. : перадумовы, ход і вынікі / А. Грыцкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 1. – С. 39–47.

Репозиторий БрГУ

14. Грыцкевіч, А. Станіслаў Ляшчынскі / А. Грыцкевіч // Культура. – 1994. – 1 чэрвеня.

15. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2-е изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

16. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель, Э. С. Ярмусик. – 5-е изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

17. Макарова, Т.И. Конституция РП 3 мая 1791 г. / Т.И. Макарова // Веснік Бел. ун-та. Сер. 3. – 1991. – № 2. – С. 55–58.

18. Никитин, М.Г. К вопросу о добровольном присоединении белорусской шляхты к Тарговицкой конфедерации (1792) / М.Г. Никитин // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 1995. – № 1. – С. 15–18.

19. Палуцкая, С. Апошні сейм РП / С. Палуцкая // Беларуская мінуўшчына. – 1995. – № 4. – С. 2–5.

20. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2-е выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

21. Сагановіч, Г. Нарысы гісторыі Беларусі ад старажытнасці да канца ХУШ ст. / Г. Сагановіч. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2001. – 413 с.

22. Сковронек, Е. Удары с трёх сторон: Разделы Польши как составная часть европейской истории / Е. Сковронек // Родина. – 1994. – № 12. – С. 36–40.

23. Стогн. Паўстанне і вайна 1794 г. у Літоўскай правінцыі : Дакументы. – Минск : Пейта, 2002. – 207 с.

24. Чаропка, В. Лёсы ў гісторыі / В. Чаропка. – Мінск : Беларусь, 2005. – 559 с.

25. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.] ; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

26. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: Г.П. Пашкоў (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : БелЭн, 1993–2003.

27. Юхо, Я.А. Крыніцы беларуска-літоўскага права / Я.А. Юхо. – Мінск : Беларусь, 1991. – 238 с.

Репозиторий БрГУ

<u>Тэма 27</u>. Беларускія землі ў апошняй трэці XVШ – пачатку XIX стст. (*4 гадзіны*)

1-ы занятак

1. Задачы, асноўныя накірункі, перыядызацыя расійскай урадавай палітыкі на далучаных землях Беларусі.
2. Палітыка правячых колаў Расіі ў дачыненні да шляхты.
3. Рэгуляванне адносін на вёсцы. Укараненне рускага землеўладання.
4. Змяненні ў жыцці гарадскога насельніцтва. Увядзенне мяжы яўрэйскай аседласці.

2-гі занятак

1. Адміністрацыйна-тэрытарыяльнае ўладкаванне беларускіх зямель.
2. Арганізацыя кіравання. Кадравая палітыка царскага ўрада.
3. Усталяванне судовай сістэмы.
4. Вайсковая ахова беларускіх зямель.

Паняцці: дваравыя людзі, дэпартацыя, кагал, кансісторыя, канфіскацыя, рэвізія, рэкруцтва, секвестар, уездны ключ.

Персаналіі: А. Нарышкін, А. Сапега, А. Тызенгаўз, А. Чартарыйскі, Аляксандр І, З. Чарнышоў, І. Патоцкі, К. Козьмян, К. Радзівіл, Кацярына ІІ, Л. Пацей, М. Агінскі, М. Кахоўскі, М. Крачэтнікаў, М. Любаўскі, М. Рапнін, П. Пасек, Павел І., Р. Пацёмкін, Ц. Годэбскі.

Абсталяванне: карта Далучэнне Беларусі да Расіі.

Крыніцы: Даравальная грамата гарадам, Даравальная грамата дваранству, Учреждения для управления губернией.

Літаратура:

1. Анищенко, Е.К. Евреи Белорусской губернии : Исторический очерк и документы / Е.К. Анищенко. – Минск : Пейта, 2002. – 200 с.
2. Анішчанка, Я.К. Дваранскія выбары ў Полацкім намесніцтве 1789 г. / Я.К. Анішчанка // Весці АН Беларусі. сер. гум. навук. – 1992. – № 3–4.
3. Анішчанка, Я.К. Інкарпарацыя: Літоўская правінцыя ў падзелах Рэчы Паспалітай / Я.К. Анішчангка. – Мінск : Хурсік, 2003. – 470 с.
4. Анішчанка, Я.К. Перадумовы Генеральнага межавання Усходняй Беларусі / Я.К. Анішчанка // Старонкі гісторыі Беларусі. – Мінск, 1992. – С. 104–113.
5. Анішчанка, Я.К. Прававы статус белаурскіх зямель у палітыцы адміністрацыі Кацярыны ІІ / Я.К Анішчанка // Весці АН Беларусі сер. гум. навук. – 1994. – № 2.
6. Анішчанка, Я.К. Рускія мігранты на Беларусі / Я.К. Анішчанка // Весці АН Беларусі сер.гум. навук. – 1995. – № 4.
7. Анішчанка, Я.К. Беларусь у часы Кацярыны ІІ (1772–1790-я гады) / пад рэд. У.А. Сосна. – Мінск : Веды, 1998. – 210 с.
8. Арлоў, У. Трэба казаць пра акупацыю. Уз’яднанне Беларусі з Расіяй (канец ХУШ ст.) / У. Арлоў // Спадчына. – 1991. – № 2. – С. 18–20.
9. Атрушкевіч, М. Гарадское кіраванне на Беларусі ў канцы ХУШ – пачатку ХІХ стст. / М. Атрушкевіч // Беларусі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 57–60.

Рэпазіторый БрДУ

10.Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

11.Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэд.кал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва. Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

12.Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да 1996 г. : у 3 т. – Мінск : Бел. навука, Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка [і інш.] : пад рэд. В. Мялешкі. – 1997. – 431 с.

13.Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі // Бел. энцыкл., Нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.

14.Кузнецов, И.Н., Шелкопляс, В.А. История государства и права Беларуси / И.Н. Кузнецов, В.А. Шелкопляс – Минск : Дикто, 1999. – 272 с.

15.Луговцова, С.Л. Политика российского самодержавия по отношению к дворянству Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / С.Л. Луговцова. – Минск : Бел. гос. пед. ун-т, 1999. – 18 с.

16.Люты, А.М. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове ХУШ – першай палове XIX стагоддзя / А.М. Люты. – Мінск : Бел. гос. пед. ун-т, 2004. – 181 с.

17.Лютый, Л.М. Социально-экономическое развитие городов Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / Л.М. Лютый. – Минск : Наука и техника, 1987. – 176 с.

18.Радзюк, А. Канфіскацыя прыватнай уласнасці ў Беларусі ў канцы ХУШ – першай трэці XIX стст. / А. Радзюк // Беларускі гістарычны часопіс. – 2002. – № 6. – С. 15–23.

19.Сосна, У. Царскія падараванні сялян на Беларусі і іх сацыяльна–палітычныя наступствы / У. Сосна // Беларускі гістарычы часопіс. – 1999. – № 2. – С. 14–18.

20.Токць, С. Чужынцы тут спраўлялі баль. Расейскія чыноўнікі на беларускай глебе / С. Токць // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 3–4.

21. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : уч. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

22. Філатава, А. Саслоўная палітыка царскага ўраду ў Беларусі (1772–1860) / А. Філатава // Гістарычны альманах. – Гродна : ГрДУ, 2002. – Т. 6. – С. 56–83.

Репозиторий БрГУ

23.Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй: Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / Навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

24.Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека . – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

25.Эканамічная гісторыя Беларусі / пад гал. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1998. – 288 с.

26.Юхо, Я. Кароткі нарыс гісторыі дзяржавы і права Беларусі / Я. Юхо. – Мінск : Універсітэцкае, 1992. – 270 с.

Тэма 28. Рэлігійная палітыка Расійскага ўрада на тэрыторыі Беларусі ў апошняй трэці XVIII – першай чвэрці XIX стст. *(2 гадзіны)*

1. Канфесійная сітуацыя на беларускіх землях падчас падзелаў Рэчы Паспалітай.
2. Умацаванне пазіцій праваслаўя.
3. Палітыка расійскіх уладаў у адносінах да каталіцкага касцёла.
4. Езуіты ў палітыцы Кацярыны II, Паўла I і Аляксандра I.
5. Становішча ўніяцкай царквы.

Паняцці: була, духоўная калегія, дысідэнты, дыяцэзія, епархія, кансісторыя, канфесія, кляштар, курыя, легат, нунцый, парафія, прыход, прэлат, сінод, эмісар.

Персаналіі: Аляксандр I., В. Садоўскі, Г. Каніскі, І. Булгак, І. Лісоўскі, Кацярына II, Клімент XIУ, Павел I, С. Богуш-Сестранцэвіч, Я. Касакоўскі, Я. Смагаржэўскі.

Абсталяванне: карта Далучэнне Беларусі да Расіі.

Крыніцы: Учреждения для управления губернией.

Літаратура:

1. Анішчанка, Я.К. Беларусь у часы Кацярыны II (1772–1790-я гады) / пад рэд. У.А. Сосна. – Мінск : Веды 1998. – 210 с.
2. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце XУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

Репозиторий БрГУ

3. Ганчарук, І. Палітыка царызму ў адносінах да каталіцкай царквы (1772–1830 гг.) / І. Ганчарук // Беларускі гістарычны часопіс. – 2002. – № 1. – С. 39–47.

4. Ганчарук, І. Становішча і арганізацыйная структура рымска–каталіцкага касцёла на беларускіх землях у складзе Расейскай імперыі (1772–1830 гг.) / І. Ганчарук // Гістарычны альманах. – Гродна : ГрДУ, 2002. – Т.3. – С. 97–117.

5. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва. – 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

6. Драгун, Ю. Уніяцкая царква Беларусі і дзяржаўная палітыка / Ю. Драгун // З гісторыяй на “Вы” : вып. 2 / уклад. У. А. Арлова. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С.89–107.

7. Казлоўскі, П.Г. Землеўладанне і землекарыстанне ў Беларусі ў ХУІІІ – першай палове XIX стст. / рэд. Н.Н. Улашчык. – Мінск : Наука и техника, 1982. – 206 с.

8. Канфесіі на Беларусі (к. ХУШ–ХХ стст.) / В.В. Грыгор’ева, У.М. Завальнюк; У.І. Навіцкі, А.М. Філатава навук. рэд. У.І. Навіцкі. – Мінск : ВП “Экапеспектыва”, 1998. – 340 с.

9. Касяк, І. З гісторыі праваслаўнай царквы / І. Касяк // Спадчына. – 1998. – № 2. – С. 139–155.

10. Лушпай, В.Б. Иезуиты в политике Екатерины II / В.Б. Лушпай // Вопросы истории. – 1999. – № 8. – С. 130–137.

11. Мараш, Я.Н. Ватикан и католическая церковь в Белоруссии / Я.Н. Мараш. – Минск : Выс. школа, 1971. – 272 с.

12. Марозава, С.В. Уніяцкая царква ў кантэкце гістарычнага развіцця Беларусі (1596–1839 гг.) : навуч. дапаможнік / С.В. Марозава. – Гродна : ГрДУ, 1996. – 257 с.

13. Марозава, С.В. Уніяцкая царква ў этнакультурным развіцці Беларусі (1596–1839 гг.) / С.В. Марозава. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 268 с.

14. Мартос, А. Беларусь в исторической, государственной и церковной жизни / А. Мартос. – Минск : БелЭкзархат, 2000. – 351 с.

15. Смяховіч, М. Узаемаадносіны самадзяржа’я з каталіцкай царквой на Беларуі (1772–1867 гг.) / М. Смяховіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1995. – №1. – С. 45–50.

16. Сосна, У. “ … с благочестивым свирепством всекал униат в православие” / У. Сосна // Беларуская мінуўшчына. – 1996. – № 4. – С. 4–11.

17. Таляронак, С. Палітыка царызму ў адносінах да каталіцкай і уніяцкай царквы на Беларусі (1772–1839 гг.) / С. Таляронак // Весці АН Беларусі. – Сер. гум. навук. – 1992. – № 2. – С. 60–66.

Репозиторий БрГУ

18.Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : Курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

19. Філатава, А. Палітыка царскага ўраду ў адносінах да уніяцкай цдарквы (1772–1838 гг.) / А. Філатава // Брэсцкай царкоўнай уніі – 400 : матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі. – Брэст : БрДУ, 1997. – С. 84–88.

Тэма 29. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў 1801-1825 гг. *(4 гадзіны)*

1-ы занятак

1. Зямельнае пытанне падчас праўлення Аляксандра I.
2. Землеўладанне. Памешчыцкая гаспадарка і дзяржаўныя маёнткі.
3. Землекарыстанне. Сялянская гаспадарка. Катэгорыі сельскага насельніцтва.
4. Феадальныя падаткі і павіннасці сялян.

2-гі занятак

1. Развіццё прамысловасці, яе формы і галіновая структура.
2. Шляхі зносін. Унутраны і знешні гандаль.
3. Гарады і мястэчкі Беларусі: агульная характарыстыка.
4. Сацыяльная і канфесійна-нацыянальная структура гарадскога насельніцтва, яго падаткі і павіннасці.

Паняцці: аброк, дым, падушны падатак, паншчына, рэвізская душа.

Персаналіі: А. Радзівіл, А. Скірмунт, А. Тызенгаўз, Аляксандр I, В. Пуслоўскі, І. Храптовіч, Кацярына II, М. Навасільцаў, М. Румянцаў, П. Вітгенштэйн, Павел I, Р. Ботэ, Р. Пацёмкін, С. Зорыч, Ф. Паскевіч.

Абсталяванне: запоўніце табліцы

Раённая спецыялізацыя сельскай гаспадаркі Беларусі

Назва раёна	Спецыялізацыя

Водныя сістэмы Беларусі

Назва	Год увядзення ў дзеянне	Басейны якіх рэк злучала?

Крыніцы: Даравальная грамата гарадам, Даравальная грамата дваранству.

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

2. Бобас, М.Ф. Развитие промышленности в Белоруссии (1795–1861 гг.) / М.Ф. Болбас. – Миснк : Наука и техника, 1966. – 268 с.

3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэд. кал. М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

4. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да 1996 г. : у 3 т. – Мінск : Бел. навука, – 1997. – Т. 1: Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка [і інш.] : пад рэд. В. Мялешкі. – 1997. – 431 с.

5. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / Бел. энцыкл., Нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.

6. Заікін, М. Арганізацыя мытнай (пагранічнай) службы на заходняй мяжы Расійскай імперыі (1819–1922 гг.) / М. Заікін // Беларускі гістарычны часопіс. – 2004. – № 10. – С. 39–45.

7. Казлоўскі, П.Г. Землеўладанне і землекарыстанне ў Беларусі ў ХУШ – першай палове XIX ст. / П.Г. Казлоўскі. – Мінск : Навука, 1982. – 286 с.

8. Казлоўскі, П.Г. Землеўладанне і землекарыстанне ў Беларусі ў ХУIII – першай палове XIX стст. / рэдактар Н.Н. Улашчык. – Мінск : Наука и техника, 1982. – 206 с.

9. Луговцова, С.Л. Политика российского самодержавия по отношению к дворянству Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / С.Л. Луговцова. – Минск : Бел. гос. пед. ун-т, 1999. – 18 с.

10. Люты, А.М. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове ХУШ – першай палове XIX стагоддзя / А.М. Люты. – Мінск : Бел. гос. пед. ун–т, 2004. – 181 с.

11. Лютый, Л.М. Социально-экономическое развитие городов Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / Л.М. Лютый. – Минск : Наука и техника, 1987. – 176 с.

12. Радзюк, А. Канфіскацыя прыватнай уласнасці ў Беларусі ў канцы ХУШ – першай трэці XIX стст. / А. Радзюк // Беларускі гістарычны часопіс. – 2002. – № 6. – С. 15– 23.

13. Сосна, У.А. Фарміраванне саслоўна-групавога складу сялянства ў Беларусі ў канцы ХУШ – першай палове XIX ст. / навук. рэд. А.П. Ігнаценка. – Мінск : БДУ, 2000. – 115 с.

Репозиторий БрГУ

14.Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

15.Філатава, А. Саслоўная палітыка царскага ўраду ў Беларусі (1772–1860) / А. Філатава // Гістарычны альманах. – Гродна : ГрДУ, 2002. – Т. 6. – С. 56–83.

16.Чепко, В.В. Города Белоруссии в первой половине XIX века. Экономическое развитие / В.В. Чепко. – Минск : Изд-во БГУ, 1981. – 143 с.

17.Шаўчэня, М. Сацыяльна-прававы статус беларускага купецтва ў апошняй трэці ХУШ – першай трэці XIX стст. / М. Шаўчэня // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 7. – С. 47–51.

18.Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

19.Эканамічная гісторыя Беларусі / пад гал. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1998. – 288 с.

Тэма 30. Нацыянальнае пытанне ў першай чвэрці XIX ст. *(2 гадзіны)*

1. Польскае пытанне і месца ў ім Беларусі.
2. План А.Е. Чартарыйскага аб аднаўленні Рэчы Паспалітай і М.К. Агінскага аб аднаўленні ВКЛ праз унію з Расіяй.
3. Палітыка Напалеона ў дачыненні да польскіх і беларускіх зямель.
4. Нацыянальнае пытанне ў праграмах і планах дзекабрыстаў.

Паняцці: Адміністрацыйная рада, інтэграцыя, Камісія Часовага ўрада ВКЛ, канфедэрацыя, Польскае пытанне, самавызначэнне, сепаратызм.

Персаналіі: А. Сапега, А. Чартарыйскі, Аляксандр І, Г. Калантай, Д. ван Гогендорп, Д. Радзівіл, Канстанцін Паўлавіч, Л. Біньён, Л. Плятар, М. Мураўёў, М.К. Агінскі, П. Песцель, С. Солтан, Ю. Касакоўскі, Ю. Панятоўскі.

Абсталяванне: карта Далучэнне Беларусі да Расіі.

Крыніцы: Канстытуцыя М. Мураўёва, Руская праўда П. Песцеля.

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из–во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

Рэпазіторый БрДУ

2. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэд.кал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

3. Грыцкевіч, А. Памятныя запіскі Міхаіла Клеофаса Агінскага Аляксандру І у 1811 г. / А. Грыцкевіч // Адраджэнне. Гіст. альманах. – Вып. 1. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – С. 195–223.

4. Ерашэвіч, А. Палітычныя праекты адраджэння Рэчы Паспалітай і Вялікага княства Літоўскага ў палітыцы расейскага царызму напрэдадні вайны 1812 г. / А. Ерашэвіч // Гіст. альманах. – Т. 6.– Гародня : ГрДУ, 2002. – С. 48–96.

5. Запіска графа Агінскага, пададзеная Аляксандру І 15 мая 1811г. : Праект указа аб новай арганізацыі заходніх губерняў; Памятная запіска, пададзеная імператару Аляксандру І Міхаілам Агінскім // Адраджэнне. Гіст. альманах. – Вып. 1. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – С. 200–222.

6. Ліс, Я. Палітыка Напалеона на Беларусі / Я. Ліс // Спадчына. – 1996. – № 5. – С. 17–123.

7. Літвіноўская, Ю. Унутраная палітыка ўрада Аляксандра І у Беларусі напярэдадні і ў часы вайны 1812 г. / Ю. Літвіноўская // Беларускі гістарыны часопіс. – 2003.– № 5. – С. 18–24.

8. Лялькоў, І. Традыцыі Вялікага княства Літоўскага ў палітычным жыцці беларускіх земляў у ХІХ ст. / І. Лялькоў // Спадчына. – 2002. – № 2–3. – С. 56–66.

9. Таляронак, С., Блінец, А. Апошняя армія ВКЛ (1812–1814 гг.) / С. Таляронак, А. Блінец // Беларускі гістарычны часопіс. – 1996. – № 2. – С. 22–34.

10.Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

11.Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй : Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / Навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

12.Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека . – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Репозиторий БрГУ

<u>Тэма 31</u>. Грамадска-палітычны рух на беларускіх землях у канцы ХУШ-першай чвэрці XIX ст. (*4 гадзіны)*

1-ы занятак

1. Асноўныя тэндэнцыі развіцця грамадска-палітычнай думкі Беларусі.
2. Расійскае і польскае масонства на землях Беларусі.
3. Патаемныя арганізацыі вызваленчага накірунку ("Віленская асацыяцыя", "Польскае патрыятычнае таварыства", "Нацыянальнае масонства").

2-гі занятак

1. Студэнцкія гурткі Віленскага універсітэта ("Шубраўцы", "Філаматы", "Прамяністыя", "Філарэты", "Сармацкае племя").
2. Арганізацыі вучнёўскай моладзі ("Заране" і інш.).
3. Дзекабрысты ў Беларусі. Дзейнасць таварыства "Ваенныя сябры".

Паняцці: бачны начальнік, Вялікі магістр, дзекабрысты, масонская ложа, масонства, нябачны начальнік, рустыканы, урбаны, філаматы, філарэты, шубраўцы.

Персаналіі:А. Вягелін, А. Міцкевіч, А. Ржэвускі, А. Снядзецкі, А. Сузін, А. Хэлміцкі, В. Зюлкоўскі, В. Лукасінскі, Д. Філіпс, І. Патоцкі, К. Ігельстром, М. Рукевіч, С. Трусаў, С. Юдзіцкі, Т. Зан, Ф. Цяцерскі, Ю. Яжоўскі, Я. Вайнеловіч, Я. Снядзецкі, Я. Чачот, Я. Шымкевіч.

Абсталяванне: выканайце заданне

Вызначыце і прадстаўце схематычна арганізацыйную структуру "Патрыятычнага таварыства"

Крыніцы: Артыкулы членам Віленскай асацыяцыі, Канстытуцыя М. Мураўёва, Кодэкс шубраўскі, Руская праўда П. Песцеля.

<u>Літаратура:</u>

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУШ – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.
2. Букчын, С. Дзекабрысты на Беларусі / С. Букчын // Помнікі гісторыі і культуры Беларусі. – 1986. – № 2. – С. 8–9.
3. Вольныя муляры ў беларускай гісторыі. Канец ХУШ – пачатак XIX ст. / уклад. і навук. рэд. А.Ф. Смалянчук. – Вільня : Gudas, 2005. – 280 с.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай

Репозиторий БрГУ

імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

5. Грыцкевіч, А. Нацыянальнае пытанне ў праграмах дзекабрыстаў / А. Грыцкевіч // З гісторыяй на "Вы". – Вып. 2 / уклад. У. Арлоў. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С. 186–190.

6. Гужалоўскі, А. Тамаш Зан – аўтар першага беларускага музейнага праекта / А. Гужалоўскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 60–62.

7. Каўка, А. Беларускі вызваленчы рух : 1794–1869 / А. Каўка // Спадчына. – 1991. – № 5. – С. 5–10.

8. Куль-Сяльвестрава, С. Расейская цэнзура ў Беларусі. 1795–1830г. / С. Куль-Сяльвестрава // Гістарычны альманах. – Гародня : ГрДУ, 2002. – Т.6. – С.44–45.

9. Лялькоў, І. Традыцыі Вялікага княства Літоўскага ў палітычным жыцці беларускіх зямляў у XIX ст. / І. Лялькоў // Спадчына. – 2002. – № 2–3. – С. 56–66.

10. Мохнач, Н.Н. Общественно-политическая и этическая мысль Белоруссии начала XIX в. / под ред. А.С. Майхровича. – Минск : Наука и техника, 1985. – 94 с.

11. Таляронак, С.В. Тайнае вучнеўскае таварыства "Заране"(20–я гг. XIX ст.). / С.В. Таляронак // Беларускі гістарычны часопіс. – 1995. – №.3. – С. 66–76.

12. Таляронак, С.В. Моладзь марыць і бунтуе: Тайныя гурткі гімназістаў на Беларусі ў 20-я гг. XIX ст. / С.В. Таляронак // Адукацыя і выхаванне. – 1993. – № 5. – С. 93–96.

13. Таляронак, С.В. Тайныя таварыствы ў Літве і на Беларусі ў канцы ХУШ ст. Віленская асацыяцыя 1796–1797 гг. / С.В. Таляронак // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1992. – № 5–6. – С. 60–66.

14. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. "История" / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

15. Цвірка, К. Паданне пра філаматаў / К. Цвірка // Полымя. – 1994. – № 5. – С. 173–185.

16. Швед, В. Дзекабрысты / В. Швед // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 5–6. – С. 46–49.

17. Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй: Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П. І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

18. Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй: Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

Репозиторий БрГУ

19. Швед, В.В. Беларускія старонкі гісторыі дзекабрыстаў / Бел. навук.-дасл. ін-т дакументазнаўства і арх. справы. – Мінск : Бел. навук.-дасл. ін-т дакументазнаўства і арх. справы, 1998. – 130 с.

20. Швед, В.В. Масоны і ложы на землях Беларусі (канец ХУШ – першая чвэрць ХІХ стст. / В.В. Швед. – Гродна : ГрДУ, 2007. – 275 с.

21. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Тэма 32. Беларусь у перыяд вайны 1812 г. *(2 гадзіны)*

1. Прычыны і характар вайны 1812 г. Адносіны розных сацыяльных і палітычных груп Беларусі да падзей 1812 г.
2. Баявыя дзеянні на тэрыторыі Беларусі летам 1812 г.
3. Акупацыйны рэжым французскіх войск ў Беларусі. Партызанскі рух.
4. Ваенныя дзеянні на тэрыторыі Беларусі восенню 1812 г. Вынікі вайны.

Паняцці: акупацыйны рэжым, валанцёры, гусары, дэпартамент, егеры, жандармерыя, кантрыбуцыя, люстрацыя, марадзёры, муніцыпалітэт, народная гвардыя, партызанскі рух, прэфектура, рэквізіцыя, уланы,

Персаналіі: А. Сапега, А. Тармасаў, Аляксандр І, Ж. Рэнье, І. Мюрат, К. Шварцэнберг, Л. Біньён, М. Барклай дэ Толі, М. Кутузаў, М. Маркаў, М. Раеўскі, Напалеон І, П. Баграціён, П. Вітгенштейн, П. Чычагоў, С. Солтан, Ф. Міронава, Ш. Удзіно, Ю. Касакоўскі, Я. Кульнёў.

Абсталяванне: карты Наступленне французскай арміі 12 чэрвеня – 20 верасня 1812 г., Наступленне рускай арміі 6 кастрычніка – 2 снежня 1812 г., Бярэзінская аперацыя 1812 г.

Крыніцы: ваенныя дзённікі 1812 г.

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУІІІ – первой половине ХІХ века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

2. Блінец, А. Беларускія татары ў гвардыі Напалеона / А. Блінец // Спадчына. – 1997. – № 6. – С. 123–128.

3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

Репозиторий БрГУ

4. Данилов, А. Гроза двенадцатого года / А. Данилов // Армия. – 1997. – № 3–5; – 1998. – № 2.

5. Корнейчик, Е. Белорусский народ в Отечественной войне 1812 года / Е. Корнейчик. – Минск : Гос. изд-во БССР, ред. соц.-экон. лит-ры, 1962. – 119 с.

6. Литвиновская, Ю. Восточная политика Наполеона в Беларуси / Ю. Литвиновская // Гісторыя : праблемы выкладання. – 2006. – № 2. – С. 45–51.

7. Ліс, Я. Палітыка Напалеона на Беларусі / Я. Ліс // Спадчына. – 1996. – № 5. – С. 117–123.

8. Літвіноўская, Ю. Унутраная палітыка ўрада Аляксандра І ў Беларусі напярэдадні і ў часы вайны 1812 г. / Ю. Літвіноўская // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 5. – С. 18–24.

9. Літвінскі, І.А. У плыні сцюдзенай Бярэзіны / І.А. Літвінскі // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 5–6. – С. 43–45.

10. Лукашэвіч, А. 1812 год і Беларусь / А. Лукашэвіч // Беларуская думка. – 2007. – № 8. – С. 119–124.

11. Мазинг, Г.Ю., Ерусалимчик, Л.Ф. Березина, год 1812–й / Г.Ю. Мазин, Л.Ф. Ерусалимчик. – Минск : Полымя, 1991. – 127 с.

12. Нестерчук, Л.М. Отечественная война 1812 г. на Брестчине / Л.М. Нестерчук . – Брест : Брестский гос. пед. ин-т им. А.С. Пушкина, 1990. – 50 с.

13. Паўлоўскі, А. Разведка і контразведка на беларуска-польскім памежжы на пярэдадні вайны 1812 г. / А. Паўлоўскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 1. – С. 3–8.

14. Паўлоўскі, А., Лукашэвіч, А. “Лятучы” казачы корпус атамана М. І. Платава на ахове заходняй мяжы Расійскай імперыі (красавік – чэрвень 1812 г.) / А. Паўлоўскі, А. Лукашэвіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 2005. – № 1. – С. 13–21.

15. Родионов, А. Комплектование российской армии на территории Гродненской губернии накануне Отечественной войны 1812 г. / А. Родионов // Веснік Гродзенскага дзяржаўнага універсітэта. Серыя 1. Гісторыя, філасофія, паліталогія, сацыялогія. – 2009. – № 2. – С. 81–90.

16. Таляронак, С., Блінец, А. Апошняя армія ВКЛ (1812–1814 гг.) / С. Таляронак, А. Блінец // Беларускі гістарычны часопіс. – 1996. – № 2. – С. 22–34.

17. Тарасаў, К. “Насустрач уласнай пагібелі” // К. Тарасаў, Памяць пра легенды. – Мінск : Полымя, 1993. – С. 231–244.

18. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

Репозиторий БрГУ

19. Швед, В. Вялікае княства Літоўскае ў 1812 годзе / В. Швед // Беларускі гістарычны часопіс. – 2000. – № 3. – С. 9–15.

20. Швед, В. Заходні рэгіён Беларусі ў часы напалеонаўскіх войнаў. 1805–1815 гады / В. Швед, С. Данскіх. – Гродна : ГрДУ, 2006. – 130 с.

21. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Тэма 33. Асвета ў Беларусі ў апошняй трэці XVIII-першай чвэрці XIX стст. *(2 гадзіны)*

1. Школьная рэформа 1773 г. у Рэчы Паспалітай. Дзейнасць Адукацыйнай камісіі.
2. Рэформа адукацыі 1782 г. у Расіі. Народныя вучылішчы Віцебскай і Магілёўскай губерняў.
3. Прыватныя і канфесійныя навучальныя ўстановы. Полацкая езуіцкая акадэмія.
4. Заснаванне і дзейнасць Віленскага універсітэта. Увядзення новай школьнай сістэмы ў Віленскай вучэбнай акрузе.

Паняцці: Адукацыйная камісія, акруговая школа, візітацыі, вучэбная акруга, галоўная школа, гімназія, народнае вучылішча, павятовае вучылішча, парафіяльная школа, прыходскае вучылішча, семінарыя.

Персаналіі: А. і Я. Снядзецкія, А. Чартарыйскі, Аляксандр I, Г. Грубэр, Г. Калантай, І. Анацэвіч, І. Дамейка, І. Даніловіч, І. Лялевель, І. Масальскі, І. Патоцкі, І. Храптовіч, Л. Плятэр, М. Баброўскі, М. Пачобут-Адляніцкі, Н. Навасільцаў, Ю. Ярашэвіч.

Абсталяванне: карты Межы рассялення беларусаў, Асноўны масіў беларускіх гаворак.

Крыніцы: Статут Адукацыйнай камісіі, Статут камісіі па арганізацыі народных вучылішчаў, Статут, або агульныя пастановы Віленскага універсітэта і вучылішчаў яго акругі.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Alma mater Polocensis / У. Арлоў // Спадчына. – 1999. – № 2. – С. 30–73.

2. Арлоў, У. Пра Полацкую езуіцкую акадэмію, што была адкрыта / У. Арлоў // Беларуская мінуўшчына. – 1996. – № 3. – С. 66–69.

3. Арлоў, У.А. Таямніцы Полацкай гісторыі / У. Арлоў. – Мінск : Полымя, 2002. – 464 с.

Репозиторий БрГУ

4. Асвета і педагагічная думка ў Беларусі: Са старажытных часоў да 1917 г. – Мінск : Нар. асвета, 1985. – 464 с.

5. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

6. Блинова, Т.Б. Иезуиты в Беларуси. Роль иезуитов в организации образования и просвещения / Т.Б. Блинова. – Гродно : ГрГУ, 2002. – 427 с.

7. Блинова, Т.Б. Иезуиты в Белоруссии / Т.Б. Блинова. – Минск : Беларусь, 1990. – 108 с.

8. Блинова, Т.Б. Основные черты образования и воспитания в иезуитских учебных заведениях / Т.Б. Блинова // Адукацыя і выхаванне. – 2002. – № 5. – С. 34–37.

9. Блінова, Т.Б. Езуіцкі музей у Полацку / Т.Б. Блінова // Мастацтва Беларусі. – 1993. – № 3. – С. 59–62.

10. Блінова, Т.Б. Пансіёны ордэна езуітаў у Беларусі (к. ХУШ – 20-я гг. XIX стст.) / Т.Б. Блінова // Беларускі гістарычны часопіс. – 1996. – № 4. – С. 67–80.

11. Ганчарук, І. Каталіцкія манаскія ордэны на Беларусі ў 1770-х – 1820-х гг. (Спецыфіка духоўнасці і фармацыйныя дамы) / І. Ганчарук // Гістарычны альманах. – Гродна : ГрДУ, 2003. – Т. 9. – С. 185–196.

12. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва. 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

13. Жлутко, А. Езуіты на Беларусі: Пошукі праўды / А. Жлутко // З гісторыяй на “Вы”. – Вып. 2 / уклад. У. Арлоў. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С. 118–137.

14. Зельскі, А. Планы і спробы стварэння універсітэта ў Беларусі (першая палова XIX ст. – 1918 г.) / А. Зельскі // Беларускі гістарычны часопіс. – 2004. – № 2. – С. 22–30.

15. Лаўровіч, Г., Серада, С. Адукацыя на Беларусі ў апошняй чвэрці ХУШ ст. / Г. Лаўровіч, С. Серада // Беларусі гістарычны часопіс. – 1995. – № 4. – С. 59–72.

16. Лаўрык, Ю.М. Скарбніцы мудрасці. Бібліятэкі езуіцкіх навучальных устаноў (к. ХУІ – пач. XIX стст.) / Ю.М. Лаўрык // Адукацыя і выхаванне. – 1994. – № 8. – С. 87–92.

17. Лушпай, В.Б. Антипапская пропаганда белорусских иезуитов во 2-ой пол. ХУШ в./ В.Б. Лушпай // Вопросы истории. – 2002. № 8. – С. 124–133.

Репозиторий БрГУ

18. Мацюшэнка, В.В. Ордэн езуітаў і адукацыя / В.В. Мацюшэнка // Народная асвета. – 2001. – № 6. – С. 66–68.

19. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : уч. пособие для ВУЗов по напр. и спец. "История" / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

20. Цярохін, С. Многія прыйдуць пад імем маім: Езуиты на Беларуси / С. Цярохин . – Мінск : Полымя, 1995. – 143 с.

21. Шайкоў, В. Да пытання аб езуіцкай бібліятэцы ў Полацку / В. Шайкоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 4. – С. 54–55.

22. Шайкоў, В. Полацкая езуіцкая акадэмія (1812–1820 гг.) / В. Шайкоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1995. – № 4. – С. 73–82.

23. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Тэма 34. Паўстанне 1830–1831 гг. у Беларусі (*2 гадзіны)*

1. Падрыхтоўка і пачатак паўстання.
2. Дэмакратычная і кансерватыўная плыні ў паўстанні.
3. Разгортванне паўстання ў Літве і Беларусі.
4. Прычыны паражэння. Вынікі і значэнне паўстання.

Паняцці: Адміністрацыйны савет, адраджэнне, Акадэмічны саюз, Ваены саюз, Варшаўская школа падхарунжых, Нацыянальны урад, незалежнасць.

Персаналіі: А. Бенкендорф, А. Гелгуд, А. Чартарыйскі, Г. Дэмбінскі, І. Дзібіч, І. Паскевіч, М. Раддзівіл, Мікалай ІІ, П. Высоцкі, Ю. Нямцэвіч, Ю. Хлапіцкі, Ю. Хлапіцкі.

Абсталяванне: карта Адміністарацыйна-тэрытарыяльны падзел Беларусі і сумежных тэрыторый у другой палове XIX – пачатку XX стст.

Крыніцы: Маніфест польскага народа

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце XYIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

2. Гарбачова, В.В. Заклікі і адозвы часоў паўстання 1830–1831 гг. на Беларусі / В.В. Гарбачова // Весці АН Беларусі. Серыя гум. навук . – 1993. – № 4. – С. 53–59.

Репозиторий БрГУ

3. Гарбачова, В.В. Паўстанне 1830–1831 гг. на Беларусі / В.В. Гарбачова. – Мінск : Бел. навука, 2001. – 238 с.

4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

5. Гісторыя Беларусі : з 1795 г. да вясны 1917 г. : вуч. дапаможнік / І.І. Коўкель [і інш.] ; рэдкал.: І.П. Крэнь, І.І. Коўкель. – Мінск : Аверсэв, 2001. – 400 с.

6. Данскіх, С. Гародня ў паўстанне 1830–1831 гг. / С. Данскіх // Спадчына. – 2000. – № 1. – С. 116–142.

7. Дзяржаўныя злачынцы (царскі маніфест 4 лістапада 1834 г. аб пакаранні ўдзельнікаў паўстання 1830–1831 гг.) // Беларуская мінуўшчына. – 1994. – № 3. – С. 28.

8. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В. Доўнар-Запольскі // Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.

9. Падгайская, Л. Роля паўстанняў 1794, 1830–1831 і 1863–1864 гг. у фарміраванні ўяўленняў пра-беларуска-ліцвінскую шляхту / Л. Падгайская // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 7. – С. 3–11.

10. Смяховіч, М.У. Арганізацыі і асобы: Паўстанне 1830–1831 гг. на Беларусі / М.У. Смяховіч // Полымя. – 1996. – № 4. – С. 218–234.

11. Талерчык, А. Лістападаўская паўстанне 1830 г. і удзел у ім Міхаіла Валовіча / А. Талерчык // Спадчына. – 2000. – № 2. – С. 58–86.

12. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

13. Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй : Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

14. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Рэпазіторый БрДУ

<u>Тэма 35</u>. Палітыка Расійскага ўрада на беларускіх землях у1830–1850–я гады (*2 гадзіны)*

1. Тэорыя “афіцыйнай народнасці”.
2. Дакладныя запіскі М.М. Мураўёва 1831 г. Паварот ва ўрадавай палітыцы.
3. Палітыка ўрада Мікалая I у галіне асветы. Закрыццё Віленскага універсітэта.
4. Канфесійная палітыка ўладаў. Скасаванне Брэсцкай уніі.

Паняцці: Беларуская навучальная акруга, ешылы, Заходні камітэт, меламеды, паліятыў, русіфікацыя, сакрэтны камітэт па уніяцкіх справах, саслоўнае навучанне, славянафілы, тэорыя афіцыйнай народнасці, хедары.

Персаналіі: А. Зубко, А. Шышкоў, В. Лужыцкі, Д. Блудаў, І. Даніловіч, І. Жарскі, І. Сямашка, М. Мураўёў, М. Пагодзін, М. Пратасаў, Мікалай І, Р. Карташэўскі, С. Увараў, С. Шэвыроў.

Абсталяванне: Выканайце заданне і запоўніце табліцу "Сістэма навучання ў Расіі ў адпаведнасці са Статутам для школ 1828 г."

Саслоўе	Тып школ і тэрмін навучання

Крыніцы: Запіскі М. Мураўёва 1831 г., Школьны статут 1828 г.

Літаратура:

1. Асвета і педагагічная думка ў Беларусі: Са старажытных часоў да 1917 г. – Мінск : Нар. асвета, 1985. – 464 с.
2. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУІІІ – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.
3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.
4. Гісторыя Беларусі: з 1795 г. да вясны 1917 г. : вуч. дапаможнік / І.І. Коўкель [і інш.] ; рэдкал.: І.П. Крэнь, І.І. Коўкель. – Мінск : Аверсэв, 2001. – 400 с.
5. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.
6. Драгун, Ю. Уніяцкая царква Беларусі і дзяржаўная палітыка / Ю. Драгун // З гісторыяй на "Вы": Выпуск 2 / уклад. У.А. Арлова. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С. 89–107.
7. Канфесіі на Беларусі (к. ХУШ–ХХ стст.) / В.В. Грыгор'ева, У.М. Завальнюк; У.І. Навіцкі, А.М. Філатава навук. рэд. У.І. Навіцкі. – Мінск : ВП "Экапеспектыва", 1998. – 340 с.
8. Марозава, С.В. Уніяцкая царква ў кантэкце гістарычнага развіцця Беларусі (1596–1839 гг.) : навучальны дапаможнік / С.В. Марозава. – Гродна : ГрДУ, 1996. – 257 с.

Репозиторий БрГУ

9. Самусік, А.Ф. Праекты арганізацыі ліцэяў на Беларусі ў першай палове XIX ст. / А.Ф. Самусік // Адукацыя і выхаванне. – 1996. – № 10. – С. 26–30.

10.Таляронак, С. Палітыка царызму ў адносінах да каталіцкай і уніяцкай царквы на Беларусі (1772–1839 гг.) / С. /Таляронак / Весці АН Беларусі. Серыя гум. навук – 1992. – № 2. – С. 60–66.

11. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

12. Філатава, А. Палітыка царскага ўраду ў адносінах да уніяцкай щцарквы (1772–1838 гг.) / А. Філатава // Брэсцкай царкоўнай уніі – 400 : матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі. – Брэст : БрДУ, 1997. – С.84–88.

13.Хаустовіч, М. Скасавванне уніі / М. Хаустовіч // З гісторыяй на “Вы”. Вып. 2 / уклад. У. Арлова. – Мінск : Маст. літ., 1994. – С. 107–117.

14.Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй : Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

15.Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

<u>Тэма 36</u>. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў 30-50-ыя гады XIX ст. *(2 гадзіны)*

1. Аграрная палітыка ўрада. Становішча сялян.
2. Крызіс прыгонніцтва. Рэформы П. Кісялёва.
3. Развіццё прамысловасці.
4. Шляхі зносін. Гандаль.
5. Гарады і мястэчкі.

Паняцці: гільдыя, згоны, інвентарная рэформа, латыфундыі, люстрацыя, сяляне–агароднікі, сяляне–бабылі, сяляне–кутнікі, таварная гаспадарка, фабрыка.

Персаналіі: А. Радзівіл, Мікалай I, П. Вітгенштейн, П. Кісялёў, Р. Паскевіч, Ф. Бібікаў.

Абсталяванне: запоўніце табліцы:

Стадыі развіцця прамысловасці Беларусі

Стадыя	Характэрныя рысы

Буйнейшыя сухапутныя дарогі Беларусі

Назва	Год увядзення ў дзеяння

Рэпазіторый БрДУ

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.
2. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.
3. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да 1996 г. : у 3 т.– Мінск : Бел. навука, 1997. – Т. 1 : Гісторыя сялянства Беларусі ад старажытнасці да 1861 г. / Я.К. Анішчанка [і інш.] ; пад рэд. В. Мялешкі. – 1997. – 431 с.
4. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.
5. Козловский, П.Г. Землевладение и землепользование в Белоруссии в ХУШ – первой половине XIX в. / ред. Н.Н. Улащик. – Минск : Наука и техника, 1982. – 206 с.
6. Луговцова, С.Л. Политика российского самодержавия по отношению к дворянству Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / С.Л. Луговцова. – Минск : Бел. гос. пед. ун-т, 1999. – 18 с.
7. Люты, А.М. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў другой палове ХУШ – першай палове XIX стагоддзя / А.М. Люты. – Мінск : Бел. гос. пед. ун-т, 2004. – 181 с.
8. Лютый, Л.М. Социально-экономическое развитие городов Белоруссии в конце ХУШ – первой половине XIX века / Л.М. Лютый. – Минск : Наука и техника, 1987. – 176 с.
9. Сосна, У.А. Фарміраванне саслоўна-групавога складу сялянства ў Беларусі ў канцы ХУШ – першай палове XIX ст. / навук. рэд. А.П. Ігнаценка. – Мінск : БДУ, 2000. – 115 с.
10. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.
11. Філатава, А. Саслоўная палітыка царскага ўраду ў Беларусі (1772–1860) / А. Філатава // Гіст. альманах. – Гродна : ГрДУ, 2002. – Т. 6. – С. 56–83.
12. Чепко, В.В. Города Белоруссии в первой половине XIX века. Экономическое развитие / В.В. Чепко. – Минск : Изд-во БГУ, 1981. – 143 с.
13. Шаўчэня, М. Сацыяльна-прававы статус беларускага купецтва ў апошняй трэці ХУШ – першай трэці XIX стст. / М. Шаўчэня // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 7. – С. 47–51.

Репозиторий БрГУ

14. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека . – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

15. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад гал. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1998. – 288 с.

Тэма 37. Грамадска-палітычны рух на беларускіх землях у 30-50-я гады XIX ст. *(2 гадзіны)*

1. Кансерватыўная плынь.
2. Ліберальны рух.
3. Польскія і рускія навукоўцы аб Беларусі і беларусах.
4. Пачатак беларускага адраджэння. Станаўленне беларускай навуковай школы.
5. Зараджэнне рэвалюцыйна-дэмакратычнага руху. Дзейнасць тайных арганізацый “Дэмакратычнае таварыства” і “Саюз свабодных братоў”.

Паняцці: кансерватыўны рух, карбанарыі, ліберальны рух, нацыяналізм, радыкалізм, разначынцы, рамантызм, рацыяналізм, рэвалюцыйны дэмакратызм, экспедыцыя Ю. Заліўскага.

Персаналіі: А. Вярыга-Дарэўскі, А. і Ф. Далеўскія, А. Кіркор, А. Міцкевіч, А. Плюшар, А. Рыпінскі, А. Турчынович, В. Дунін-Марцынкевіч, В. Севяргін, Г. Ржавускі, Ж.дэ Мэстр, З. Даленга-Хадакоўскі, І. Грыгаровіч, І. Анацэвіч, І. Даніловіч, І. Ярашэвич, Л. Галамбіёўскі, Л. Трынкоўскі, М. Балінскі, М. Без-Карніловіч, М. Валовіч, М. Грэч, М. Качаноўскі, М. Лавіцкі, Н. Навіцкі, П. Шпілеўскі, С. Манюшка, Т. Нарбут, У. Сыракомля, Ф. Адэлунг, Ф. Бохвіц, Ф. Савіч, Ф. Шымкевіч, Ш. Канарскі, Ю. Лукашэвіч,Ю. Заліўскі, Ю. Славацкі, Я. Баршчэўскі, Я. і К. Тышкевичы, Я. Чачот.

Абсталяванне: карта Межы рассялення беларусаў.

Крыніцы: Статут “Прынцыпы дэмакратызму”.

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУIII – первой половине XIX века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.

Рэпозиторий БрГУ

2. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

3. Гісторыя Беларусі : з 1795 г. да вясны 1917 г. : вуч. дапаможнік / І.І. Коўкель [і інш.] ; рэдкал.: І.П. Крэнь, І.І. Коўкель. – Мінск : Аверсэв, 2001. – 400 с.

4. Доўна-–Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / М.В Даўнар-Запольскі // Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.

5. Мохнач, Н.Н. Идейная борьба в Белоруссии в 30–40-е гг. XIX в. / Н.Н. Мохнач. – Минск : Наука и техника, 1971. – 160 с.

6. Смірноў, А. Франц Савіч. З гісторыі беларуска-польскіх рэвалюцыйных сувязей 30–40-х гадоў XIX стагоддзя / А. Смірноў. – Мінск : Дзяржвыд. БССР, 1961. – 172 с.

7. Троицкий, НА Россия в XIX веке : курс лекций : уч. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

8. Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй : Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.

9. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

<u>Тэма 38</u>. Сялянская рэформа 1861 г. у Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Сацыяльна-эканамічныя і палітычныя прычыны адмены прыгоннага права. Падрыхтоўка рэформы.
2. Маніфест і Палажэнні 19 лютага 1861 г. Сялянскія падзелы і павіннасці.
3. Выкупная аперацыя і выкупныя плацяжы.
4. Сялянскія ўстановы. Распаўсюджванне рэформы на дзяржаўных сялян.
5. Сялянскія выступленні.

Паняцці: агульныя палажэнні, валасное праўленне, выкупная сдзелка, выкупныя плацяжы, Галоўны камітэт, дадатковыя правілы, міравы пасрэднік, мясцовыя палажэнні, Рэдакцыйная камісія, рэскрыпт, Сакрэтны камітэт, устаўныя граматы, часоваабавязаныя.

Персаналіі: Аляксандр II, В. Панін, М. Мілюцін, С. Ланской, У. Назімаў, Я. Растоўцаў.

Рэпазіторый БрДУ

Абсталяванне: Выканайце заданне: вызначыце памер выкупной сумы за душавы надзел, калі гадавы аброк за яго складаў 6 рублёў.

Крыніцы: Маніфест і Палажэнне ад 19 лютага 1861 г.

Літаратура:

1. Белоруссия в эпоху феодализма : сборник документов и материалов / Институт истории АН БССР, Архивное управление при Совете Министров БССР. – Минск : Из-во АН БССР, 1961. – Т. 3 : Воссоединение Белоруссии с Россией и её экономическое развитие в конце ХУІІІ – первой половине ХІХ века (1772–1860) / сост. В.В. Чепко и В.В. Шатило, 1961. – 665 с.
2. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.
3. Гісторыя Беларусі : з 1795 г. да вясны 1917 г. : вуч. дапаможнік / І.І. Коўкель [і інш.] ; рэдкал.: І.П. Крэнь, І.І. Коўкель. – Мінск : Аверсэв, 2001. – 400 с.
4. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да нашых дзён : у 3 т. – Т. 2 : Гісторыя сялянства Беларусі ад рэформы 1861 г. да сакавіка 1917 г. / З.Е. Абезгаўз [і інш.] ; пад рэд. В.П. Панюціча. – Мінск : Бел. навука, 2002. – 552 с.
5. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭН, 1994. – 510 с.
6. Панютич, В.П. Социально-экономическое развитие белорусской деревни в 1961–1900 г. / науч. ред. П.Г. Козловский. – Минск : Наука и техника, 1990. – 376 с.
7. Троицкий, Н.А Россия в ХІХ веке : курс лекций : уч. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.
8. Улащик, Н.Н. Предпосылки крестьянской реформы 1861 г. в Литве и Западной Белоруссии / Н.Н. Улащик // Отв. ред. В.П. Пашуто. – Минск : Наука и техника, 1965. – 480 с.
9. Фридман, М.Б. Отмена крепостногоь права в Белоруссии / М.Б. Фридман. – Минск : Изд-во Белгосуниверситет, 1958. – 203 с.
10. Швед, В. Паміж Польшчай і Расіяй: Грамадска-палітычнае жыццё на землях Беларусі (1772–1863) / навук. рэд. П.І. Брыгадзін. – Гродна : ГрДУ, 2001. – 416 с.
11. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.
12. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад гал. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1998. – 288 с.

Репозиторий БрГУ

<u>Тэма 39.</u> Паўстанне 1863 г. у Беларусі *(2 гадзіны)*

1. “Белыя” і “чырвоныя”. Падрыхтоўка паўстання.
2. К. Каліноўскі. “Мужыцкая праўда”.
3. Пачатак паўстання. Баявыя дзеянні.
4. Прычыны паражэння, вынікі і значэнне паўстання.

Паняцці: Аддзел кіраўніцтва правінцыямі Літвы, “белыя”, “чырвоныя”, Камітэт руху, Літоўскі правінцыяльны камітэт, маніфестацыя, народаўладдзе, Нацыянальны урад, Цэнтральны нацыянальны камітэт.

Персаналіі: А. Авейдэ, Б. Рыльскі, В. Урублеўскі, В. Ратч, К. Каліноўскі, Л. Звяждоўскі, Н. Дзюлеран, Р. Рагінскі, Р. Траўгут, С. Сангін, С. Трусаў, Ф. Ражанскі, Э. Вярыга, Я. Ваньковіч, Я. Гейштар.

Абсталяванне: карта Адміністарацыйна–тэрытарыяльны падзел Беларусі і сумежных тэрыторый у другой палове XIX – пачатку XX стст.

Крыніцы: Мужыцкая праўда.

Літаратура:

1. Барыс, С. Сістэма кіравання паўстаннем 1863–1864 гг. ў Літве і Беларусі / С. Барыс // Беларускі гістарычны часопіс. – 2003. – № 7. – С. 21–26.

2. Біч, М. Нацыянальнае і аграрнае пытанні ў час паўстання 1863–1864 гг. / М. Біч // Бел. гіст. часопіс. – 1993. – № 3. – С. 36–45.

3. Восстание в Литве и Белоруссии. 1863–1864 гг. : материалы и документы. – М. : АН СССР. Институт Славяноведения; АН БССР. Ін-т гісторыі; редкол. тома : В. Дьяков [и др.]. – М. : Наука, 1965. – 586 с.

4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

5. Грыгор’ева, В. Каталіцкае і праваслаўнае духавенства ў паўстанні 1863 г. / В. Грыгор’ева // Бел. гіст. часопіс. – 1993. – № 3. – С. 46–50.

6. Калиновский, К. Из печатного и рукописного наследия / К. Калиновский // Ин-т истории при ЦК КП Белоруссии. – Минск : Беларусь, 1988. – 208 с.

7. Каліноўскі, К. За нашую вольнасць: творы, дакументы / К. Каліноўскі // уклад. Г. Кісялёў. – Мінск : Бел. кнігазбор, 1999. – 404 с.

8. Паўстанне 1863 года і яго гістарычнае значэнне / матэрыялы Міжнароднай навуковай канферэнцыі 10–11 кастрычніка 2003 г. – Брэст : выдавец Лаўроў С.Б., 2004. – 140 с.

9. Самбук, С.М. Политика царизма в Белоруссии во второй половине XIX века / С.М. Самбук. – Минск : Наука и техника, 1980. – 224 с.

Репозиторий БрГУ

10. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : учеб. пособие для ВУЗов по напр. и спец. "История" / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

11. Філатава, А. З хронікі баявых сутычак паўстанцаў / А. Филатава // Бел. гіст. часопіс. – 1993. – № 3. – С. 54–60.

12. Шалькевич, В.Ф. Кастусь Калиновский : страницы биографии / В.Ф. Шалькевич. – Минск : Университетское, 1988. – 240 с.

13. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

Тэма 40. Буржуазныя рэформы 60-70-х гадоў xix ст. і асаблівасці іх правядзення ў Беларусі *(4 гадзіны)*

1-ы занятак

1. Перадумовы буржуазных рэформ.
2. Земская рэформа.
3. Гарадская рэформа.
4. Судовая рэформа.

2-гі занятак

1. Школьная рэформа.
2. Цэнзурная рэформа.
3. Ваенная рэформа.
4. Фінансавыя рэформы

Паняцці: акцызны збор, гарадская ўправа, земства, курыя, міравы суддзя, натарыус, прафесарская калегія, прысяжны засядацель, рэальная гімназія, судовы следчы, усеагульная воінская павіннасць,цэнз.

Персаналіі: А. Галавин, Аляксандр II, Д. і М. Мілюціны, Д. Талстой, Н. Сергіеўскі, П. Валуеў.

Крыніцы: Палажэнне аб пачатковых народных вучылішчах 1864 г.; Палажэнні аб губернскіх і уездных земскіх установах 1864 г.; Гарадавое палажэнне 1870 г.; Статут аб воінскай павіннасці 1874 г.; Статут гімназіі 1864 г.; Судовыя статуты 1864 г.; Універсітэцкі статут 1863 г.; Часовыя правілы аб друку 1865 г.;

Літаратура:

1. Гісторыя Беларусі. Курс лекцый / І. П. Крэнь [і інш.] // Ч. 1 : Са старажытных часоў да канца ХУІІІ ст. – Мінск : РІВШ БДУ, 2000. – 656 с.

Репозиторий БрГУ

2. Гісторыя Беларусі : з 1795 г. да вясны 1917 г. : вуч. дапаможнік / І.І. Коўкель [і інш.] ; рэдкал.: І.П. Крэнь, І.І. Коўкель. – Мінск : Аверсэв, 2001. – 400 с.

3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал.рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пачатак ХХ ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд.тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005. – 519 с.

4. Гісторыя сялянства Беларусі са старажытных часоў да нашых дзён : у 3 т. – Мінск : Бел. навука, 2002. – Т. 2 : Гісторыя сялянства Беларусі ад рэформы 1861 г. да сакавіка 1917 г. / З.Е. Абезгаўз [і інш.] ; пад рэд. В.П. Панюціча. – Мінск : Бел. навука, 2002. – 552 с.

5. Доўнар-Запольскі, М.В. Гісторыя Беларусі / Бел. энцыкл., нац. арх. рэсп. Беларусь. – Мінск : БелЭн, 1994. – 510 с.

6. Самбук, С.М. Политика царизма в Белоруссии во второй половине XIX века / ред. В.П. Панютич. – Минск : Наука и техника, 1980. – 224 с.

7. Троицкий, Н.А Россия в XIX веке : курс лекций : уч. пособие для ВУЗов по напр. и спец. “История” / Н.А. Троицкий. – М. : Выс. школа, 2003. – 431 с.

8. Шыбека, З. Нарыс гісторыі Беларусі (1795–2002) / З. Шыбека. – Мінск : Энцыклапедыкс, 2003. – 489 с.

9. Эканамічная гісторыя Беларусі / пад гал. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1998. – 288 с.

Тэма 41. Сельская гаспадарка Беларусі ў 60–90-я гг. XIX ст. *(2 гадзіны)*

1. Памешчыцкае і сялянскае землеўладанне і землекарыстанне.
2. Развіццё капіталізму ў сельскай гаспадарцы Беларусі. Феадальна-прыгонніцкія перажыткі.
3. Класавая палярызацыя вёскі: фарміраванне сельскагаспадарчага пралетарыяту і буржуазіі.
4. Сялянскі рух: яго формы і дынаміка.

Паняцці: адработкі, гандлевае земляробства, раслаенне сялянства, спецыялізацыя сельскай гаспадаркі; сусветны аграрны крызіс; сялянскі банк.

Персаналіі: Абуховіч Альгерд (1840–1898), Авейдэ А., Вітгенштейна, Вярыга-Дарэўскі (1816–1884), Гілер А., Дамброўскі Я., Каліноўскі К., Лекерты Цукерман, Ліўшыц, Мацкявічус А., Паляк, Паскевічы, Патоцкія, Радзівіл, Трусаў А., Урублеўскі В., Чарнышоў-Круглікаў, Шарашэўскі, Якабсон.

Рэпазіторый БрДУ

Абсталяванне:

1. Развіцце сельскай гаспадаркі Беларусі і сялянскі рух у парэформенны перыяд (60–90-я гады XIX ст.). – Гісторыя Беларусі (XIX ст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С.11.

2. Беларускія землі ў складзе Расійскай імперыі ў 2-й пал. 19 ст. Карта.

Крыніцы:

Белоруссия в эпоху капиттолизма. Развитие капитализма в сельском хозяйстве Белоруссии: сб. документов и материалов. – Минск : Наука и техника, 1983. – Т.1. – С. 83–162.

Літаратура:

1. Арлоў, У. Дзесяць вякоў беларускай гісторыі: 862–1918 / У. Арлоў, Г. Сагановіч; навук. рэд. Я. Запруднік. – 2 выд. – Вільня : Падзеі. Даты. Ілюстрацыі, 2000.

2. Бейлькін, Х. Да пытання аб фермерах і кулаках на Беларусі (др. пал. XIX – пач. XX ст.) / Х. Бейлькін // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 4. – С. 70–76.

3. Бейлькін, Х. Памешчыцкая гаспадарка Беларусі ў 60–70 гг. XIX ст. / Х. Бейлькін // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1995. – № 2. – С. 49–67.

4. Гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі : вуч. дапаможнік / пад рэд. У.А. Сосна [і інш.] ; Рэспуб. ін-т выш. школы. – 2 выд., пашыр. і перапр. – Мінск : РІВШ, 2005. – 333 с.

5. Гісторыя Беларусі ў кантэксце сусветных цывілізацый : вуч. дапаможнік : у 2 ч. / пад рэд. А.А. Кавалені [і інш.]. – 2 выд. – Мінск : БДПУ, 2006. – Ч. 1. – 211 с.

6. Гронский, А. Крестьянство Беларуси после реформы /А. Гронский // Белорусский предприниматель. – 1995. – № 46 (дек.). – С. 4.

7. Дмитрачков, П. К вопросу о Люблинской уни и образованию Речи Посполитой / П.К. Дмитрачков // Бел. думка. – 2006. – № 6. – С. 15–17.

8. Ерусалимский, К.Ю. Ливонская война и московские эмигранты в Речи Посополитой / К. Ю. Ерусалимский // Отечественная история. – 2006. – № 3. – С. 17–19.

9. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

10. Ковкель, И.И. История Беларуси с древнейших времен до нашего времени / И.И. Ковкель [и др.]. – 5 изд. – Минск : Аверсэв, 2005. – 605 с.

Репозиторий БрГУ

11. Панюціч, В.П. Да ацэнкі некаторых праблем аграрнай гісторыі Беларусі перыяду капіталізму / В.П. Панюціч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1997. – № 3. – С. 51–57.

12. Панюціч, В.П. Пазямельныя арэндныя адносіны на Беларусі ў др. палове XIX – пач. XX ст. / В.П. Панюціч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1993. – № 4. – С. 40–48.

13. Панюціч, В.П. Падаткі сялян Беларусі ў 60–90 гг. XIX ст. / В.П. Панюціч // Весці НАН Беларусі. Сер. гум. навук. – 2000. – № 4. – С. 67–73.

14. Чигринов, П.Г. История Беларуси с древности до наших дней : уч. пособие / П.Г. Чигринов. – Минск : Книжный Дом, 2004. – 671 с.

<u>Тэма 42.</u> Развіццё прамысловасці Беларусі ў 60–90-я гг. XIX ст. *(2 гадзіны)*

1. Дынаміка развіцця асноўных форм вытворчасці ў Беларусі. Галіновая структура і размяшчэнне прамысловасці.
2. Развіццё гарадоў і мястэчак. Тэмпы ўрбанізацыі ў Беларусі ў другой палове XIX ст.
3. Фарміраванне гандлёва-прамысловай буржуазіі і пралетарыяту (крыніцы росту і нац. склад). Становішча рабочых.
4. Транспарт, гандаль, фінансава-крэдытныя ўстановы.

Паняцці: акцыянерныя кампаніі, будаўніцтва, буржуазія, картэль, конка, паравое суднаходства, пралетарыят, сіндыкат, трэст, фабрыка, фабрычная інспекцыя, чыгуначнае цэнзавая прамысловасць.

Персаналіі: Вітгенштейн, Лекерты Цукерман, Ліўшыц, Паляк, Паскевічы, Патоцкія, Радзівіл, Чарнышоў-Круглікаў, Шарашэўскі, Якабсон.

Абсталяванне:

1. Развіцце прамысловасці і рабочы рух у Беларусі (1861–1900 гг).– Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 12.
2. Беларускія землі ў складзе Расійскай імперыі ў 2-й пал. XIX ст. Карта
3. Беларусь у другой палове XIX – пачатку XX стст. Карта.

Крыніцы:

1. Белоруссия в эпоху капитализма. Развитие капитализма в промышленности, положение промышленных рабочих и рабочее движение в Белоруссии : сборник документов и материалов. – Минск : Наука и техника, 1990. – С. 28–145.
2. Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времён до 1917 г. – Минск : БГУ, 1977. – с. 298–303.

Репозиторий БрГУ

Літаратура:

1. Бейлькін, Х.Ю. Транспартная сістэма і аграрны рынак Беларусі ў 60–80 гг. XIX ст. / Х.Ю. Бейлькін // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1994. – № 1. – С. 67–73.

2. Бригадин, П.И. История Беларуси в контексте европейской истории : курс лекций / П.И. Бригадин. – Минск : ГИУСТ БГУ, 2007. – 332 с.

3. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст.: у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

4. Гісторыя Беларусі ў кантэксце еўрапейскай цывілізацыі : дапаможнік / пад рэд. У.А. Сосна [і інш.] ; Рэспуб. ін-т выш. школы. – 2 выд., пашыр. і перапр. – Мінск : РІВШ, 2005. – 333 с.

5. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал. : М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пач. XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005.– 519 с.

6. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский и др. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

7. Кобрын, М. Сацыяльна-эканамічнае і палітычнае развіццё Беларусі ў пач. XX ст. (1990–1917) / М. Кобрын // Гісторыя : праблемы выкладання. – 2007. – № 11. – С. 25–27.

8. Коршук, У. Беларускае грамадства ў пачатку XX ст. / У. Коршук // Гісторыя: праблемы выкладання. – 2007. – № 5. – С. 32–34.

9. Котов, А. История Беларуси и мировые цивилизации / А. Котов. – 4 изд. – Минск : Энциклопедикс, 2006. – 177 с.

10. Панютич, В.П. Из истории формирования пролетариата Белоруссии. 1961–1900 гг. / В.П. Панютич. – Минск, 1990.

11. Парашкоў, С.А. Гісторыя культуры Беларусі / С.А. Парашкоў. – 2 выд. – Мінск : Бел. навука, 2004. – 444 с.

12. Прымачук, І. Прававое рэгуляванне ўзаемаадносін прадпрымальнікаў і рабочых Беларусі (60-я гг. XIX – пач. XX ст.) І. Прымачук // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 2. – С. 19–23.

<u>Тэма 43.</u> Эвалюцыя рэвалюцыйнага руху на Беларусі ў другой палове XIX стагоддзя *(2 гадзіны)*

1. Ліберальны рух на Беларусі.
2. Народніцкі рух на Беларусі.
3. Рабочы рух ў 60–90 гг. XIX ст. Першыя рабочыя гурткі і арганізацыі.

Паняцці: “аграрны сацыялізм”; “Гоман”; “Зямля і воля”; “Камітэт рускіх афіцэраў у Польшчы”; “Мінскі лісток”; “Народная воля”; народніцтва; “Чорны перадзел”.

Персаналіі: Аляксандр ІІІ, Барэйша А.С., Бонч-Асмалоўскі А.В. (1857–1930), Грынявіцкі І.І. (1856–1881), Гурыновіч (1869–1894), Іваноўскі Вацлаў (1880–1943), Ісаеў Р.П. (1857–1886), Кавалік С.П., Корба-Прыбылева А.П., Ластоўскі Вацлаў (1883–1938; Луцкевіч Іван (1881–1919) і Антон (1884–1946), Скірмунт Раман (1879–1939), Судзілоўскі М.К. (1850–1930), Эпімах-Шыпіла Б.І. (1859–1934).

Абсталяванне:

1.Грамадскі рух у Беларусі ў другой палове ХІХ ст.– Гісторыя Беларусі (ХІХст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 14.

Крыніцы:

1. Белоруссия в эпоху капитализма. Развитие капитализма в промышленности, положение промышленных рабочих и рабочее движение в Белоруссии: Сборник документов и материалов. – Минск : Наука и техника, 1990. – Т. 2. – С. 186–306.
2. Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времен до 1917 года. – Минск : БГУ, 1977. – С. 311–323.

Літаратура:

1. Александровіч, С. Яны выдавалі “Гоман” /С. Александровіч // Літаратура і мастацтва. – 1970. – 14 жніўня.
2. Багдановіч, А. Да гісторыі партыі «Народная воля» у Мінску і Беларусі (1880–1892 гг.) / А. Багдановіч // Маладосць. – 1995. – № 11. – С. 212–239.
3. Беларуская сацыялістычная грамада : Бібіляграфічны спаіс // Новыя кнігі Беларусі. – 1992. – № 10. – С. 15–16.
4. Бич, М.О. Рабочее движение в Беларуси в 1861–1904 / М. О. Бич. – Минск, 1983.
5. Біч, М. Калі паўстала першая беларуская партыя? / М. Біч // Народная воля. – 2003. – 9 снеж. – С. 3.
6. Біч, М. Нягледзячы на жорсткі ідэалагічны прэсінг: Гісторыя вызваленчага руху на Беларусі ў ХІХ – пач. ХХ ст. у асвятленні У.М. Ігнатоўскага / М. Біч // Навіны Бел. акадэміі. – 1991. – 14, 21 чэрвеня.
7. Біч, М.В. Беларусы: вызваленчы рух / М.В Біч // Наша слова. – 1994. – 11 траўня. – С. 4.
8. Брыгадзін, П. З гісторыі партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў / П. Брыгадзін // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 3. – С. 99–102.

Репозиторий БрГУ

9. Булацкі, Б. Беларускія народнікі / Б. Булацкі // Беларусь. – 1969. – № 3.
10. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / І.У. Вішнеўская. – Мінск, 2004.
11. Галубовіч, В. Беларуская грамада / В Галубовіч // Навіны Беларускай акадэміі. – 1990. – 19 кастр. – С. 5.
12. Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь. – Ч. 1. – Мінск, 1994.
13. Гісторыя беларускага нацыянальна руху вачыма чыноўнікаў Дэпартамента паліцыі. 1908, 1913 гг. // Гістарычны агляд. – Т. 6. – Гродна , 2002. – С. 93.
14. Ермолович, Н. Они сделали первый шаг / Н. Ермолович // Нёман. – 1984. – № 6. – С. 169–171.
15. История рабочего класса Белорусской ССР: в 4 т. – Минск, 1984.
16. Каўка, А. Беларускі вызваленчы рух: спроба агляду / А. Каўка // Спадчына. – 1991. – № 5. – С. 6.
17. Кобрын, М.У. Беларускі нацыянальны рух у др. пал. ХІХ – пач. ХХ ст. / М.У. Кобрын // Вопросы философии и истории : сб. науч. статей. – Брест, 2005. – С. 7–13.
18. Колеснева, О.В. Эволюция организационных принципов Бунда на рубеже ХІХ–ХХ вв. / О.В. Колеснева // Куляшоўскія чытанні : матэрыялы Міжнароднай навук. канферэнцыі, 11–12 снеж. 2003 г. Тэзісы дакдадаў. – Ч. 2. – Магілёў, 2004. – С. 127–129.
19. Ласінскі, М. Арганізацыя «Народнай волі» у Паўночна-Заходнім краі / М. Ласінскі // Полымя. – 1973. – № 8. – С. 213–218.
20. Літвінёнак, Р.С. Польскія партыі сацыялістычнай арыентацыі ў Беларусі і Літве (90-я гг. ХІХ – пач. ХХ ст.) / Р.С. Літвінёнак // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1998. – № 4. – С. 54–61.
21. Лосинский, Н.Б. Революционно-демократическое движение в Беларуси (1870–1884) / Н.Б. Лосинский. – М., 1983.
22. Лущицкий, И.К вопросу о распространении марксизма в Белоруссии (80–90 гг. ХІХ в.) / И.К. Лущицкий // Коммунист Белоруссии. – 1953. – № 12. – С. 59–72.
23. Народники в Белоруссии // Нёман. – 1996. – № 10. – С. 147–152.
24. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
25. Октябрь 1917 г. и судьбы политической оппозиции : в III ч. – Ч. І–ІІ. Гомель, 1993.
26. Разенблат, Я. Дзейнасць Бунда на тэрыторыі Беларусі ў 1897–1900 гг. / Я. Разенблат // Беларусіка. Кн. 4. – Мінск, 1995. – С. 81–85.

Репозиторий БрГУ

27.Сакалова, М. Легальныя грамадскія арганізацыі Беларусі ў 70–90-я гг. XIX ст. / М. Сакалова // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 29–32.

28.Сідарэвіч, А. Народзіны Беларусі / А. Сідарэвіч // Народная воля. – 2003. – 29 ліп. – С. 3.

29.Смалянчук, А.Ф. Польскі грамадска-палітычны рух на беларускіх і літоўскіх землях у 1864 – лютым 1917 г. : аўтарэф. канд. дысертацыі.

30.Соусь, Г. Вы ведаеце Палогу Бадунову? А Ганну Даўгерт? : жанчыны ў нацыянальна-вызваленчым руху Беларусі ў пач. XX ст. / Г. Соусь // Народная воля. – 1997. – 9 снеж. – С. 2.

31.Сташкевіч, М. Перадумовы і працэс стварэння паліт. партый Беларусі (кан. XIX – люты XX г.) / М. Сташкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 18–23.

32.Сувалова, Е.Н. История общественных движений и политических партий : уч. пособие / Е.Н. Сувалова. – Минск, 2004.

33.Титок, В.А. Рабочее движение на железных дорогах Белоруссии в кон. XIX – нач. XX в. / В.А. Титок // Вопр. истории БССР. Вып. 37. – 1969. – С. 121–141.

34.Тогулева, А.Д. БСГ: праблема ўтварэння і палітычнай дзейнасці : аўтарэф. – Минск, 1996.

35.Цуба, М. Беларускі нацыянальны рух на пач. XX ст. / М. Цуба // Беларускі гістарычны часопіс. – 1996. – № 1. – С. 182–192.

36.Чыкалаў, Р., Чыкалава, У. Лібералізм у XIX – пач. XX ст. / Р. Чыкалаў // У дапамогу педагогу : Гісторыя. – 1998. – № 1. – С. 8–15.

37.Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : ў 6 т. – Мінск, 1993, 1994, 1996, 1997.

38.Яцкевіч, І. ППС на Беларусі / І. Яцкевіч // Беларуская мінуўшчына. – 1997. – № 4. – С. 18–22.

Тэма 44. Палітычныя партыі і аб’яднанні на Беларусі (канец XIX – пачатак XX) *(2 гадзіны)*

1. Узнікненне і дзейнасць палітычных саюзаў, партый і арганізацый на Беларусі.
2. I з’езд РСДРП і яго рашэнні.
3. Зараджэнне беларускага нацыянальнага руху. Утварэнне Беларускай сацыялістычнай грамады (БСГ).

Паняцці: Бальшавікі, БСГ, Бунд, камітэты РСДРП, меншавікі, ППС на Літве, працэс палітызацыі рабочага руху, РСДРП, сацыялісты-рэвалюцыянеры, стачкі, “эканамізм”.

Репозиторий БрГУ

Персаналіі: Абрамовіч Э., Гурвіч І., Іваноўскі Вацлаў (1880–1943), Крэмер А., Ластоўскі Вацлаў (1883–1978), Луцкевіч Антон (1884–1940), Луцкевіч Іван (1881–1919), Радчанка С., Спонці Я., Сямукі В., Трусевіч С.

Абсталяванне:

1.Грамадскі рух у Беларусі ў другой палове XIX ст.– Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 14.

Крыніцы:

1. Белоруссия в эпоху капитализма. Развитие капитализма в промышленности, положение промышленных рабочих и рабочее движение в Белоруссии : сборник документов и материалов. – Минск : Наука и техника, 1990. – Т. 2. – С. 186–306.

2. Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времён до 1917 года. – Минск : БГУ, 1977. – С. 311–312.

Літаратура:

1. Александровіч, С. Яны выдавалі “Гоман” /С. Александровіч // Літаратура і мастацтва. – 1970. – 14 жніўня.

2. Арлоў, У. Прысуд выканаў невядомы: Ігнат Грынявіцкі / У. Арлоў. – Мінск, 1992.

3. Багдановіч, А. Да гісторыі партыі «Народная воля» у Мінску і Беларусі (1880–1892 гг.) / А. Багдановіч // Маладосць. – 1995. – № 11. – С. 212–239.

4. Беларуская сацыялістычная грамада : Бібіляграфічны спаіс // Новыя кнігі Беларусі. – 1992. – № 10. – С. 15–16.

5. Бич, М.О. Рабочее движение в Беларуси в 1861–1904 / М.О. Бич. – Минск, 1983.

6. Біч, М. Калі паўстала першая беларуская партыя? / М. Біч // Народная воля. – 2003. – 9 снеж. – С. 3.

7. Біч, М. Нягледзячы на жорсткі ідэалагічны прэсінг: Гісторыя вызваленчага руху на Беларусі ў XIX – пач. XX ст. у асвятленні У. М. Ігнатоўскага / М. Біч // Навіны Беларускай акадэміі. – 1991. – 14, 21 чэрвеня.

8. Біч, М.В. Беларусы: вызваленчы рух / М. Біч // Наша слова. – 1994. – 11 траўня. – С. 4.

9. Бригадин, П.И. Эсеры в Беларуси (конец XIX в. – февраль 1917 г.) / П.И. Бригадин. – Минск, 1994.

10. Брыгадзін, П. З гісторыі партыі сацыялістаў-рэвалюцыянераў / П. Брыгадзін // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 3. – С. 99–102.

Репозиторий БрГУ

11. Булацкі, Б. Беларускія народнікі / Б. Булацкі // Беларусь. – 1969. – № 3.
12. Вішнеўская, І.У. Гісторыя палітычнай і прававой думкі Беларусі / І.У. Вішнеўская. – Мінск, 2004.
13. Галубовіч, В. Беларуская грамада / В Галубовіч // Навіны Беларускай акадэміі. – 1990. – 19 кастр. – С. 5.
14. Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў Рэспубліцы Беларусь. – Ч. 1. – Мінск, 1994.
15. Гісторыя беларускага нацыянальна руху вачыма чыноўнікаў Дэпартамента паліцыі. 1908, 1913 гг. // Гістарычны агляд. – Т. 6. – Гродна, 2002. – С. 93.
16. Ермолович, Н. Они сделали первый шаг / Н. Ермолович // Нёман. – 1984. – № 6. – С. 169–171.
17. История рабочего класса Белорусской ССР : в 4 т. – Минск, 1984.
18. Каўка, А. Беларускі вызваленчы рух: спроба агляду / А. Каўка // Спадчына. – 1991. – № 5. – С. 6.
19. Кобрын, М.У. Беларускі нацыянальны рух у др. пал. XIX – пач. XX ст. / М.У. Кобрын // Вопросы философии и истории : сб. науч. статей. – Брест, 2005. – С. 7–13.
20. Колеснева, О.В. Эволюция организационных принципов Бунда на рубеже XIX–XX вв. / О.В. Колеснева // Куляшоўскія чытанні : матэрыялы Міжнароднай навук. канферэнцыі, 11–12 снеж. 2003 г. Тэзісы дакдадаў. – Ч. 2. – Магілёў, 2004. – С. 127–129.
21. Ласінскі, М. Арганізацыя «Народнай волі» у Паўночна–Заходнім краі / М. Ласінскі // Полымя. – 1973. – № 8. – С. 213–218.
22. Літвінёнак, Р.С. Польскія партыі сацыялістычнай арыентацыі ў Беларусі і Літве (90-я гг. XIX – пач. XX ст.) / Р.С. Літвінёнак // Весці АН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1998. – № 4. – С. 54–61.
23. Лосинский, Н.Б. Революционно-демократическое движение в Беларуси (1870–1884) / Н.Б. Лосинский. – М. , 1983.
24. Лущицкий, И. К вопросу о распространении марксизма в Белоруссии (80–90-е гг. XIX в.) / И. Лущицкий // Коммунист Белоруссии. – 1953. – № 12. – С. 59–72.
25. Народники в Белоруссии // Нёман. – 1996. – № 10. – С. 147–152.
26. Нарысы гісторыі Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: М.П. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Беларусь, 1994. – Ч. 1. – 527 с.
27. Октябрь 1917 г. и судьбы политической оппозиции : в 3 ч. – Ч. I–II : – Гомель, 1993.
28. Разенблат, Я. Дзейнасць Бунда на тэрыторыі Беларусі ў 1897–1900 гг. / Я. Разенблат // Беларусіка кн. 4. – Мінск, 1995. – С. 81–85.

Репозиторий БрГУ

29. Сакалова, М. Легальныя грамадскія арганізацыі Беларусі ў 70–90 гг. XIX ст. / М. Сакалова // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 29–32.

30. Сідарэвіч, А. Народзіны Беларусі / А. Сідарэвіч // Народная воля. – 2003. – 29 ліп. – С. 3.

31. Смалянчук, А.Ф. Польскі грамадска-палітычны рух на беларускіх і літоўскіх землях у 1864 – лютым 1917 г. : аўтарэф. канд. дысертацыі.

32. Соусь, Г. Вы ведаеце Палогу Бадунову? А Ганну Даўгерт? : жанчыны ў нацыянальна-вызваленчым руху Беларусі ў пач. XX ст. / Г. Соусь // Народная воля. – 1997. – 9 снеж. – С. 2.

33. Сташкевіч, М. Перадумовы і працэс стварэння паліт. партый Беларусі (кан. XIX – люты XX г.) / М. Сташкевіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1999. – № 3. – С. 18–23.

34. Сувалова, Е.Н. История общественных движений и политических партий : уч. пособие / Е.Н. Сувалова. – Минск, 2004.

35. Титок, В.А. Рабочее движение на железных дорогах Белоруссии в кон. XIX – нач. XX в. / В.А. Титок // Вопр. истории БССР. Вып. 37. – 1969. – С. 121–141.

36. Тогулева, А.Д. БСГ: праблема ўтварэння і палітычнай дзейнасці : аўтарэф. – Минск, 1996.

37. Цуба, М. Беларускі нацыянальны рух на пач. XX ст. / М. Цуба // Беларускі гістарычны часопіс. – 1996. – № 1. – С. 182–192.

38. Чыкалаў, Р., Чыкалава, У. Лібералізм у XIX – пач. XX ст. / Р. Чыкалаў // У дапамогу педагогу : Гісторыя. – 1998. – № 1. – С. 8–15.

39. Энцыклапедыя гісторыі Беларусі : ў 6 т. – Мінск, 1993, 1994, 1996, 1997.

40. Яцкевіч, І. ППС на Беларусі / І. Яцкевіч // Беларуская мінуўшчына. – 1997. – № 4. – С. 18–22.

Тэма 45. Фарміраванне беларускай нацыі *(2 гадзіны)*

1. Нацыянальная (канфесіянальная і саслоўная) палітыка Расійскага ўрада ў дачыненні да Беларусі ў другой палове XIX ст.
2. Заходнерусізм.
3. Этнічная тэрыторыя беларусаў. Нацыянальны, рэлігійны склад і сацыяльна-класавая структура насельніцтва.
4. Фарміраванне агульных нацыянальных прыкмет.

Паняцці: Беларусазнаўства, Віленская навучальная акруга, Віленская школа жывапісу, газета “Мінскі лісток”, даследчыкі фальклору, дыферэнцыяцыя культуры, жанры жывапісу, “заходнерусізм”, канфесіянізмы, касцёльная скульптура, класіцызм, “лацінка”, музей старажытнасцяў,

Репозиторий БрГУ

“мураўёўка”, “мяжа аседласці”, народная (сялянская) культура, неаготыка, паланізацыя, рамантызм, русіфікацыя, рэалізм, рэформа адукацыі 1864 г., свецкасць культуры, старабеларуская пісьмова-культурная традыцыя, «Этнаграфічны погляд на Віленскую губерню» А. Кіркора.

Персаналіі: Багушэвіч Францішак (1840–1900), Вярыга-Дарэўскі (1816–1884), Ельскі Александр (1834-1916), Ельскі Міхаіл (1831–1904), Насовіч І.І. (1788–1877), Нікіфароўскі М.Я. (1845–1910), Раманаў Е.Р. (1855–1922), Шэйн П.В. (1826–1900).

Абсталяванне:

1. Структура насельніцтва Беларусі і сумежных тэрыторый у канцы XIX ст. (1897г.);
2. Канфесійная структура насельніцтва Беларусі (1897г.);
3. Межы рассялення беларусаў. Беларускія гаворкі пачатку XXст. – Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 16–18.

Крыніцы: Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времен до 1917 г. – Минск : БГУ, 1977. – С. 422–440.

Літаратура:

1. Бендин, А.Ю., Граф, М.Н. Муравьёв Виленский и национальное пробуждение белорусского народа в 60-е годы XIX ст. IX Международные Кирилло-Мефодиевские чтения : материалы чтений (Минск, 23–25 мая 2003 г.) : в 2 ч. / отв. ред. и сост. А.Ю. Бендин. – Минск, 2004. – Ч. 1. – С. 168–193.
2. Гарун, А. З цяжкім возам на гнілой грэблі : [развіццё нац. свядомасці беларусаў] / А. Гарун // Літаратура і мастацтва. – 1991. – 8 ліст. – С. 16.
3. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пач. XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005.– 519 с.
5. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.
6. Каханоўскі, А.Г. Дваранства Беларусі ў др. палове XIX ст. : склад і сацыяльнае аблічча / А.Г. Каханоўскі // Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў РБ. – Мінск, 1994. – С. 103–108.

Репозиторий БрГУ

7. Комзолова, А.А. Политика самодержавия в Северо-Западном крае в 1860–1870-х гг.: система М.Н. Муравьёва и её дальнейшая судьба / А.А. Комзолова // Отечественная история. – 2004. – № 4. – С. 76.

8. Латышонак, А. Народзіны беларускай нацыянальнай ідэі / А. Латышонак // Спадчына. – 1992. – № 1. – С. 9–14.

9. Радзік, Р. Прычыны слабасці нацыятворчага працэсу беларусаў у XIX–XX ст. / Р. Радзік // Беларускі гістарычны агляд. – 1995. – Т. 2, – сш. 2. – С. 195–229.

10. Свиб, А.Ф. Государственно-правовой статус Беларуси в составе России в пореформенный период (1861–1900) / А.Ф. Свиб. – Минск, 2004.

11. Церашковіч, П.У. Этнаканфесіянальная палітыка расейскай адміністрацыі ў фарміраванні беларускай свядомасці ў другой палове XIX – пачатку XX ст. / П.У. Церашковіч // Наш радавод. – кн. 4. Ч. 3. – Гродна , 1992.

12. Чаквин, И.В., Терешкович, П.В. Из истории становления национального самосознания белорусов (XIV – начало XX в.) / И.В. Чаквин [и др.] // Советская этнография. – 1990. – № 6.

<u>Тэма 46.</u> Рэвалюцыя 1905–1907 гг. у Беларусі. Трэцячэрвеньскі рэжым. *(2 гадзіны)*

1. Абвастрэнне сацыяльна-палітычных супярэчнасцей і нацыянальнага пытання напярэдадні першай рускай рэвалюцыі.
2. Асноўныя падзеі рэвалюцыі 1905–1907 гг. на тэрыторыі Беларусі. Грамадска-палітычнае жыццё.
3. Беларускі нацыянальны рух у перыяд рэвалюцыі.
4. Трэцячэрвеньская палітычная сістэма. Выбары ў III і IV Дзяржаўную Думу. Склад і пазіцыі ў Думе дэпутатаў ад Беларусі.
5. Увядзенне земстваў у заходніх губернях.

Паняцці: Акцябрысты, бальшавізм, безпартыйныя каардынацыйныя камітэты, Беларуская сацыялістычная грамада (БСГ), выбарчыя правы, дэмакратычныя свабоды, Дзяржаўная Дума, “зубатаўшчына”, зямельная рэформа, Іскра, кадэты, “курлоўскі расстрэл”, лакаут, Маніфест аб свабодах, меншавізм, Наша доля, Наша ніва, пагромы, пераварот, прафсаюзы, сіянізм, Усерасійская кастрычніцкая стачка, “чорныя сотні”, чэрвеньскі дзяржаўны эканамізм.

Персаналіі: Брэшка-Брэшкоўская К.К., Гершуні Р.А., Грушынскі А.У. (1887–1920), Іваноўскі Вацлаў (1880–1943), Курлаў П.Р., Ластоўскі Вацлаў (1883–1938), Пуліхаў І.П., Роп Э., Сталыпін П., Уладзіміраў М.К.

Абсталяванне:

Рэпазіторый БрДУ

1. Сталыпінскія рэформы ў Беларусі. – Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.). Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 20–21.

2. Беларусь у другой палове XIX – пачатку XX стст. Карта.

Крыніцы: 1. Революционное движение в Белоруссии. 1905–1907 г.: документы и материалы. – Минск : АН БССР, 1985. – 746 с.

2. Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времен до 1917 г. – Минск : БГУ, 1977. – С. 342–395.

Літаратура:

1. Вусько, В.М. Аграрнае пытанне ў эканамічнай думцы Беларусі ў перыяд рэвалюцыі 1905–1907 гг. / В.М. Вусько // Весці АН БССР. Сер. грам. навук. – 1989. – № 1. – С. 111–118.
2. Галубовіч, В. Складаны шлях да незалежнасці: З гісторыі беларускага рэвалюцыйнага руху (1902–1918 гг.) / В. Галубовіч // Навіны Беларускай акадэміі. – 1990. – 2 ліст. – С. 5.
3. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.
4. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пач. XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005.– 519 с.
5. Дакументы БСГ часоў рэвалюцыі 1905–1907 гг. // Спадчына. – 1991. – № 3. – С. 36–43.
6. Забаўскі, М.М. Палітычныя пазіцыі дэпутатаў ад Беларусі ў II Расійскай Дзяржаўнай думе / М.М. Забаўскі // Весці НАН Беларусі. Сер. гум. навук. – 2000. – № 1. – С. 68–75.
7. Забаўскі, М.М. Палітычныя пазіцыі дэпутатаў ад беларускіх губерняў у IV Дзярж. думе Расіі / М.М. Забаўскі // Весці НАН Беларусі. Сер. гум. навук. – 1998. – № 3. – С. 74–80.
8. Запруднік, Я. Справа аўтаноміі Беларусі ў I думе і “Наша ніва” / Я. Запруднік // З гісторыяй на “Вы”. – Мінск, 1994. – С. 314–332.
9. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.
10. Ігнаценка, А. Беларусь у гады рэвалюцыі 1905–1907 гг. / А. Ігнаценка // Народная асвета. – 1965. – № 1. – С. 53–58.
11. Карпачоў, А.М. Рэвалюцыйны рух салдат у Беларусі ў перыяд рэвалюцыі 1905–1907 гг. / А.М. Карпачоў // Весці АН БССР. Сер. грам. навук. – 1956. – № 1. – С. 52–73.

Репозиторий БрГУ

12. Луцкевіч, А. За дваццаць пяць гадоў (1903–1928): Успаміны аб працы першых беларускіх палітычных арганізацый (Беларуская рэвалюцыйная грамада, БСГ) / А. Луцкевіч. – Вільна , 1928.

13. Раманоўскі, І.Ф., Жаркоў, М.Г. Барацьба народных мас Беларусі супраць самадзяржаўя ў рэвалюцыі 1905–1907 гг. / І.Ф. Раманоўскі // Веснік БДУ. Сер. 3. Гісторыя. – 1995. – № 2. – С. 6–10.

Тэма 47. Сацыяльна-эканамічнае развіццё Беларусі ў пачатку XX ст. *(2 гадзіны)*

1. Эканоміка Беларусі ў пачатку XX ст.
2. Сталыпінская аграрная рэформа: прычыны, мэты, яе рэалізацыя ў Беларусі.
3. Вынікі і значэнне аграрнай рэформы.

Паняцці: Аграрнае пытанне, акцыяніраванне, вядучыя галіны вытворчасці, дэпрэсія, закон аб страхаванні рабочых, замежныя інвестыцыі, земская рэформа, манапалістычныя аб'яднанні, "Наша ніва", сельскагаспадарчая кааперацыя, Сталыпінская рэформа, сусветны эканамічны крызіс, Сялянскі пазямельны банк, хутарская форма гаспадарання, цэнзавая прамысловасць, эканамічны ўздым, эміграцыя.

Персаналіі: Сталыпін Пётр (1862–1911).

Абсталяванне: Рэвалюцыя 1905–1907 гг. у Беларусі. – Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 15.

Крыніцы: Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времен до 1917 г. – Минск : БГУ, 1977. – С. 324–341.

Літаратура:

1. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай імперыі (канец ХУШ – пач. XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005.– 519 с.

2. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст. : у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

3. Дзелянкоўскі, М. Зямля і воля / М. Дзелянкоўскі // Беларуская мінуўшчына. – 1993. – № 2. – С. 34–38.

4. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

5. Кіштымаў, А. Эканамічнае жыццё Беларусі ў першай пал. XX ст. / А. Кіштымаў // Настаўніцкая газета. – 1996. – 13 ліп. – С. 5.

Репозиторий БрГУ

6. Панюціч, В.П. Аб развіцціі капіталізму ў сельскай гаспадарцы Беларусі ў пач. ХХ ст. (1900–1914 гг.) / В.П. Панюціч // Весці АН БССР. – Сер. грамад. навук. – 1964. – № 3. – С. 75–83.

7. Скуратович, К. Забытый ренессанс : экономика Беларуси в начале прошлого века / К. Скуратович // Белорусский рынок. – 2004. – 19–25 янв. – С. 2.

Тэма 48. Беларусь у гады Першай Сусветнай вайны *(2 гадзіны)*

1. Пачатак вайны. Акупацыя немцамі Заходняй Беларусі.
2. Адносіны да вайны палітычных партый. Беларускі нацыянальны рух.
3. Мілітарызацыя прамысловасці і транспарту. Ваенныя павіннасці насельніцтва.
4. Заняпад сельскай гаспадаркі.
5. Рабочы, сялянскі і салдацкі рух.
6. Эвакуацыя, бежанства. Змены ў складзе насельніцтва.

Паняцці: Акупацыя, Антанта, Баранавіцкая наступальная аперацыя, Беларускае таварыства дапамогі пацярпелым ад вайны, Беларускі народны камітэт, ваенна-палітычны саюз, газета “Гоман”, дэзертырства, “Дзянніца”, люмпенізацыя, мабілізацыя, Нарачанская наступальная аперацыя, “Наша ніва”, Свянцянскі прарыў нямецкай арміі, Стаўка, «сухі» закон, Траісты саюз.

Персаналіі: Аляксееў М.В. (1857–1918), Гурка В.І., Эверт А.Е.

Абсталяванне:

1. Беларусь у перыяд Першай сусветнай вайны. Карта.
2. Першая сусветная вайна на беларускіх землях (1914–1917 гг.). – Гісторыя Беларусі (XIX ст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 23.
3. Першая сусветная вайна 1914–1918 гг. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен : дадат. да 6 т. “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі” – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 95–100.

Крыніцы: Хрестоматія по історіі Белоруссіі с древнейшіх времен до 1917 года. – Мінск : БГУ, 1977. – С. 410–422.

Літаратура:

1. Біч, М.В. Беларусы : Першая сусветная вайна / М.В. Біч // Наша слова. – 1994. – № 27 (ліп.). – С. 4.

2. Гісторыя Беларусі ад старажытных часоў да пачатку XXI ст.: у пытаннях і адказах / В. Голубеў [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2003 – 297 с.

3. Гісторыя Беларусі : у 6 т. / рэдкал.: М. Касцюк (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Экаперспектыва, 2000–2005. – Т. 4 : Беларусь у складзе Расійскай

Рэпазіторый БрДУ

імперыі (канец XУШ – пач. XX ст.) / М. Біч [і інш.] ; рэд. тома В. Яноўская, С. Рудовіч. – 2005.– 519 с.

4. История Белоруссии / редкол.: В.М. Лебедева (отв. ред.) М.В. Довнар-Запольский [и др.]. – 2 изд. – Минск : Беларусь, 2005. – 679 с.

5. Кароль, А. Напаўзабытая вайна: Рэха Першай сусветнай / А. Кароль // Голас Радзімы. – 1989. – 17 жніўня. – С. 4.

6. Кісялёў, Д. Мінская ваенная акруга ў гады Першай сусветнай вайны / Д. Кісялёў // Беларускі гістарычны часопіс. – 2006. – № 2. – С. 18–22.

7. Лапановіч, С. Першая сусветная вайна і бежанства як дзяржаўная праблема / С. Лапановіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 2005. – № 10. – С. 6–12.

8. Лахманенка, Л. Трагічнае лета 1915 г. / Л. Лахманенка // Звязда. – 2001. – 18 мая. – С. 11.

9. Пракаповіч, У. Сляды Першай сусветнай / У. Пракаповіч // Беларуская мінуўшчына. – 1996. – № 2. – С. 73.

10. Улашчык, М. Бежанства / М. Улашчык // Спадчына. – 2001. – № 3. – С. 211–218.

<u>Тэма 49.</u> Беларусь падчас Лютаўскай рэвалюцыі 1917 г. *(2 гадзіны)*

1. Падзенне самаўладдзя ў Расіі. Асноўныя падзеі лютага 1917 г. на Беларусі.
2. Грамадска-палітычны рух у лютым-верасні 1917 г.
3. Уздым беларускага нацыянальнага руху.

Паняцці: Беларуская сацыял-дэмакратычная рабочая партыя, Беларускі нацыянальны камітэт, Заходняя вобласць, I з’езд беларускіх нацыянальных арганізацый, II з’езд беларускіх нацыянальных арганізацый, карнілаўскі мяцеж, Лютаўская буржуазна-дэмакратычная рэвалюцыя, Петраградскі Савет рабочых і салдацкіх дэпутатаў, “сепаратызм”, Устаноўчы сход, Цэнтральная ваенная беларуская рада, Цэнтральная рада беларускіх арганізацый, Часовы урад.

Персаналіі: Кнорын В.Г. (1890–1938), Лесік Язеп (1884–1940), Мяснікоў А.Ф., Позерн Б. Скірмунт Раман, Смоліч Аркадзь (1891–1938), Фрунзе М.В. (1885–1925).

Абсталяванне: 1. Беларусь у перыяд Першай сусветнай вайны. Карта.

2. Лютаўская рэвалюцыя 1917г. у Беларусі. – Гісторыя Беларусі (XIXст. – 1917 г.) Атлас. Белкартаграфія, 2007. – С. 23.

Репозиторий БрГУ

Крыніцы: Хрестоматия по истории Белоруссии с древнейших времен до 1917 года. – Минск : БГУ, 1977. – С. 410–432.

Літаратура:

1. Гісторыя Беларусі : падручнік у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

2. Игнатенко, И. Февраль 1917 г.: объективная реальность / И. Игнатенко // Советская Беларусь. – 1991. – 27 февраля.

3. Круталевич, В.А. История Беларуси: становление национальной державности (1917–1922) / В.А. Круталевич. – 2. изд. – Минск : Право и экономика, 2003. – 592 с.

4. Круталевіч, В.А. Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945) / В.А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск : Беларуская навука, 1998. – 238 с.

5. Ладысеў, У.Ф. На пераломе эпох: станаўленне беларускай дзяржаўнасці (1917–1920 гг.) / У.Ф. Ладысеў, П.І. Брыгадзін. – Мінск : БДУ, 1999. – 128 с.

6. Пратакол з'езду беларускіх нац. арганізацый у Мінску 25–27 сакавіка 1917 г. // Літаратура і мастацтва. – 1990. – 14 снежня. – С. 13.

Тэма 50. Станаўленне беларускай дзяржаўнасці *(2 гадзіны)*

1. Усталяванне Савецкай улады на Беларусі.Абылвыканкамзах.
2. Падрыхтоўка і правядзенне Першага Усебеларускага з'езда.
3. Германская акупацыя. Абвяшчэнне БНР і дзейнасць яе урадавых структур.
4. Беларускі нацыянальны камісарыят (Белнацкам) і яго дзейнасць. Стварэнне ССРБ і ЛітБела.
5. Польска-савецкая вайна і Беларусь. Рыжскі мірны дагавор.
6. Другое абвяшчэнне ССРБ.

Паняцці: “Абласнікі”, Аблвыкамзах, Беларуская гандлевая палата, Беларуская камуністычная арганізацыя, Беларускі абласны камітэт, Беларускія секцыі РКП(б), Белнацкам, Брэсцкі мір, Ваенна-рэвалюцыйны камітэт, “ваенны камунізм”, Выканаўчы камітэт Рады Усебеларускага з'езда, Вялікая беларуская рада, губсаўнаргас, Другая Устаўная грамата, Дэкрэта аб зямлі, Заходняя вобласць, I з’езд Саветаў Беларусі, Камітэт выратавання рэвалюцыі, камуны, ЛітБелССР, Найвышэйшая Рада БНР, Народны сакратарыят Беларусі, нацыяналізацыя, VI Паўночна-Заходняя абластная канферэнцыя РКП(б), Першая Устаўная грамата, 1-ы польскі корпус Ю.Р. Доўбар-Мусніцкага, працоўная павіннасць, Рада БНР, “радаўцы”, Рыжскі мірны дагавор, саўгасы, СНК Заходняй вобласці і фронту, Трэцяя Устаўная грамата, II Усебеларускі з’езд Саветаў,

Репозиторий БрГУ

Усебеларускі кангрэс, Усебеларускі Савет сялянскіх, рабочых і салдацкіх дэпутатаў, харчовая развёрстка, хлебная манаполія, Цэнтральнае бюро беларускіх камуністычных арганізацый, Часовы рэвалюцыйны рабоча-сялянскі ўрад Беларусі.

Персаналіі: Аляксандр III, Алексюк П.П. (1892–1938), Алібегаў І.Я. (1886-1941), Бадунова П.А. (1885–1938), Бонч-Асмалоўскі А.В. (1857–1930), Булак-Булаховіч С.Н. (1883–1939), Варонка І.Я. (1891–1952), Грыб Ф.Ф. (1895–1938), Грынявіцкі І.І. (1856–1881), Жылуновіч Д.Ф. (1870–1937), Іваноўскі Вацлаў (1880–1943), Ісаеў Р.П. (1857–1886), Кавалік С.П., Ландар К.І. (1883–1937), Ластоўскі В.Ю. (1883–1938), Луцкевіч Іван (1881–1919) і Антон (1884–1946?), Скірмунт Раман (1879–1939), Судзілоўскі М.К. (1850–1930).

Абсталяванне:

1. Беларусь у 1919–1939 гг. Фарміраванне тэрытoрыі. Карта.
2. Беларусь у 1918–1920 гг. – Атлас гісторыі Беларусі адстаражытнасці да нашых дзен: Дадат. да 6-томнай “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі” – Мінск : БелЭн, 2004. – С.101–105.
3. Усталяванне савецкай улады у Беларусі. Лістапад 1917 – люты 1918.; Савецкая сацыялістычная рэспубліка Беларусі і Літбел. 1 студзеня 1919 – ліпень 1920 гг. – Нацыянальны атлас Беларусі, 2002. С. 278.

Крыніцы: 1. Хрестоматия по истории БССР (1917–1983 г.) – Минск : Университетское, 1984. – С. 33–80.

2. По воле народа : из истории образования БСС и создания КПБ : документы и материалы. – Минск : Беларусь, 1988. – С. 15–24, 37–39, 43, 47–48, 56–61, 69–70, 73–76, 83–133.

Літаратура:

1. Асіноўскі, С. Беларусь у акупацыйных планах кайзераўскай Германіі / С. Асіноўскі // Архивы и делопроизводство. – 2000. – № 4. – С. 105–113.
2. Багдановіч, А.Г. Праблема нацыянальнай дзяржаўнасці ў грамадска-палітычным руху Беларусі (сакавік 1917 – студзень 1919) / А.Г. Багдановіч. – Мінск, 1995.
3. Багдановіч, А.П. Ідэя дзяржаўнасці / А.П. Багдановіч / Гіст. навука і гіст. адукацыя РБ. – Ч. 2. – Мінск, 1995.
4. Біч, М. У якіх межах былі абвешчаны БНР і БССР? / М. Біч // Народная воля. – 1004. – 4 лютага. – С. 3.

Репозиторий БрГУ

5. Гісторыя Беларусі : падруч. у 2 ч. / рэдкал.: Я.К. Новік (гал. рэд.) [і інш.]. – Мінск : Выш. школа, 2003. – Ч. 2 : Люты 1917 г. – 2002 г. / Я.К. Новік [і інш.]. – 1998. – 472 с.

6. Ігнаценка, І. Кастрычніцкая рэвалюцыя на Беларусі / І. Ігнаценка // Беларускі гістарычны часопіс. – 1997. – № 4. – С. 25–33.

7. Кіраўнікі вышэйшых органаў савецкай улады на Беларусі (1917–2000 гг.) // Беларускі гістарычны часопіс. – 2000. – № 1, 2. – С. 77–78.

8. Круталевич, В.А. История Беларуси : становление национальной державности (1917–1922) / В.А. Круталевич. – 2 изд. – Минск : Право и эканомика, 2003. – 592 с.

9. Круталевич, В.А. Рождение Белорусской Советской республики (Провозглашение республики. Развертывание национально–государственного строительства. Ноябрь 1918 г. – февраль 1919 г.) / В.А. Круталевич ; под ред. А.Ф. Хацкевича, И.А. Юхо. – Минск : Наука и техника, 1979 г. – 336 с.

10. Круталевіч, В.А . Гісторыя дзяржавы і права Беларусі (1917–1945) / В.А. Круталевіч, І. А. Юхо. – Мінск : Бел. навука, 1998. – 238 с.

11. Ладысеў, У.Ф. На пераломе эпох : станаўленне беларускай дзяржаўнасці (1917–1920 гг.) / У.Ф. Ладысеў, П. І. Брыгадзін. – Мінск : БДУ, 1999. – 128 с.

<u>Тэма 51.</u> Сацыяльна-эканамічныя пераўтварэнні ў 20–30-я гг. ХХ ст.
(2 гадзіны)

1. Умовы пераходу ад вайны да міру. Палітыка “ваеннага камунізму”.
2. НЭП і яго асаблівасці на Беларусі, вынікі і ўрокі.
3. Індустрыялізацыя і асаблівасці яе правядзення на Беларусі.
4. Калектывізацыя: формы і метады правядзення, вынікі.

Паняцці: аб’яднаныя наркаматы, адміністратыўная рэформа 1924 года, “беларусізацыі”, Берлінская канферэнцыя БНР, бюракратызацыя, "ворагі народа", грамадскія фонды спажывання, грашовая рэформа, “закон аб 5 каласках”, закрытыя рабочыя кааператывы, звужванне дэмакратыі, I з’езд Саветаў СССР, Зямельны кодэкс БССР 1925 г., індустрыялізацыя, калгаснае будаўніцтва, калектывізацыя, калектыўныя агароды, Канстытуцыя БССР 1937 г., картачная сістэма, крызісы НЭПа, МТС, «нажніцы цэн», «нацдэмы», НЭП, падатак, падсобная гаспадарка, палітаддзелы пры МТС, палітычныя працэсы, праграма «аптымальнага спалучэння», праграма “вялікага скачка”, “прышчэпаўшчына”, пяцігадовы план развіцця гаспадаркі, раскулачванне, рэжым, рэпрэсіі, саўгасы, "Саюз вызвалення Беларусі", Статут сельскагаспадарчай арцелі, таталітарная сістэма кіравання, таталітарны, трэсты, “тэорыя Вышынскага”, узбуйненні, харчовы, чырвонцы.

Рэпазіторый БрДУ

Персаналіі: Троцкі (Бранштэйн) Л.Д. (1879–1940); Чарвякоў А.Р. (1892–1937).

Абсталяванне: карта Беларусь у 1919–1939 гг. Фарміраванне тэрыторыі.

Крыніцы:

1. Хрестоматия по истории БССР (1917–1983 г.) – Минск : Университетское, 1984. – С. 119–137, 143–155, 162–181.

2. Идеологическая деятельность Компартии Белоруссии : в 2 ч. – Ч. 1. – Минск : Беларусь, 1990. – С. 61–333.

3. Индустриализация Белорусской ССР (1926–1941 г.) : сборник документов и материалов. – Минск : Беларусь, 1975. – С.17–302

Літаратура:

1. Андрэева, Е. Беларусізацыя – святыня народа / Е. Андрэева // Настаўніцкая газета. – 1992. – 12 снеж.

2. Бяспалая, М. Стварэнне калектыўных гаспадарак на Беларусі ў першыя гады НЭПа / М. Бяспалая // Беларус. гіст. час. – 1998. – № 1. – С. 37–40.

3. Гардон, Л.А. Фарсіраваны рывок канца 20-х і 30-х гадоў : гістарычныя карані і вынікі / Л.А. Гардон, Э.В. Клопаў // Старонкі гісторыі савецкага грамадства. Факты, праблемы, людзі. Мінск : Нар. асвета, 1990. – С. 125.

4. Горинов, М.М., Цакунов, С.В. Двадцатые годы : становление и развитие новой экономической политики / М.М. Горинов //История Отечества: люди, идеи, решения: Очерки истории Советского государства. – М. : Изд-во полит. лит., 1991. – С. 118–164.

5. Дубяніцкі, Э. Беларусізацыя 20-х гадоў: якой яна была ? / Э. Дубяніцкі // Чырвоная Змена. – 1991. – 4–10 сак. – С. 10.

6. Елізарава, Г. Эканамічнае раяніраванне і “беларускае пытанне” у першай палове 1920 г. / Г. Елізарава, С. Елізараў // Бел. гіст. часопіс. – 1998. – № 1. – С. 49–53.

7. Жылінскі, Г.В. Ажыццяўленне палітыкі беларусізацыі ў 20-я гады / Г.В. Жылінскі // Адукацыя і выхаванне. – 1996. – № 8. – С. 32–36.

8. Калеснікаў, В. Кіраванне прамысловасцю Беларусі ў 1918–1920 гг. / В. Калеснікаў // Бел. гіст. часопіс. – 1998. – № 2. – С. 53–61.

9. Касцюк, М.П. Беларусы : Жыццё ва ўмовах НЭП / М.П. Касцюк // Наше слова. – 1994. – № 35, 36. – С. 26–29.

10. Костюк, М.П. Коллективизация: как это было / М.П. Костюк // Политический собеседник. –1988. – № 4. – С. 13–15.

Репозиторий БрГУ

11. Мікула, Я.І. НЭП і калгаснае будаўніцтва ў Беларусі ў 1921–1929 гг. / Я.І. Мікула // Вес. акад. навук БССР. – 1990. – № 6. – С. 15–17.

12. Осмоловский, В.П. Индустриализация : некоторые аспекты / В.П. Осмоловский // Советская Белоруссия. – 1989. – 14 мая. – С. 14–16.

13. Сарокін, А. Церні калектывізацыі / А. Сарокін // Полымя. – 1990. – № 2. – С. 21–23.

14. Сушанов, М. Опыт – сын ошибок трудных: село при НЭПе / М. Сушанов // Финансы. Учет. Аудит. – 2000. – № 5. – С. 21–23.

15. Ходзін, С. Асаблівасці НЭП на Беларусі / С. Ходзін // Гісторыя. Праблемы выкладання. –1997. – № 1. – С. 29–36.

16. Шыбека, З. Ці былі кулакі на Беларусі ? / З. Шыбека // Літаратура і мастацтва. – 1991. – 22 сак. – С. 19–23.

17. Эканамічная гісторыя Беларусі : курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.]; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

Тэма 52. Грамадска-палітычнае і культурнае жыццё БССР у 20–30-я гг. ХХ ст. *(2 гадзіны)*

1. Нацыянальна-дзяржаўнае будаўніцтва ў 1921–1927 гг.
2. Нацыянальная палітыка беларусізацыі: сутнасць, мэты і задачы, вынікі.
3. Культурнае будаўніцтва ў 20–30-я гг. ХХ ст.
4. Палітычныя рэпрэсіі на Беларусі ў 20–30-я гг. ХХ ст.

Паняцці: аб'яднаныя наркаматы; адміністратыўная рэформа 1924 года, "беларусізацыя", Берлінская канферэнцыя БНР, І з'езд Саветаў СССР; узбуйненні, Зямельны кодэкс БССР 1925 г.

Персаналіі: Алексюк П.П. (1892–1938), Алібегаў І.Я. (1886–1941), Бадунова П.А. (1885–1938), Варонка І.Я. (1891–1952), Грыб Ф.Ф. (1895–1938), Жылуновіч Д.Ф. (1887–1937), Ландар К.І. (1883–1937),

Абсталяванне:

1. Узбуйненне Беларускай ССР. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен : дадат. да 6 т. "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 107.
2. Сацыялістычная савецкая рэспубліка Беларусі – БССР. Чэрвень 1920 – сакавік 1921. – Нацыянальны атлас Беларусі, 2002. – С. 278

Крыніцы:

1. Хрестоматия по истории БССР (1917–1983 г.). – Минск : Университетское, 1984. – С. 137–143, 155–162.

Репозиторий БрГУ

2. Идеологическая деятельность Компартии Белоруссии : в. 2 ч. – Ч. 1. – Минск : Беларусь, 1990. – С. 61–333.

Літаратура:

1. Волкогонов, Д.А. Секретный доклад о Сталине / Д.А. Волкогонов // Новое время. – 1989. – № 16. – С. 23–25.

2. Дубяніцкі, Э. Беларусізацыя 20–х гадоў: якой яна была ? / Э. Дубяніцкі // Чырвоная Змена. – 1991. – 4–10 сак. – С. 10.

3. Жылінскі, Г.В. Ажыццяўленне палітыкі беларусізацыі ў 20-я гады / Г.В. Жылінскі // Адукацыя і выхаванне. – 1996. – № 8. – С. 32–36.

4. Козлов, А. Сталин : о чем умалчивали бригады / А. Козлов // Политическое образование. – 1988. – №16. – С. 19–21.

5. Платонаў, Р. Асноўнае пытнне беларусізацыі – пытанне аб роднай мове / Р. Платонаў // Літаратура і мастацтва. – 2000. – 18 лют.

6. Платонаў, Р. Як пачалася беларусізацыя / Р. Платонаў // Роднае слова. – 2000. – №4.

7. Спрынчан, А. Гады двадцатыя: беларусізацыя / А. Спрынчан // Маладосць. – 1991. – №2. – С. 125–129.

8. Трушков, В. Культ личности: размышления об истоках / В. Трушков // Диалог. – 1999. – № 12. – С. 25–27.

<u>Тэма 53.</u> Заходняя Беларусь у складзе Польскай дзяржавы (1921–1939 гг.) *(2 гадзіны)*

1. Палітыка польскіх улад у дачыненні да заходнебеларускіх тэрыторый.
2. Сацыяльна-эканамічнае становішча Заходняй Беларусі.
3. Нацыянальна-вызваленчы рух у Заходняй Беларусі. Дзейнасць палітычных партый і арганізацый.
4. Уз'яднанне Заходняй Беларусі з БССР.

Паняцці: Ардынарыі, асаднае становішча, асаднікі, "Белапольшча", Беларуская рэвалюцыйная арганізацыя, Беларуская сялянска-рабочая грамада, Беларускі інстытут гаспадаркі і культуры, Беларускія хрысціянскія дэмакраты, беларускія эсэры, беспрацоўе, Віленскі беларускі гісторыка-этнаграфічны музей, грамадскія работы, злоты, камасацыя, КПЗБ, КСМЗБ, парцэлі, рэжым санацыі, сервітуты, сусветны эканамічны

Рэпазіторый БрГУ

крызіс 1929-1933 гг., Таварыства беларускай школы, «Усходнія крэсы», фінансавая стабілізацыя.

Персаналіі: Астроўскі Р.К. (1887–1976), Ваўпшасаў С.А. (1899–1976), Гадлеўскі В. (1898–1942?), Гаўрылік Я.Е. (1893–1937), Корж В.З. (1899–1967), Луцкевіч А.І. (1884–?), Пазняк Я. (1887 – пасля 1939), Пілсудскі Ю. (1867–1935), Прытыцкі С.В. (1913–1971), Рак–Міхайлоўскі С.А. (1885–1938), Тарашкевіч Б.А. (1892–1938), Харужая В.З. (1903–1942).

Абсталяванне:

1. Заходняя Беларусь. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен: Дадат. да 6-томнай "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 107.
2. Заходняя Беларусь 1921–1930 гг.; Заходняя Беларусь 1931–1939 гг. – Нацыянальны атлас Беларусі, 2002. – С. 278

Крыніцы: Хрестоматия по истории БССР (1917–1983 г.). – Минск : Университетское, 1984. – С. 222–263.

Літаратура:

1. Варанеў, В. Становішча жыхароў Заходняй Беларусі у час Польскай акупацыі / В. Варанеў // Голас часу. – 1992. – № 21. – С. 21–25.
2. Грышкевіч, В. Ці існуе крызіс беларускага руху? (Заходняя Беларусь 20–30-я гг.) / В. Грышкевіч // Спадчына. – 1995. – № 1. – С. 28–31.
3. Загідулін, А.Н. Нацыянальная палітыка ў адносінах да беларусаў у ІІ Рэчы Паспалітай (1921–1939) / А.Н. Загідулін // Бел. гіст. час. – 2004. – № 10. – С. 31–38.
4. Кухарев, Б.Е. Сельское хозяйство Западной Белоруссии (1919–1939 г.) / Б.Е. Кухарев. – Минск : Выш. школа, 1975. – 157 с.
5. Мезга, М. Мяжа канфрантацыі (Беларусь у складзе Польшчы 1921–1939) / М. Мезга // Беларуская мінуўшчына. – 1996. – № 2. – С. 19–31.
6. Свірыд, А. Палітыка Рэчы Паспалітай у адносінах да ўніі на тэрыторыі Заходняй Беларусі (1921–1939) / А. Свірыд // Беларускі гістарычны часопіс. – 2000. – № 5. – С. 53–59.
7. Сорокин, А.А. Аграрный вопрос в Западной Белоруссии (1920–1939 г.) / А.А. Сорокин. – Минск : Наука и техника, 1968. – 138 с.

Тэма 54. Абарончыя баі на тэрыторыі Беларусі летам 1941 года *(2 гадзіны)*

1. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны.
2. Прыгранічныя баі.

Рэпазіторый БрГУ

3. Гераічная абарона Брэста, Брэсцкай крэпасці, Мінска, Віцебска, Магілёва, Гомеля і іншых гарадоў Беларусі.

Паняцці: Дагавор аб ненападзе з Германіяй, Дагавор СССР і Германіі аб сяброўстве і мяжы, другая сусветная вайна, група армій "Цэнтр", Заходні фронт, "лініі Керзана", мабілізацыя эканомікі, народны сход, план "Барбароса", сакрэтныя пратаколы, Цэнтральная эвакуацыйная камісія пры СНК БССР, эвакуацыя.

Персаналіі: Баграмян Іван Хрыстафоравіч (1897–1982), Жукаў Георгій Канстанцінавіч (1896–1974), Захараў Георгій Федаравіч (1897–1957), Паўлаў Дзмітрый Рыгоравіч (1897–1941), Ракасоўскі Канстанцін Канстанцінавіч (1896–1968), Сталін Іосіф Вісарыёнавіч (сапраўднае прозвішча – Джугашвілі; 1879–1953), Цімашэнка Сямён Канстанцінавіч (1895–1970), Чарняхоўскі Іван Данілавіч (1906–1945).

Абсталяванне:

1. Вялікая Айчынная вайна 1941–1945 гг. – Атлас гісторыі Беларусі Ад старажытнасці да нашых дзен: Дадат. да 6-томнай "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" – Мінск : БелЭн, 2004. – С.121–148.
2. Камуністычнае падполле і партызанскі рух у Беларусі ў 1941–1944 гг. Карта.
3. Асвабаджэнне Беларусі. Карта
4. Вялікая Айчынная вайна. Баявыя дзеянні на тэрыторыі Беларусі. 22 чэрвеня – жнівень 1941. – Нацыянальны атлас Беларусі, 2002. – С. 282–283.

Крыніцы

1. Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945г. : Энцыклапедыя. – Мінск : БелСЭ, 1990. – С. 62–63, 95–98, 126–127, 175–176, 315–317, 346–347, 500–501.
2. Мы за цаной не пастаялі? : Дакументы 1941–1942 г. // ЛіМ. – 1997. – 17 сак. – С. 6, 12.
3. Хрестоматия по истории БССР. – Минск : Университетское, 1984. – С. 264–272, 272–281.

Літаратура:

1. Баграмян, И. Так шли к Победе / И. Баграмян. – М. : Воениздат, 1977. – 170 с.
2. Беларусь напярэдадні і ў гады Вялікай Айчыннай вайны : вуч. дапаможнік / А.А. Каваленя [і інш.]. – Мінск, 2005.

Репозиторий БрГУ

3. Беларусь у Вялікай Айчыннай вайне: 1941–1945. Энцыклапедыя. – Мінск, 1990.

4. Бяспанскі, С.І. Наступальныя аперацыі Чырвонай Арміі ў Беларусі (восень 1943 – вясна 1944) / С.І. Бяспанскі // Бел. гіст. час. – 2004. – № 1. – С. 24–28.

5. Котов, А.И. Беларусь в период Второй мировой и Великой Отечественной Войны (1939–1945 гг.) : хронологический справочник / А.И. Котов. – Минск, 2004.

6. Літвін, А.М. Лепельская аперацыя 1943 г. / А.М. Літвін // Бел. гіст. час. – 2004. – № 2. – С. 12–21.

7. Лыч, Л. З нацыянальнага жыцця Беларусі (верасень 1943 – май 1945 гадоў) / Л. Лыч // Полымя. – 1994. – № 8. – С. 198–214.

8. Освобождение Белоруссии : сборник воспоминаний / М. Самсонов [и др] ; под общ. ред. М. Самсонова. – М. : Наука, 1974. – 215 с.

9. Рудзянкова, С.С. Помстаю зямля гарэла і 3 ліпеня – Дзень вызвалення Беларусі / С.С. Рудзянкова // Народная асвета. – 1989. – № 7. – С. 13–18.

10. Тимохович, И.В. Битва за Белоруссию. 1941–1944 / И.В. Тимохович. – Минск : Беларусь, 1994. – 120 с.

<u>Тэма 55.</u> Нямецка-фашысцкая акупацыя Беларусі. Падпольны і партызанскі рух на Беларусі *(2 гадзіны)*

1. Германскія планы каланізацыі Беларусі, сутнасць, ацэнка. Эканамічнае і аграрная палітыка акупантаў і яе рэалізацыя.
2. Злачынствы нямецка-фашысцкіх акупантаў у Беларусі.
3. Стварэнне партызанскіх і падпольных арганізацый на часова акупаванай тэрыторыі Беларусі.
4. Баявыя і масава-палітычная дзейнасць партызан і падпольшчыкаў.

Паняцці: Абшчынная гаспадарка, Армія Краёва, Беларуская народная самапомач, Беларуская Цэнтральная Рада, “Вольны корпус самаахoвы”, “вугальныя міны”, “вялікая зямля”, генеральная акруга “Беларусь”, калабарацыя, “Камітэт барацьбы з нямецкімі акупантамі”, наступальная аперацыя “Багратыён”, “новы парадак”, падполле, партызанская зона, партызанскі рух, партызанскія атрады, план “Бура”, план “Ост”, “рэйкавая вайна”, рэйхскаміссарыят “Остланд”, Саюз беларускай моладзі.

Персаналіі: Бумажкоў Ціхан Піменавіч (1909–1941), Корж Васіль Захаравіч (партызанскі псеўданім – Камароў; 1899–1967), Мазураў Кірыла Трафімавіч (1914–1989); Панамарэнка Панцеляймон Кандратавіч (1902–1984), Харужая Вера Захараўна (1903–1942).

Репозиторий БрГУ

Абсталяванне:

1. Вялікая Айчынная вайна 1941–1945 гг. – Атлас гісторыі Беларусі Ад старажытнасці да нашых дзен: дадат. да 6 т. “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі”. – Минск : БелЭн, 2004. – С.121–148.

2. Камуністычнае падполле і партызанскі рух у Беларусі ў 1941–1944 гг. Карта.

3. Асвабаджэнне Беларусі. Карта

4. Вялікая Айчынная вайна. Баявыя дзеянні на тэрыторыі Беларусі. 22 чэрвеня – жнівень 1941. – Нацыянальны атлас Беларусі, 2002. – С. 282–283.

Крыніцы:

1. Беларусь у гады Вялікай Айчыннай вайны 1941–1945г. : Энцыклапедыя. – Мінск : БелСЭ, 1990. – С. 62–63, 95–98, 126–127, 175–176, 315–317, 346–347, 500–501.

2. Мы за цаной не пастаялі? : Дакументы 1941–1942 г. // ЛіМ. – 1997. – 17 сак. – С. 6, 12.

3. Хрестоматия по истории БССР. – Минск : Университетское, 1984. – с. 264–272, 272–281.

4. Белорусские остарбайтеры. Угон населения Беларуси на принудительные работы в Германию : документы и материалы в двух книгах. – Минск , 1996.

Літаратура:

1. Баграмян, И. Так шли к Победе / И. Баграмян. – М. : Воениздат, 1977. – 170 с.

2. Бараноўскі, Л. Чалавек-самародак : пра В.З.Каржа / Л. Бараноўскі // Звязда. – 1999. – 13 студз.

3. Віцьбіч, Ю. Партызанская барацьба на Беларусі / Ю. Віцьбіч // Спадчына. –1998. – № 1. – С. 127–146.

4. Ермаловіч, В. З архіваў партызанскага руху : «Докладная записка В.З. Коржа» / В. Ермаловіч // Беларускі гістарычны часопіс. – 1994. – № 2. – С. 13–20.

5. Кавалёў, І.К. Мінскія падпольшчыкі / І.К. Кавалёў // Звязда. – 1990. – 9 мая.

6. Калинин, П. Партизанская республика / П. Калинин. – Минск : Беларусь, 1973. – 158 с.

7. Кнатько, Г. Новые материалы Минского подполья / Г. Кнатько, С. Крапивин // Советская Белоруссия. – 1990.– 8 мая. – С. 4–5.

8. Котов, А.И. Беларусь в период Второй мировой и Великой Отечественной войны (1939–1945 гг.) : хронологический справочник / А.И. Котов. – Минск, 2004.

Репозиторий БрГУ

9. Кралко, Я. Патрыятычнае падполле ў Панёманскіх вёсках / Я. Кралко // Спадчына. – 1995. – № 2. – С. 8–11.

10. Лемяшонак, У.І. Вызваленне Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў (верасень 1943 – ліпень 1944 гг.) / У.І. Лемяшонак // Бел. гіст. час. – 2004. – № 6. – С. 3–21.

11. Літвін, А. Стварэнне і баявая дзейнасць партызанскіх фарміраванняў на тэрыторыі Беларусі / А. Літвін // Беларусь у гады ВАВ. – Мінск : Вышэйшая школа. – 1999. – С. 90–123.

12. Літвін, А., Мінскае падполле : Факты і міфы аднаго пошуку / А. Літвін, М. Шумейка // Звязда. – 1998. – 4 крас.

13. Новиков, И. Замучены и забыты : неизвестные страницы Минского подполья в годы Отечественной войны / И. Новиков // Рэспубліка. – 1995. – 30 чэрв. – С. 11.

14. Розенблат, Е.С., Еленская, И.Э. Пинские евреи. 1939–1944 гг. – Брест , 1997.

15. Сервагинский, И.Ю. Коллаборационизм на оккупированных территориях Беларуси (июль 1941 – август 1944 г.) / И.Ю. Сервагинский. – Минск , 1999.

16. Сямашка, Я.І. Армія Краёва на Беларусі / Я.І. Сямашка. – Мінск, 1994.

17. Туронак, Ю. Белоруссия во время немецкой оккупации / Ю. Туронак // Неман. – 1991. – № 10. – С. 133–160.

18. Факторович, А.А. Крах аграрной политики немецко-фашистских оккупантов в Белоруссии / А.А. Факторович. – Минск : Наука и техника, 1979. – 200 с.

<u>Тэма 56.</u> Развіццё БССР у сяр. 1940-х – 1950-х гг. *(2 гадзіны)*

1. Аднаўленне і развіццё народнай гаспадаркі БССР у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе.
2. Грамадска-палітычнае жыццё у першае пасляваеннае дзесяцігоддзе. Рэпрэсіі.
3. БССР на міжнароднай арэне ў першае пасляваеннае дзесяцігоддзе.

Паняцці: Дэнамінацыя, калектывізацыя ў Заходняй Беларусі, камерцыйны дзяржаўны гандаль, мэты аднаўлення гаспадаркі, нарміраванае размеркаванне, план развіцця грамадскай жывёлагадоўлі.

Персаналіі: Жукаў Георгій Канстанцінавіч (1896–1974), Мазураў Кірыла Трафімавіч (1914–1989), Панамарэнка Панцеляймон Кандратавіч (1902–1984), Сталін Іосіф Вісарыёнавіч (сапраўднае

Рэпазіторый БрДУ

прозвішча – Джугашвілі; 1879–1953), Кісялёў К.В., Гусараў М.І., Патолічаў М.С., Машэраў П.М., Цанава Л.Ф.

Абсталяванне:

1. Карта БССР 1955–1991 гг.

2. Рэспубліка Беларусь. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен : дадат. да 6 т. "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 152.

Крыніцы:

Хрестоматия по истории БССР. 1917–1983 г. – Минск : Университетское, 1984. – С. 303–349.

Літаратура:

1. БССР на международной арене / К.В. Киселев [и др] ; под общ. ред. К.В. Киселева. – М. : Международные отношения, 1964. – 235 с.

2. Войтович, С.Д. БССР в борьбе за мир и сотрудничество между народами (1945–1965) / С.Д. Войтович. – Минск : Наука и техника, 1968. – 215 с.

3. Войтович, С.Д. БССР на форуме наций / С.Д. Войтович. – Минск : Выс. школа, 1978. – 190 с.

4. Волков, И.М. Деревня СССР в 1945–1953 гг. в новейших исследованиях историков (конец 1980–1990 г.) / И.М. Волков // Отечественная история. – 2000 . – № 6. – С. 15–17.

5. Марчанка, І.Я. Аднаўленне індустрыі Беларусі ў пасляваенныя гады: вопыт і праблемы / І.Я. Марчанка // Гістарычная навука і гістарычная адукацыя ў РБ. – Ч. 1. – Мінск, 1994. – С. 219–225.

6. Шаркоў, А. Выкарыстанне працы ваеннапалонных і інтэрніраваных у аднаўленні народнай гаспадаркі Беларусі / А. Шаркоў // Беларускі гістарычны часопіс. – 1998. – № 2. – С. 71–79.

7. Эканамічная гісторыя Беларусі. Курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.]; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

Тэма 57. Развіццё БССР у сяр. 1950-х – 1980-х гг. *(2 гадзіны)*

1. Сельская гаспадарка БССР у сяр. 1950-х – 1980-х гг.

2. Развіццё прамысловасці, будаўніцтва, транспарта у сяр. 1950-х – 1980-х гг.

3. Грамадска-палітычнае жыццё БССР у сяр. 1950-х – 1980-х гг.

Паняцці: Апазіцыйныя грамадскія арганізацыі, Арганізацыя Аб'яднаных Нацый, "Белаграпрам", Беларускі дэмакратычны блок, выбары ў ВС БССР, галоснасць, гаспадарчы разлік, дысідэнты, жыллёвая праблема, "застой", XIX з’езд партыі, XX з'езд КПСС, "Канстытуцыя развітога сацыялізму", культ асобы Сталіна, меліярацыя, навукова-

Рэпазіторый БрДУ

тэхнічная рэвалюцыя, пастанова ЦК КПБ “Аб рабоце пісьменніцкіх арганізацый”, "перабудова", праграма «500 дзён», Праграма партыі, “Праграма пераходу да рыначных адносін у БССР”, рэпрэсіі, рэспубліканскі гаспадарчы разлік, рэформы ў прамысловасці і сельскай гаспадарке, Садружнасць Незалежных Дзяржаў, самафінансаванне, саўнаргасы, сацыяльная пераарыентацыя народнай гаспадаркі, “Саюз беларускіх патрыётаў”, “Свободная Беларусь”, тайныя таварыствы, харчовая праблема, Харчовая праграма СССР на перыяд да 1990 года, хімізацыя, Цанава, эканамічны крызіс.

Персаналіі: Быкаў Васіль Уладзіміравіч (1924–2003), Гарбачоў Міхаіл Сяргеевіч (н. 1931 г.), Грыб М.І., Дземянцей Мікалай Іванавіч (н. 1930), Кебіч Вячэслаў Францавіч (н. 1936), Лукашэнка А.Р., Малафееў А.А., Пазьняк З.С., Платонаў У.П., Сакалоў Яфрэм Яўсеевіч (н. 1926), Слюнькоў М.А., Шарэцкі С.Г.

Абсталяванне: Карта БССР 1955–1991гг. Рэспубліка Беларусь. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен: дадат. да 6–томнай “Энцыклапедыі гісторыі Беларусі” – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 152.

Крыніцы:

1. Народное образование в БССР: Сборник документов и материалов. Т. 2. – Минск, 1980.
2. Хрестоматия по истории БССР. 1917–1983 г. – Минск : Университетское, 1984. – С. 324–329, 337–341, 346–350, 406–411, 412–421.

Літаратура:

1. Галубовіч, В.І. Передумовы, сутнасць і гістарычныя ўрокі гаспадарчай рэформы 1965 г. / В.І. Галубовіч // З гісторыі эканамічных рэформ на Беларусі. – Мінск, 1997. – Вып. 2. – С. 85–102.
2. Механизмы торможения: истоки, действия, пути преодоления. – Минск, 1989.
3. На пороге кризиса: Нарастание застойных явлений в партии и обществе. – М., 1990.
4. Снапкоўскі, У. Беларуская ССР на міжнароднай арэне (1944–1990 гг.) / У. Снапкоўскі // Бел. журнал межд. права. – 1999. – № 2. – С. 62–67.
5. Эканамічная гісторыя Беларусі. Курс лекцый / В.І. Галубовіч [і інш.]; пад агул. рэд. В.І. Галубовіча. – Мінск : Экаперспектыва, 1993. – 288с.

<u>Тэма 58.</u> Рэспубліка Беларусь на сучасным этапе развіцця *(2 гадзіны)*

Репозиторий БрГУ

1. Перабудова. Дэмакратызацыя грамадскага жыцця.
2. Абвяшчэнне дзяржаўнага суверэнітэту. Незалежная Рэспубліка Беларусь.
3. Беларусь у пачатку XXI ст.: асноўныя тэндэнцыі развіцця.

Паняцці: "Адліга", адзіная эканамічная прастора, ансамбль Плошчы Перамогі, "Беларуская мадэль", беларуская школа балета, вакальна-інструментальныя ансамблі, генпланы рэканструкцыі гарадоў, гістарычная праблематыка ў літаратуры, дыскусія па мовазнаўству 1950 г., закон "Аб грамадскіх арганізацыях", З'езд беларусаў свету, Канстытуцыйная камісія, Канстытуцыя Рэспублікі Беларусь, кінастудыя "Беларусьфільм", культура беларускага замежжа, мадэль сацыяльна арыентаванай рынкавай эканомікі, манументалізм – "сталінскі ампір", мемарыяльныя ансамблі, "нацыяналізм" і "касмапалітызм", Нацыянальнае Сабранне, нацыянальныя сімвалы, незалежнасць Беларусі, пастанова ЦК ВКП(б) "Аб часопісах "Звязда" і "Ленінград", Першы Нацыянальны сход Рэспублікі Беларусь, Праграма неадкладных мер па выхаду эканомікі Рэспублікі Беларусь з крызісу 1994 г., "Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця на 1996-2000 гады", Праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця Рэспублікі Беларусь на 2001-2005 гг., прэзідэнцкая рэспубліка, Путч, рэабілітацыя дзеячаў навукі і культуры, рэферэндумы, "сацыялістычны рэалізм", Саюз Беларусі і Расіі, Саюзная дзяржава Расіі і Беларусі, усеагульнае сямігадовае навучанне, фестывалі мастацтваў, фундаментальныя даследаванні ў навуцы.

Персаналіі: Лінг Сяргей Сцяпанавіч (н. 1937), Лукашенка Аляксандр Рыгоравіч (нар. 1954 г.), Малафееў Анатоль Аляксандравіч (н. 1933), Слюнькоў Мікалай Мікітавіч (н.1929), Чыгір Міхаіл Мікалаевіч (н. 1948), Шушкевіч Станіслаў Станіслававіч (нар. 1934 г.).

Абсталяванне: Карта БССР 1955–1991гг. Рэспубліка Беларусь. – Атлас гісторыі Беларусі ад старажытнасці да нашых дзен : дадат. да 6 т. "Энцыклапедыі гісторыі Беларусі" – Мінск : БелЭн, 2004. – С. 152.

Крыніцы:
1. Горбачёв, М.С. Октябрь и перестройка: революция продолжается. 1917–1987 г. / М.С. Горбачёв – М. : Политиздат, 1987. – 62 с.
2. Дэкларацыя Вярхоўнага Савета БССР аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. 27 ліпеня 1990 г. // Звязда. – 1990. – 29 ліпеня.
3. Закон БССР "О языках в Белорусской ССР" // Советская Белоруссия. – 1990. – 13 февраля.

Репозиторий БрГУ

4. Конституция РБ. 1994. – Минск, 1994.
5. Конституция РБ. 1996. – Минск, 1997.
6. Соглашение о создании Содружества Независимых государств // Советская Белоруссия. – 1992. – 8 декабря.

Літаратура:

1. Актуальныя пытанні гісторыі БССР. Савецкі перыяд. Мінск : Народная асвета, 1991. – 98 с.
2. Астахова, С. Белоруссия : нестабильное и неравномерное развитие / С. Астахова // Мировая экономика и международные отношения. – 1998. – № 9. – С. 16–18.
3. Афанасьев, М. Экономика Белоруссии : состояние и перспективы / М. Афанасьев // Вопросы экономики. – 1996. – № 5. – С. 16–18.
4. Балдуін, Д. Масавая культура і мастацтва / Д. Балдуін // Культура. – 1993. – 22 сак.
5. Барабаш, Ю. Фундаментальная наука – основа возрождения нац. экономики / Ю. Барабаш // Финансы, учет, аудит. – 1999. – № 1. – С. 16–18.
6. Барыс, А. Сучасныя партыі на Беларусі / А. Барыс // Беларускі гаспадарчы часопіс. – 1995. – № 1. – С. 13–17.
7. Белорусская ССР : статус, достижения, развитие. – Мінск : Вышэйшая школа, 1989. – 200 с.
8. Борушко, В.Ф. Белоруссия : люди, события, факты / В.Ф. Борушко. – Минск : Беларусь, 1988. – 112 с.
9. Вайтовіч, Е.К. Пытанні гучаць як набат / Е.К. Вайтовіч // Мастацтва Беларусі. – 1990. – № 12. – С. 10–12.
10. Войтович, Е.К. Наверстываем упущенное (о том, что делается Министерством культуры в направлении (Чернобыль) / Е.К. Войтович // Савецкая Беларусь. – 1991. – 30 апреля.
11. Гісторыя Беларусі : у 2 ч. / рэдкал.: П.І. Брыгадзін [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2002. – Ч. 2 : XIX–XX стагоддзі : курс лекцый / П.І. Брыгадзін [і інш.]. – Мінск : РІВШ БДУ, 2002. – 656 с.
12. Гончаренко, А. Думы о белорусской науке / А. Гончаренко // Беларуская Думка. – 1996. – № 7. – С. 15–18.
13. Гурына, А.В. Як пераадолець крызіс навукі / А.В. Гурына, П.Я. Ясінац // Адукацыя і выхаванне. – 1993. – № 7, 8. – С. 19–23; С. 15–17.
14. Добриневский, С. Нежеланная свобода? / С. Добриневский // Знамя юности. – 1988. – 24 ноября.
15. Дэкларацыя Вярхоўнага Савета БССР аб дзяржаўным суверэнітэце Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. 27 ліпеня 1990 г. // Звязда. – 1990. – 29 ліп.

Репозиторий БрГУ

16. Занько, Л. Экономическая стратегия Беларусь : проблема выбора / Л. Занько // Национальная экономическая газета. – 1997. – 17 дек.

17. Игнатенко, И.М. Великий Октябрь в судьбах белорусского народа / И. М. Игнатенко. – Минск : Наука и техника, 1989. – 116 с.

18. Канстытуцыя (Асноўны закон) Рэспублікі Беларусь // Звязда. – 1994. – 30 крас.

19. Котляров, И. Политические партии в общественной жизни Беларуси / И. Котляров // Мы и время. – 1993. – № 32–34.

20. Лукашенко, А.Г. Проблемы социо-культурной сферы на современном этапе / А.Г. Лукашенко // Савецкая Беларусь. – 1995. – 8 декабаря.

21. Лукашенко, А.Г. Проблемы социо-культурной сферы на современном этапе / А.Г. Лукашенко // Рэспубліка. – 1996. – 21 черв.

22. Мясникович, М. О некоторых вопросах государственной экономической политики на современном этапе / М. Мясникович // Финансы. Учет. Аудит. – 1994. – № 4. – С. 15–17.

23. Основные направления социально–экономического развития Республики Беларусь на 1996–2000 годы. – Мінск : Выш. школа, 1996. – 24 с.

24. Перабудова і міжнацыянальныя адносіны. – Мінск : Беларусь, 1989. – 115 с.

25. Рубиков, А. Наука в Беларуси : проблемы и перспективы / А. Рубиков // Народная газета. – 1997. – 15 мая.

26. Сакович, В. Беларуское фермерство: трудный путь становления / В. Сакович // Человек и экономика. – 1993. – № 8. – С. 19–21.

27. Сидор, С.И. Белорусская ССР в двенадцатой пятилетке / С.И. Сидор. – Минск : Народная асвета. – 1987. – 150 с.

28. Слонимский, А. Кризис в науке и как с ним бороться / А. Слонимский // Белорусский предприниматель. – 1993. – № 11. – С. 12–15.

29. Социально-экономическое развитие Республики Беларусь на пороге третьего тысячелетия / В.Н. Шимов [и др.] // Белорусский экономический журнал. – 1998. – № 4. – С. 12–14.

30. Талапина, С. Невнимание к культуре не проходит бесследно / С. Талапина // Навіны БАН. – 1991. – 25 сент. – С. 12–14.

Репозиторий БрГУ